

คู่มือการดำเนินงาน
สร้างนวัตกรรมควบคุม
การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
และลดอุบัติเหตุจราจร

คำนำ

คู่มือดำเนินงาน

สร้างนวัตกรรมควบคุมการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม

บรรณาธิการ

หทัยชนก บัวเจริญ

กองบรรณาธิการ

วริยา จันทร์ขำ อภิสสิทธิ์ จันทรโอภาส

ไฉน ก้อนทอง เนตรชนก พาคำ

หนึ่งฤทัย สุขจันทร์ พเยาว์ เทพเนาว์

นันทวัฒน์ เตชะ ยงยุทธ จรจิต

กัญญานันท์ ตาทิพย์ สุวัลยา โตะสิงห์

สอิ่ง ลีลาภักดี

คณะผู้อำนวยการพัฒนา

นางสาวดวงพร เสงบุญพันธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา นันทบุตร

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ

เลขที่ ๙๙/๘ ซอยงามดูพลี แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร

กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๓๔๓ ๑๕๐๐

www.thaihealth.or.th และ www.punsook.org

เป็นที่ตระหนักกันดีว่า การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ยุคเพียงแต่ความมีเมตตาเฉพาะบุคคลหรือปัจเจกเพียงเท่านั้น แต่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือสุราเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดการเสพติดที่นำผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวมายังผู้บริโภค ผลกระทบทางตรง เช่น การเกิดโรคภัยไข้เจ็บ การส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางสมองของเด็กและเยาวชน การเข้าสู่วงจรนักดื่ม เป็นต้น และผลกระทบทางอ้อม เช่น การเกิดอุบัติเหตุ ความรุนแรง อาชญากรรม การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกัน การตั้งครกในวัยรุ่น ปัญหาหนี้สิน ครอบครัวแตกแยก เป็นต้น

การแก้ปัญหาที่มีต้นเหตุหลักมาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้น ทุกภาคส่วนในสังคมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือกันระดมกำลังความสามารถกำลังทางวิชาการและการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่ทำงานในเรื่องนี้มาผนึกรวมเป็นหนึ่งเดียว โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดเป็นเจ้าภาพในการแก้ไขหรือป้องกัน

คู่มือดำเนินงานสร้างนวัตกรรมควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานเชิงประเด็นแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุ โดยคู่มือฯ ฉบับนี้ แสดงถึงศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุในพื้นที่โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ และความพร้อมของประชาชนในการทำงาน ประมวลออกมาเป็น ๕ “ชุดกิจกรรม” หรือ “เมนู” เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายและสะดวกในการนำไปปฏิบัติสามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่ได้

หทัยชนก บัวเจริญและคณะ

ศูนย์เสริมสร้างการเรียนรู้และวิจัยชุมชนท้องถิ่น : พื้นที่ภาคกลาง

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

สารบัญ

คำนำ

สารบัญ

บทนำ

ชุดกิจกรรมที่ ๑ การรณรงค์และการพัฒนาศักยภาพ ๑๖

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ โชนนิ่งปลอดเหล้า

ฐานเรียนรู้ที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพ(นวัตกรรมชีวิตไร้พิษแอลกอฮอล์)

ฐานเรียนรู้ที่ ๓ นโยบายผู้บริหารเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลด ละ เลิก

ฐานเรียนรู้ที่ ๔ เรียนรู้ข้อมูลเพื่อ ลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุ

ชุดกิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาติกา มาตรการทางสังคม ๖๖

ฐานเรียนรู้ที่ ๕ แผนแม่บทชุมชน แผนตำบล

ฐานเรียนรู้ที่ ๖ กฎของศาสนางดเหล้าวันพระเพณี

ชุดกิจกรรมที่ ๓ พัฒนามาตรการขององค์กร กลุ่มทางสังคม หน่วยงาน ๘๗

เป็นเงื่อนไขของสวัสดิการ

ฐานเรียนรู้ที่ ๗ เรียนรู้เงื่อนไขสวัสดิการทางสังคม

ชุดกิจกรรมที่ ๔ การบังคับใช้กฎหมาย ๑๐๘

ฐานเรียนรู้ที่ ๘ เรียนรู้วิถีสู...ธรรมนุญสุขภาพตำบล

ฐานเรียนรู้ที่ ๙ เสริมความรู้ การเฝ้าระวัง เกี่ยวกับกฎระเบียบ

ชุดกิจกรรมที่ ๕ การสร้างเครือข่ายเพื่อ ลด ละ เลิก ๑๒๑

การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุ

ฐานเรียนรู้ที่ ๑๐ เครือข่าย ๑๘ หมู่บ้าน

ภาคผนวก ๑๓๐

สาระหลัก...การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับปัญหาสุขภาพทางกาย

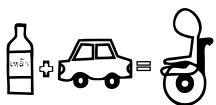
บทนำ

๑. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเกิดอุบัติเหตุ เป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ทำให้ประชาชนเสียชีวิตก่อนวัยอันควรก่อให้เกิดปัญหาสังคมปัญหาครอบครัว อุบัติเหตุ และการก่ออาชญากรรมและความรุนแรง (บัณฑิต ศรไพศาลและคณะ. ๒๕๔๙) ซึ่งจากสำรวจพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วง ปีพ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๕๔ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ.๒๕๕๖) ได้ทำการพบว่า กลุ่มประชากรที่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงมากที่สุด คือ วัยผู้ใหญ่ (อายุ ๒๕-๕๙ ปี) โดยในระยะเวลา ๑๒ เดือนที่ผ่านมา มีจำนวนมากถึงร้อยละ ๓๗.๓ รองลงมาคือกลุ่มเยาวชนผู้ที่อายุ ๑๕-๒๔ ปีร้อยละ ๒๓.๗ และวัยสูงอายุ (อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป) ดื่มร้อยละ ๑๖.๖ ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ภาพรวมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งประเทศพบว่าความชุกของนักดื่มหน้าเก่ามีทิศทางลดลงเล็กน้อยและนักดื่มที่เป็นวัยทำงานมีพฤติกรรมการดื่มลดลงร้อยละ ๒ แต่พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนหรือนักดื่มหน้าใหม่ (อายุ ๑๕-๒๔ ปี) กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๑.๖ (พ.ศ. ๒๕๔๔) เป็นร้อยละ ๒๓.๗ (พ.ศ. ๒๕๕๔) คิดเป็นอัตราการดื่มที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๙.๕ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละของจำนวนผู้ดื่ม

ที่เป็นเยาวชนต่อจำนวนเยาวชนทั่วประเทศ (ประมาณ ๒.๕ ล้านคน) คิดเป็นร้อยละ ๑๕ ของผู้ดื่มทั้งหมด ๑๗ ล้านคน(คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕ ของประชากรไทย) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๕๖.,สำนักงานสถิติแห่งชาติ.๒๕๕๖)

จากการทบทวนรายงานสถิติอุบัติเหตุจราจรทางบกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๕ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.๒๕๕๕.) พบว่า มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรในช่วงเทศกาลเป็นจำนวนมากจากสาเหตุการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งถือว่าเป็นสาเหตุหลักของการทำให้เกิดอุบัติเหตุจราจรในสังคมไทยโดยเฉพาะช่วงเทศกาลประเพณีสำคัญและวันหยุดต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อศึกษาข้อมูลย้อนหลังในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๔ ชี้ให้เห็นว่าสัดส่วนของผู้บาดเจ็บรุนแรงจากอุบัติเหตุจราจรที่เป็นผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์เป็นผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ ๓๒.๘-๔๙.๗ (กรมควบคุมโรค.๒๕๕๓) และข้อมูลของศูนย์วิจัยปัญหาสุราในช่วงเทศกาลปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๓ และเทศกาลวันสงกรานต์ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๔ ยังแสดงให้เห็นว่าการดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นในช่วงเทศกาลเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเกิดอุบัติเหตุจราจรเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับช่วงเวลาปกติและช่วงเทศกาลวันหยุดยาวกลับพบว่า มีจำนวนผู้บาดเจ็บรุนแรงจากอุบัติเหตุจราจรเพิ่มขึ้น ๒.๐ เท่า ๓.๐ โดยพบในประชากรที่มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปจำนวน ๕๓.๙ ล้านคน เป็นผู้ที่ขับขี่รถยนต์/รถจักรยานยนต์หรือขับรถทั้ง ๒ ประเภทจำนวน ๓๙.๗ ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราก่อนขับรถจำนวน ๕.๓ ล้านคน (ร้อยละ ๑๓.๕) เป็นผู้ที่ดื่มเป็นประจำก่อนขับรถร้อยละ ๑๘.๒ และดื่มเป็นบางครั้งก่อนขับรถร้อยละ ๘๑.๘ โดยผู้ชายดื่มสุรามากกว่าผู้หญิงประมาณ ๖ เท่าและผู้ที่มีอาชีพอยู่นอกเขตเทศบาลพบอัตราการดื่มเครื่องดื่ม

ดีมีแอลกอฮอล์สูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลถึงร้อยละ ๓๑.๐ และ ๒๕.๔ ตามลำดับ (กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข.๒๕๕๓)

จากข้อมูลระดับตำบลหรือเขตพื้นที่การปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และการเกิดอุบัติเหตุจرائمมีความสัมพันธ์กัน โดยสาเหตุหลักของการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุเกิดจากการดื่มสุรามากถึงร้อยละ ๕๐ ของผู้เสียชีวิต ดังเช่น ตำบลศิลาแลงอำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่าปัญหาการดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในตำบลเกิดจากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) คือ “การผลิตและจำหน่ายเหล้าเสรี หรือเหล้าขาว” มีการชักจูงให้คนสนใจและสร้างกระแสให้คนดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์อย่างกว้างขวางจนทำให้ได้ข้อสรุปว่า สุราเป็นสาเหตุการตายอันดับ ๑ ของอุบัติเหตุจرائمและมากกว่าร้อยละ ๕๐ เกิดจากพฤติกรรมเมาแล้วขับ เป็นต้น (กรณีศึกษาตำบลศิลาแลง. ๒๕๕๔) ทั้งนี้สาเหตุดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อสถานภาพทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา สุขภาพ และสาธารณสุขต่อประชาชนครอบครัวและในตำบลจึงทำให้เห็นชัดเจนว่า ข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงสังคมมีผลกระทบซึ่งกันและกัน

จากสถานการณ์ดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนจะต้องหาแนวทางและมาตรการดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อรองรับกับการเข้าสู่สังคมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมอย่างแท้จริงและยั่งยืนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด และเป็นองค์กรที่มีบทบาทเหมาะสมในการดำเนินการในระดับพื้นที่ โดยการทำงานร่วมกับทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคส่วนต่างๆ หากมีกระบวนการสร้างพลัง จากการเริ่มต้นสร้างเป้าหมายร่วมและสร้างวิสัยทัศน์ร่วมในเครือข่ายให้ความสำคัญกับพื้นที่เป็นตัวตั้งนำความรู้มาบูรณาการร่วม

กันทั้งภายใน และภายนอก ร่วมกัน อาสาสมัครผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้าน เกิดระบบพาร์ (Participation) และจากการศึกษาของต่างประเทศ พบว่าการให้ชุมชนมีส่วนร่วมการแก้ไขปัญหาสุรา (Wagenar, และคณะ, ๑๙๙๙) สนับสนุนการทำงานโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการลดการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ ดังนั้นจึงควรมีแนวทางสนับสนุนและสร้างเสริมศักยภาพของ อปท. ในการพัฒนามาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจرائمโดยมีพื้นที่เป็นตัวตั้งโดยใช้ปัจจัยและทุนที่มีในพื้นที่เป็นตัวตั้ง โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจข้อมูลในพื้นที่ เพื่อนำมาวิเคราะห์และใช้วางแผนพัฒนามาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจرائمที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ การพัฒนาคนในชุมชนโดยการสนับสนุนของ อปท. ให้ เข้ารับการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพที่ได้มาตรฐานและทำงานเป็นทีมกับวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดระบบรองรับให้สามารถกลับไปดำเนินงานในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของสำนักงานสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก ๓) วางแผนขับเคลื่อนเรื่องการบูรณาการการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ ให้เป็นกิจกรรมของแผนสุขภาวะชุมชนเพื่อให้มีกิจกรรมการสร้างนวัตกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพและสามารถสร้างการทำงานร่วมกับกลไกด้านสุขภาพในระดับพื้นที่จังหวัด และเครือข่ายในการขับเคลื่อนเชิงประเด็น เพื่อสานพลังในการร่วมสร้างและพัฒนาระบบการสร้างเสริมสุขภาพโดยชุมชนท้องถิ่นที่สามารถผนวกเรื่องการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพโดยเฉพาะมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจرائمที่สามารถพัฒนาสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวัตกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพโดยชุมชนท้องถิ่นในระดับพื้นที่และเครือข่าย รวมถึงการสนับสนุนการณรงค์และขับเคลื่อนระดับนโยบายได้

ด้วยศูนย์เสริมสร้างการเรียนรู้และวิจัยชุมชนพื้นที่ภาคกลาง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ได้เป็นหนึ่งในกลไกการทำงานร่วมกันเพื่อร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ได้เห็นถึงศักยภาพของพื้นที่ในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรโดยมีพื้นที่เป็นตัวตั้งเพื่อชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการเรียนรู้จนเกิด ตำบลต้นแบบในการขับเคลื่อน ข้อตกลงร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ เกิดเครือข่ายร่วมสร้างนวัตกรรมมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรในทุกระดับ ได้แก่ ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ตลอดจนเกิดกระบวนการสนับสนุนและร่วมผลักดันให้เกิดการรณรงค์มาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรระดับชาติสู่การปฏิบัติการจริงในพื้นที่ และเห็นผลการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรที่ใช้ได้จริงในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

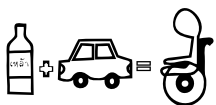
๒. รายละเอียดชุดกิจกรรม (เมนู) จากการศึกษาทางด้านวิชาการงานวิจัย ข้อบัญญัติท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรูปธรรมการจัดการปัญหาในพื้นที่เป็นตัวตั้งเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการ เนื่องจากพื้นที่เป็นผู้เห็นปัญหา สามารถกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวได้ด้วยการกำหนดมาตรการทางสังคมแบบมีส่วนร่วมให้สามารถลดเหล้าในชุมชนโดยชุมชน มีการดำเนินงานจนประสบความสำเร็จจนเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแกนนำ ประชาชนในพื้นที่ บทเรียนดังกล่าวทำให้เห็นรูปธรรมได้ว่าการแก้ไขปัญหาควรเริ่มจากชุมชนเพราะคนในพื้นที่เข้าใจปัญหาและแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็นชุมชนจึงสามารถจัดการ ชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้

ป้องกันแก้ไขปัญหาในชุมชนเองย่อมมีผลต่อความต่อเนื่องและยั่งยืนรวมทั้งมีวิธีการดูแลคนในชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน จึงได้กำหนดให้มีการดำเนินงานการเรียนรู้สร้างนวัตกรรมควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร เป็น ๕ ชุดกิจกรรม (เมนู) ดังนี้

ชุดกิจกรรมที่ ๑ การรณรงค์และการพัฒนาศักยภาพ

เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้นั้น จำเป็นอย่างที่จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ทั้งในส่วนของ การดำเนินกิจกรรม และการพัฒนานโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพของประชาชนในหมู่บ้าน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาฐานข้อมูลของตำบล ให้มีความถูกต้องและสามารถเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการพัฒนานโยบาย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ โดยสามารถระบุสาระสำคัญของชุดกิจกรรมที่ ๑ ได้ดังนี้

๑. จัดพื้นที่หรือกิจกรรมรวมตัวเพื่อลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรให้เป็นเขตปลอดแอลกอฮอล์
๒. พัฒนาศักยภาพชุมชน
๓. กำหนดนโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเพิ่มแนวปฏิบัติลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และส่งผลให้ลดอุบัติเหตุจราจร
๔. สนับสนุนให้เกิดพัฒนาและนำใช้ระบบฐานข้อมูลสุขภาพชุมชนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจราจร

ชุดกิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาการศึกษา มาตรการทางสังคม

แนวทางควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือกว่าที่ใช้กันอยู่เดิม ปัจจัยเหล่านี้เรียกว่า “มาตรการทางสังคม” เช่น การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การกำหนดกติกาของชุมชน การใช้กติกาที่ตกลงร่วมกัน ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กำลังเป็นไปอย่างรวดเร็วในยุคนี้ การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนมากยิ่งขึ้น จะนำไปสู่การใช้มาตรการทางสังคมในการแก้ปัญหามากขึ้น

๑. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเวทีประชาคมแบบมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดกติกาการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรในพื้นที่บรรจุงลงในแผนแม่บทชุมชน

๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนกระบวนการหรือกิจกรรมที่นำใช้หลักศาสนามาร่วมกำหนดมาตรการทางสังคมเพื่อลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร ช่วงเทศกาลหรือประเพณีหรือในสถานที่สำคัญ

ชุดกิจกรรมที่ ๓ การพัฒนากองทุนสวัสดิการเพื่อสนับสนุนการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร

การจัดสวัสดิการชุมชนเป็นกระบวนการของชุมชนที่มุ่งเน้นการจัดการตนเอง การให้ความช่วยเหลือกันและกัน ให้การดูแลเอาใจใส่กันและกัน ทำให้การจัดสวัสดิการมิใช่เพียงแค่การแจกเงินเท่านั้น แต่สวัสดิการเป็นทั้งกำลังใจ กำลังทรัพย์ และพลังความรู้ เป็นกระบวนการของการให้อย่างมีคุณค่า รับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนร่วมเป็นธรรมและเท่าเทียม ดังนั้น การพัฒนากองทุน

สวัสดิการเพื่อสนับสนุนการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร จึงมีความมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนกระบวนการที่ชุมชนได้จัดการตนเองมาแล้ว โดยส่งเสริมหรือกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมในส่วนของกระบวนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร โดยมีแนวทางดังนี้

๑. มีการจัดตั้งกองทุนและสถาบันการเงินในการจัดสวัสดิการเพื่อลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร เช่น การระดมทุนในการจัดสวัสดิการ เช่นการจัดตั้งกองทุนกู้ยืม-ผ้าป่าเพื่อการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร เป็นต้น

๒. พัฒนากองทุนของกลุ่มต่างๆหรือสถาบันการเงินในพื้นที่ (ได้แก่สถาบันการเงินของชุมชน กองทุนสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ฯลฯ) อย่างน้อย ๑ กองทุน ให้กำหนดกิจกรรมหรือเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร เช่น กองทุนกลุ่มผลิตอาหารแปรรูปมีข้อกำหนดในการงดการช่วยเหลือ หากสมาชิกกลุ่มเจ็บป่วยจากการดื่มแอลกอฮอล์ กลุ่มอาชีพต่างๆมีเงื่อนไขการห้ามกู้หากสมาชิกดื่มสุรากลุ่มทำดอกไม้จันทน์งดการช่วยเหลือหากเกิดอุบัติเหตุจากการดื่มสุราร้านค้าชุมชนมีข้อกำหนดในการไม่ขายแอลกอฮอล์ในวันศาสนา เป็นต้น

ชุดกิจกรรมที่ ๔ การบังคับใช้กฎหมาย

กฎหมายคือหลักเกณฑ์ที่ใช้ดำเนินการเพื่อบังคับผูกพันต่อบุคคลในลักษณะแห่งความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กฎหมายมีลักษณะเด่นประการหนึ่งที่สำคัญคือ การมีสภาพบังคับ การบังคับใช้กฎหมายมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญคือ การใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ให้เป็นผลในทางปฏิบัติอย่าง

แท้จริง เพื่อให้การดำเนินชีวิตในทางสังคมของประชาชนสามารถดำรงอยู่ได้โดยความสงบสุขของส่วนรวม อันจะส่งผลให้บริษัทแห่งสังคมท้องถิ่นสามารถดำเนินการพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น กฎหมายในระดับท้องถิ่นที่มีสภาพบังคับใช้กับคนในท้องถิ่น ทั้งข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ และธรรมนูญสภาพต่างๆ จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะใช้เป็นกลไกในการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ได้ ซึ่งมีรายละเอียดชุดกิจกรรม ดังนี้

๑. ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นและธรรมนูญสภาพตำบลเพื่อสนับสนุนการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร

๑.๑ ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้กลุ่มต่างๆในตำบลอย่างน้อย ๑ กลุ่ม กำหนดเกณฑ์การจัดสวัสดิการหรือการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประจำหมู่บ้านกำหนดให้สมาชิกที่ดื่มเหล้าไม่ได้รับสวัสดิการยามเจ็บป่วย เป็นต้น

๑.๒ จัดตั้งธรรมนูญสุขภาพประจำตำบลเพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร

๒. สนับสนุนการออกกฎระเบียบประจำหมู่บ้าน เพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร

๒.๑ สนับสนุนกฎระเบียบ เพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรในช่วงเทศกาลหรือประเพณีประจำหมู่บ้าน

๒.๒ อปท.จัดตั้งคณะกรรมการร่วมออกกฎระเบียบ เพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรประจำหมู่บ้าน

๒.๓ มีการออกกฎหมายหรือข้อบังคับใช้กฎหมายในโรงเรียน วัด หรือ งานเทศกาลและประเพณี เพื่อสนับสนุนลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร

ชุดกิจกรรมที่ ๕ การสร้างเครือข่ายเพื่อ ลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุ

เป็นการสร้างเครือข่ายองค์กร กลุ่ม และบุคคลที่ดำเนินการหรือมีกระบวนการการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการลด ละ เลิกการดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลเครือข่ายการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร เพื่อเตรียมขยายพื้นที่เครือข่ายนวัตกรรมมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร

๒. สนับสนุนให้กลุ่มเครือข่ายครอบครัว หรือเครือข่ายเด็กและเยาวชน หรือเครือข่ายแม่บ้านลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร ร่วมสร้างบรรทัดฐานและพันธะสัญญาในการเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเองในการกำหนดมาตรการลด ละ เลิก แอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร

๓. จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สรุปทบทวน หรือชุดความรู้ ประสบการณ์ ระบุธรรมการทำงานในพื้นที่ เพื่อพัฒนาต่อยอด สรุปทบทวน โดยเฉพาะนำผู้ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงและพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบเข้าร่วมกระบวนการ

ชุดกิจกรรมที่ ๑

การรณรงค์และการพัฒนาศักยภาพ

๑. จัดพื้นที่หรือกิจกรรมรวมตัวเพื่อลด ละ เลิก

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรให้เป็นเขตปลอดแอลกอฮอล์

๑.๑ จัดหาพื้นที่ที่เหมาะสม หรือมีลานกิจกรรมในการดำเนินกิจกรรมอื่นๆแก่ประชาชนทุกกลุ่มวัยในชุมชนหรือจัดหาศูนย์กีฬาหรือพื้นที่ในการออกกำลังกาย โดยมีวิทยากรหรือผู้ฝึกสอนมีศูนย์สร้างเสริมสุขภาพสำหรับให้ประชาชนออกกำลังกายหรือทำกิจกรรม เช่น มีอุปกรณ์ในการออกกำลังกายขี่จักรยาน มีการสถานที่ในการออกกำลังกาย เป็นต้น

๑.๒ จัดตั้งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมหลีกเลี่ยงการส่งเสริมพฤติกรรมการลด ละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์ เช่น กลุ่มปั่นจักรยานในตอนเย็น กลุ่มเปตองเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

๒. พัฒนาศักยภาพชุมชน

๒.๑ สร้างความตระหนักและค่านิยมให้แก่ภาคประชาชน กลุ่มบุคคล เครือข่าย ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคท้องที่ในช่วงเทศกาลและงานประเพณีในพื้นที่

๒.๒ จัดตั้งเครือข่ายประชาสัมพันธ์ในชุมชนท้องถิ่นเช่น วิทยุชุมชน เสียตามสาย เป็นต้น เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาแนวคิดมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร

๒.๓ จัดตั้งครอบครัวต้นแบบลด ละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุจราจร

๒.๔ เปิดเวทีให้แกนนำหรือผู้มีประสบการณ์หรือประชาชนบ้านที่มีพฤติกรรมลด ละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุจราจร ขยายแนวคิดและสร้างความตระหนักแก่นักดื่มหน้าใหม่ในพื้นที่

๒.๕ สนับสนุนเครือข่ายอาสาสมัครหรือกลุ่มคนต่างๆ หรือประชาชนในชุมชนเพื่อทำงานเชิงรุกในการลด ละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุจราจร เช่น เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขปลอดแอลกอฮอล์ อปพร.บุคคลต้นแบบลด ละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์ กลุ่มต้นแบบเด็กและเยาวชนสีขาว เป็นต้น

๒.๖ จัดกิจกรรมประกวดนวัตกรรมควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรในพื้นที่เพื่อเตรียมความพร้อมในการส่งผลงานระดับเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

๓. กำหนดนโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเพิ่มแนวปฏิบัติลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และส่งผลให้ลดอุบัติเหตุจราจร

๓.๑ สนับสนุนให้จัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกันกำหนดนโยบายของท้องถิ่นในการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจราจรเช่น การตั้งกฎให้สมาชิก อปพร.งดการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ กองทุนสัจจะสะสมทรัพย์มีเกณฑ์ในการงดจ่ายค่าดูแลผู้ที่ประสบอุบัติเหตุจากการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เป็นต้น

๓.๒ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรวมพลังต่อยอดนโยบายของรัฐ

๓.๓ ส่งเสริมให้เกิดต้นแบบการกำหนดนโยบายเพื่อต่อยอดนโยบายของรัฐในการ ลด ละ เลิก แอลกอฮอล์และอุบัติเหตุ ในระดับชุมชนท้องถิ่น

๓.๔ กำหนดให้มีนโยบายและการจัดทำแผนโดยการนำใช้ข้อมูลทุนทางสังคมและแหล่งประโยชน์ในการลด ละ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุ

๔. สนับสนุนให้เกิดพัฒนาและนำใช้ระบบฐานข้อมูลสุขภาพชุมชนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจราจร

๔.๑ สนับสนุนการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพชุมชนด้านการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจราจร ประกอบด้วย ผู้ดื่ม นักดื่มหน้าเก่า นักดื่มหน้าใหม่ ผู้ชาย ผู้นำทางศาสนา เป็นต้น

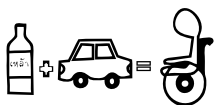
๔.๒ สนับสนุนให้มีการนำใช้และสะท้อนข้อมูลแก่ภาคประชาชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจราจรที่ครบถ้วน ครอบคลุม เช่น ๑) มีข้อมูลพื้นฐานเช่น กลุ่มอายุ กลุ่มอาชีพ การศึกษา ศาสนา การได้รับบริการสาธารณสุขบริโภค โครงสร้างพื้นฐาน ร้านค้าชุมชน เป็นต้น ๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพของกลุ่มนักดื่มหน้าใหม่ นักดื่มหน้าเก่า นักดื่มแม่บ้าน เป็นต้น ๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตามปัญหา ความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูล กลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลืออพปร. กลุ่มอาชีพ เป็นต้น ๔) มีแผนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจราจรที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม ๕) ข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้ข้อมูลดูแล เช่น แนวโน้มภาวะข้อมูลการดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจราจร เป็นต้น

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ โชนนึ่งปลอดเหล้า ทต.หนองพลับ อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์

๑. เกริ่นนำ

เทศบาลตำบลหนองพลับมีการรณรงค์และพัฒนาศักยภาพ ในเรื่องของการควบคุมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร โดยในพื้นที่ได้จัดกิจกรรมให้คนในชุมชนสนใจในด้านการออกกำลังกาย มาเป็นเครื่องมือในการรณรงค์และพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนห่างไกลจากสิ่งเสพติดทต.หนองพลับมีพื้นที่ ๑๒.๙ ตร.กม. มีประชาชนหลากหลาย เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมและปัญหาด้านแอลกอฮอล์จำนวนมากทำให้เกิดอุบัติเหตุและส่งผลต่อการเสียชีวิตและล้มตายจำนวนมาก โดย ทต.หนองพลับจึงมีนโยบายในการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ในพื้นที่ โดยกลุ่มต่างๆ ได้นำเงื่อนไขนี้มาใช้เป็นการรวมกลุ่มร่วมกันด้านการดื่มแอลกอฮอล์ มีแหล่งเรียนรู้เช่น นักสูบบุหรี่ ร้ากลองยาว กลุ่มปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพ (กลุ่มน้องเรียวยหัวใจเหล็ก) โดยทุกแหล่งเรียนรู้ทุกกลุ่มมีเป้าหมายไปยังเด็กและเยาวชนเป็นหลัก

“*กลุ่มน้องเรียวยหัวใจเหล็ก*”ในอดีตมีการดื่มสุราและเกิดการเจ็บป่วยจากโรคเรื้อรังจึงเกิดการคิดว่าต้องมาออกกำลังกายและชักชวนการออกกำลังกายร่วมกันโดยรวมสมาชิกได้ ๔๐ คน มาจากทุกภาคส่วนในพื้นที่มาร่วมกันปั่นจักรยานในการออกกำลังกายในเวลา ๑๗.๐๐ น. เพื่อลดปัญหาการตั้งวงดื่มสุราและเพื่อชักชวนเพื่อนที่กำลังตั้งวงดื่มให้ออกมาปั่นจักรยานร่วมกัน ซึ่งก็ได้ผลจากเพื่อนร่วมวง กลายมาเป็นเพื่อนร่วมปั่น ซึ่งทำให้กลุ่มใหญ่ขึ้น

คนดื่มเหล้าลดลง และการกำหนดเป้าหมายในการปั่นจักรยานคือ การไปวัด และเมื่อกลับมาแล้วก็กลับบ้านไม่มีกิจกรรมอื่น โดยกิจกรรมนี้มีการแบ่งปัน นำขนมไปแจกเด็กๆ งานบุญงานกุฐินผ้าป่าไปทอดกุฐินวัดในพื้นที่ใกล้เคียง และทุกวันอาทิตย์จะมีการนัดกับผู้สูงอายุ โดยเด็กและเยาวชนจะมาปั่นจักรยานรอกกลายเป็นชุมชนในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เกิดสัมพันธ์ภาพ ระหว่างเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ในชุมชนทำกิจกรรมร่วมกัน มีการปั่นจักรยาน ยังมีการคำนึงถึงความปลอดภัยกับเด็กและเยาวชนในการให้อยู่ภายในความ ดูแลและส่งเสริมสุขภาพตามหมู่บ้านเพื่อให้ทุกคนในหมู่บ้านต่างๆ ได้เห็น กิจกรรมที่ทำเพื่อรวบรวมสมาชิกเพิ่มเติม นอกจากนั้นจะมีกิจกรรมเพิ่มเติม ในการทำสาธารณะประโยชน์ร่วมกันเช่น การทำฝายน้ำ การทำงานร่วมกับ ผู้ใหญ่ มีการทำบุญร่วมกันทุกวันอาทิตย์มีการทอดผ้าป่าขยะที่มาจาก การคัดแยกในครัวเรือน โดยกองสาธารณสุข ทต.หนองพลับได้เข้ามาช่วย เหลือดูแลเรื่องอาหารต่างๆ ทั้งนี้เป้าหมายในการทำกิจกรรมมุ่งเป้าเพื่อลด การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในอนาคต

“โซนนิ่งปลอดเหล้า” ของหนองพลับ ไม่ได้เป็นการกำหนดพื้นที่แต่ เป็นการขยายวงการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผู้นำเคย ดื่มแอลกอฮอล์อย่างหนักจนเป็นโรคเบาหวาน โรคหัวใจและมีพฤติกรรม ลด ละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์ ไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยกลยุทธ์ของ การทำกิจกรรมร่วมกันคือ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นเวลาว่างในการดื่มแอลกอฮอล์ เป็นการช่วยทำให้เกิดเวลาว่างให้เป็นประโยชน์ คนที่เห็นกิจกรรมของกลุ่มฯ ได้มีประชาชนจำนวน ๓๐ คนที่เห็นความสำคัญและเข้าร่วมการลด ละ เลิก การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงมาร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และรวมกลุ่ม ใจมีสมาชิก ๗๐ คน

เงื่อนไขของความสำเร็จคือ ผู้นำทำเป็นแบบอย่าง มีการนำเรื่อง สุขภาพเข้ามาชักชวนประชาสัมพันธ์ กำหนดเวลาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ของการบริโภคแอลกอฮอล์

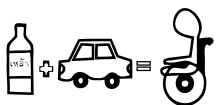
๒. สรุปแนวคิด

เป็นการกำหนดพื้นที่สร้างสรรค์ พื้นที่สร้างสาธารณประโยชน์ ลาน กีฬาในชุมชน หรือการรวมตัวกันเพื่อร่วมทำกิจกรรมที่สามารถทำให้เกิด รูปธรรมการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจากรถผ่าน กระบวนการประชาคมและการร่วมคิดของผู้นำทำเป็นแบบอย่าง มีการนำ เรื่องสุขภาพเข้ามาชักชวนประชาสัมพันธ์ กำหนดเวลาที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมของการบริโภคแอลกอฮอล์

๓. แนวทางการดำเนินการ

๑. เทศบาลตำบลหนองพลับ วัดในพื้นที่ ร่วมกับกลุ่มน่องเรือว หัวใจเหล็กร่วมมือกันจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อให้ประชาชนที่มีพฤติกรรม การบริโภคแอลกอฮอล์ได้เข้าร่วมกลุ่มคนที่รักสุขภาพ มีความสนใจเลือกกีฬา ประเภทการปั่นจักรยาน ใช้ในการออกกำลังกายและต่อยอดในเรื่องของการ ทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ ร่วมกันในชุมชน

๒. ประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวทางการทำกิจกรรมในช่วงเวลาที่พฤติกรรมบริโภคแอลกอฮอล์ผ่าน กิจกรรมที่ตำบลจัดขึ้นแล้วการสอดแทรกเนื้อหาเรื่อง ลด ละ เลิก การดื่ม แอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจากรถในการประชุมประจำเดือน การจัดกิจกรรม วันปั่นจักรยาน เป็นต้น

๓. จัดกิจกรรมศึกษาดูงานต่างพื้นที่เพื่อให้ประชาชนที่มีพฤติกรรมลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับต่างพื้นที่ในเรื่องการดูแลตนเองให้มีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ

๔. จัดและดำเนินการกิจกรรมต่อยอดตามความต้องการของกลุ่มต่างๆเป็นหลักเช่น การรวมกลุ่มกันในการออกกำลังกายปั่นจักรยานและการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ร่วมกัน โดยในทุกๆวันอาทิตย์จะมีการปั่นจักรยานของคนทุกเพศทุกวัยเพื่อไปทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น การสร้างฝายชะลอน้ำ และการทอดผ้าป่าขยะที่วัดในพื้นที่

๕. จัดให้มีพื้นที่ / กิจกรรมสร้างสรรค์ สำหรับการออกกำลังกายของคนในชุมชนให้มีสุขภาพแข็งแรง ห่างไกลจากสิ่งเสพติด เช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลดการเกิดอุบัติเหตุในชุมชน และมาสนใจสุขภาพตัวเองมากขึ้น

๖. ประกาศผู้นำที่เป็นต้นแบบไม่ดื่มแอลกอฮอล์และรณรงค์ให้มาออกกำลังกายโดยการปั่นจักรยานในเวทีสภาผู้นำ

๔. เนื้อหา และกิจกรรม

จัดให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีความรู้สามารถดูแลตนเอง และสร้างรูปธรรมการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรประกอบด้วยเนื้อหาในเรื่องต่อไปนี้

๑. จัดพื้นที่ลด ละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุจราจรให้เป็นเขตปลอดแอลกอฮอล์

๑.๑ จัดตั้งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมให้หลีกเลี่ยงการส่งเสริมพฤติกรรมลด ละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์ เช่น กลุ่มปั่นจักรยานในตอนเย็น กลุ่มเปตองเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

๑.๒ จัดหาพื้นที่ที่เหมาะสม หรือมีลานกิจกรรมในการดำเนินกิจกรรมอื่นๆแก่ประชาชนทุกกลุ่มวัยในชุมชน

๑.๓ จัดหาศูนย์กีฬาหรือพื้นที่ในการออกกำลังกาย โดยมีวิทยากรหรือผู้ฝึกสอนมีศูนย์สร้างเสริมสุขภาพสำหรับให้ประชาชนออกกำลังกายหรือทำกิจกรรม เช่น มีอุปกรณ์ในการออกกำลังกายที่จักรยาน มีการสถานที่ในการออกกำลังกาย

๕. ผู้ดำเนินการ

ผู้ดำเนินการประกอบด้วยหน่วยงานทั้งในและนอกตำบลทำงานร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑) กลุ่มน่องเรือหัวใจเหล็ก ดำเนินการรวมกลุ่มกันในการออกกำลังกายปั่นจักรยานและการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ร่วมกัน

๒) เทศบาลตำบลหนองพลับสนับสนุนงบประมาณและสถานที่ในการจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสม หรือมีลานกิจกรรมในการดำเนินกิจกรรมอื่นๆแก่ประชาชนทุกกลุ่มวัยในชุมชนซึ่งงบประมาณส่วนใหญ่จะสนับสนุนผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้นำ หรือจัดทำงบประมาณด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเข้าสู่กระบวนการออกเทศบัญญัติของตำบล

๓) สภาผู้นำร่วมเรียนรู้ ข้อมูล ปัญหาด้านแอลกอฮอล์จำนวนมากทำให้เกิดอุบัติเหตุและส่งผลต่อการเสียชีวิตและล้มตายจำนวนมาก โดย สภาผู้นำเทศบาลตำบลหนองพลับใช้กลไกการสร้างการมีส่วนร่วมดำเนินนโยบายในการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ในพื้นที่ โดยกลุ่มต่างๆ ได้นำเงื่อนไขนี้มาใช้เป็นการรวมกลุ่มร่วมกันด้านการดื่มแอลกอฮอล์ มีแหล่งเรียนรู้เช่น นักสู้ลูกเหล็ก ร้ากลองยาว กลุ่มปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพ (กลุ่มน่องเรือหัวใจเหล็ก) โดยทุกแหล่งเรียนรู้ทุกกลุ่มมีเป้าหมายไปยังเด็กและเยาวชนเป็นหลัก

๔) ดำเนินการสรุป โมเดลวงจรปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่
ทต.หนองพลับ

ปัญหา	ข้อมูลประกอบ การวิเคราะห์	แนวทางแก้ไข	ติดตามผล
เพิ่มค่าใช้จ่าย	ฐานข้อมูล	สภาผู้นำ	เยาวชนห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
สังคมเสื่อม	จปฐ	ขัดเกลาจิตใจ	ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
ขาดสติ	TCNAP	ดนตรี กีฬา	การใช้เวลาในการตั้งวงกินเหล้าลดลง
อุบัติเหตุ	ประชาคม	ศูนย์ จิวแดง	สังคมเป็นสุข

๖. ผลลัพธ์ที่ได้

๑. มาตรการเฝ้าระวังมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร ด้วยบัญชีครัวเรือนเพื่อมาสร้างความตระหนักควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร

๒. จำนวนนักดื่มหน้าเก่า และหน้าใหม่มีจำนวนลดลง และมีการออกกำลังกายที่เหมาะสมต่อตนเองต่อวันรวมทั้งได้มีการทำกิจกรรมเพื่อทำให้เกิดความผ่อนคลาย ส่งผลให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น และทำให้มีเพื่อนๆ เพิ่มขึ้น

๓. สมาชิกของกลุ่มมีกิจกรรมทำส่งผลให้ไม่เกิดพฤติกรรมการบริโภคแอลกอฮอล์ในยามเย็น มีต้นแบบของบุคคลที่ลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุลดลง

๗. ปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินงาน

๑. สภาผู้นำคือผู้จุดประกายความคิด และริเริ่มมองเรื่องควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร โดยพัฒนาในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ในการขับเคลื่อน เน้นการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ให้เด็กและเยาวชน

๒. พัฒนatóยอดและขยายผลในมิติของ ทต.หนองพลับ สร้างชุมชนสีขาวให้เป็นชุมชนต้นแบบ

ฐานเรียนรู้ที่ ๒ นวัตกรรมชีวิตไร้พิษแอลกอฮอล์ ทต.นาอ้อ จ.เลย

๑. เกริ่นนำ

การควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรโดยมีพื้นที่เป็นตัวตั้งมีการดำเนินงานหลากหลายรูปแบบวิธีในแต่ละพื้นที่ เทศบาลตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มี ๙ หมู่บ้าน ๑๐ ชุมชน มีการดำเนินงานในพื้นที่เช่นเดียวกัน แนวคิดเกิดจาก ปัญหาในพื้นที่ที่มีการทะเลาะ ชกต่อยกันในงานบุญประเพณีต่าง ๆ การมั่วสุมกันของเด็กและเยาวชนในชุมชน ร้านเกม ผู้นำชุมชน ในส่วนท้องถิ่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน จึงเกิดแนวความคิดการวางมาตรการของสังคมในชุมชน โดยการออกประชาคมในชุมชน หาข้อสรุป ที่เป็นความต้องการของชุมชน และประกาศเป็นมาตรการชุมชนเบื้องต้นนำพระบรมฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถในแม่แห่งชาติ

จุดเริ่มต้นเกิดจาก พ.ศ. ๒๕๕๒ นายโชคอำนวย ภูงาม ได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย และเมื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ ได้ไม่นานก็ได้พบปัญหาของชุมชนหมู่ที่ ๕ คือ ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชน ชาวบ้านไม่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่ละครอบครัวก็ดำเนินชีวิตของตนขาดความสามัคคีภายในชุมชน ไม่มีการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ครักวเรือนมีรายรับไม่สมดุลกับรายจ่าย ชุมชนมีปัญหาเรื่องสุขภาพ ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ไม่น่าอยู่ นายโชคอำนวย ภูงาม ในฐานะผู้ใหญ่บ้าน จึงเกิดแนวความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชนของตนให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่ โดยได้น้อมนำปรัชญาชี้แนวทางการดำเนิน

ชีวิต ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ ๙ ได้ทรงดำริไว้ คือ แนวปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” คือ การลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่ามีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและมีความเอื้ออารีต่อกันมาเป็นแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเริ่มจากการการนำแนวทางนั้นมาใช้ในครัวเรือนของตนเอง คือปลูกผักสวนครัว ทำรั้วตะไคร้ที่หน้าบ้าน เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ ไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนของตนจัดทำบัญชีครัวเรือน งด ละ เลิก อบายมุข ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอรับประทานอาหารที่ปลอดภัยและมีประโยชน์ และปลูกฝังให้สมาชิกในครอบครัวเป็นคนมีจิตใจดี มีเมตตา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อมนุษย์ด้วยกัน จากนั้นขยายผลไปอีก ๑๐ ครัวเรือนในชุมชน โดยมี นางพิสมัย ภูงาม ภรรยาของนายโชคอำนวย ภูงาม เป็นแกนนำในการชักชวนชาวบ้านให้มาร่วมปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต เมื่อเป้าหมายของผู้ใหญ่บ้านสำเร็จ คือ ๑๐ ครัวเรือนที่ร่วมโครงการนั้นประสบผลสำเร็จก็ได้ขยายผลไปยังชุมชนหมู่ที่ ๕ ทุกครัวเรือน โดยได้รับความอนุเคราะห์จากเทศบาลตำบลนาอ้อในการอนุเคราะห์ วัสดุ อุปกรณ์ ในการทำแปลงผัก พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์น้ำ เมื่อทุกครัวเรือนให้ความร่วมมือในการดำเนินการแล้ว จึงได้นัดประชุมชาวบ้านและพิจารณาจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ขึ้นโดยท่านผู้ใหญ่บ้านได้เสียสละพื้นที่ส่วนตัวจัดตั้งศูนย์ฯ โดยประชาชนในชุมชนหมู่ที่ ๕ ร่วมกันเป็นเจ้าของ

พ.ศ. ๒๕๕๓ พบว่าครัวเรือนรายจ่ายลดน้อยลงจากการปลูกพืชผักสวนครัวไว้รับประทานเองชาวบ้านจึงหันมาปลูกผักในบริเวณที่ว่างของบ้านจนทำให้ผักที่ปลูกนั้นเหลือจากการไว้อุปโภคในครัวเรือน

พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้มีการดำเนินกิจกรรมสานงานต่อโดยได้เข้าร่วมการประกวดหมู่บ้านวิถีไทย ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเข้าร่วมนวัตกรรม ๕ ห่วง ซึ่งเป็นโครงการที่ชุมชนร่วมกันคิดขึ้นมาเองเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับผู้ที่ปฏิบัติ คือ การติดธงสีต่างๆ ที่แสดงความหมายดังนี้

ธงสีน้ำตาล	แสดงถึง	ครัวเรือนนั้นปลอดสารเสพติด
ธงสีม่วง	แสดงถึง	ครัวเรือนนั้นจัดงานศพปลอดเหล้า
ธงสีน้ำเงิน	แสดงถึง	ครัวเรือนนั้นปลอดขยะ
ธงสีเหลือง	แสดงถึง	ครัวเรือนนั้นปลอดเหล้า
ธงสีเขียว	แสดงถึง	ครัวเรือนนั้นปลูกผักปลอดสารพิษ

การดำเนินงานเป็นการต่อยอดงานเดิม มีการเสริมศักยภาพ โดยมีการจัดอบรมวิธีการดำเนินงาน มีการเพิ่มทักษะ โดยมีการจัดอบรมวิธีการดำเนินงานและลงมือปฏิบัติ และมีการเพิ่มสมาชิก โดยขยายออกไปยังหมู่บ้านภายในตำบลนาอ้อ โดยหมู่ที่ ๕ ตำบลนาอ้อ ได้เข้าร่วมการประกวดหมู่บ้านวิถีไทย ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีการนำโครงการ ๕ ห่วงมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวิธีการดำเนินงานโดยผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำหลักในการทำงาน และมีกระบวนการในการคัดเลือกหมู่บ้านที่จะขยายผล โดยดูจากบริบทและความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เริ่มจากหมู่บ้านที่เข้มแข็งก่อน ไล่ไปจนถึงหมู่บ้านที่เข้มแข็งน้อยๆ เนื่องจากจะได้มีเครือข่ายหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จมาช่วย และมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้ ๑.) สำรวจความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ๒.) เลือกหมู่บ้านขยายผล ๓.) ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ ๔.) ประชุมเพื่อให้ธงแก่บ้านที่เข้าร่วมโครงการ ๕.) ติดตามและประเมินหมู่บ้านที่ได้ธงไปแล้ว

ศูนย์เรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตำบลนาอ้อ นำใช้แนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นปรัชญาชี้แนวทางการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ในการพัฒนาชีวิต ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ เพื่อให้วิถีการพัฒนาชีวิต สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี โดยศูนย์เรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตำบลนาอ้อ หมู่ที่ ๕ ก่อตั้งขึ้นโดยมุ่งเน้นในเรื่องของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้มีวิถีชีวิตที่สมดุล และเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เผยแพร่แนวทางในการดำเนินการตามหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” ให้แก่ผู้ที่สนใจที่จะเรียนรู้และแลกเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินชีวิตที่พอเพียง พร้อมทั้งเป็นแหล่งสร้างความร่วมมือของคนในชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานของชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดแนวความคิดในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน

๒. สรุปแนวคิด

เป็นกลวิธีในการพัฒนาศักยภาพชุมชน นำใช้ทุนทางสังคมและศักยภาพของทุกภาคส่วนเข้ามาจัดระดับของการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจากรoad safety กับแนวคิดการวางมาตรการของสังคมในชุมชน โดยการออกประชาคมในชุมชน หาข้อสรุป ที่เป็นความต้องการของชุมชน และประกาศเป็นมาตรการชุมชนในการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์จนสามารถลดอุบัติเหตุจากรoad safety ในพื้นที่ได้

๓. แนวทางการดำเนินการ

เพื่อให้แกนนำ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนได้รับพัฒนาศักยภาพ และร่วมสร้างรูปธรรมการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุ จราจรประกอบด้วยเนื้อหาในเรื่องต่อไปนี้

๓.๑ สร้างความตระหนักและค่านิยมให้แก่ภาคประชาชน กลุ่ม บุคคล เครือข่าย ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคท้องถิ่นในแนว ปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” คือ การลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ใช้ทรัพยากร อย่างประหยัดและคุ้มค่า มีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและมีความเอื้ออาทรต่อกัน พร้อมวิเคราะห์ ความเชื่อมโยงถึงรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการดื่มแอลกอฮอล์และการเกิดอุบัติเหตุ จราจร

๑. สำรวจความเข้มแข็งของหมู่บ้าน การดำเนินงานเป็นการ ต่อยอดงานเดิม มีการเสริมศักยภาพ โดยมีการจัดอบรม วิธีการทำงาน มีการเพิ่มทักษะ โดยมีการจัดอบรมวิธี การดำเนินงานและลงมือปฏิบัติ และมีการเพิ่มสมาชิก โดย ขยายออกไปยังหมู่บ้านภายในตำบลนาอ้อ โดยหมู่ที่ ๕ ตำบลนาอ้อ ได้เข้าร่วมการประกวดหมู่บ้าน วิถีไทย ภายใต้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีการนำโครงการ ๕ ห่วงมา ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวิธีการดำเนินงานโดยผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำหลักใน การทำงาน และมีกระบวนการในการคัดเลือกหมู่บ้านที่ จะขยายผล โดยดูจากบริบทและความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เริ่มจากหมู่บ้านที่เข้มแข็งก่อน ไล่ไปจนถึงหมู่บ้านที่เข้มแข็ง น้อยๆ เนื่องจากจะได้มีเครือข่ายหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ

สำเร็จมาช่วย และมีขั้นตอนในการดำเนินงานเลือกหมู่บ้าน ขยายผล

๒. สำรวจเรื่องบัญชีครัวเรือนรายจ่ายลดน้อยลงจากการปลูก พืชผักสวนครัวไว้รับประทานเองชาวบ้านจึงหันมาปลูกผัก ในบริเวณที่ว่างของบ้านจนทำให้ผักที่ปลูกนั้นเหลือเข้าร่วม การประกวดหมู่บ้านวิถีไทย ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอ เพียง โดยการเข้าร่วมนวัตกรรม ๕ ห่วง โดยการเข้าร่วม นวัตกรรม ๕ ห่วงซึ่งเป็นโครงการที่ชุมชนร่วมกันคิดขึ้นมา เองเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับผู้ที่ปฏิบัติดี คือ การติดธงสี ต่างๆ ที่แสดงความหมายดังนี้

ธงสีน้ำตาล แสดงถึง ครัวเรือนนั้นปลอดสารเสพติด

ธงสีม่วง แสดงถึง ครัวเรือนนั้นจัดงานศพปลอดเหล้า

ธงสีน้ำเงิน แสดงถึง ครัวเรือนนั้นปลอดขยะ

ธงสีเหลือง แสดงถึง ครัวเรือนนั้นปลอดเหล้า

ธงสีเขียว แสดงถึง ครัวเรือนนั้นปลูกผักปลอดสารพิษ

จากส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาต่อยอดแนวคิด มาตรการ ควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุ จราจร

๓. จัดตั้งเครือข่ายการทำงานเป็นการต่อยอดงานเดิม มี การเสริมศักยภาพ เปิดเวทีให้แกนนำหรือผู้มีประสบการณ์ หรือปราชญ์ชาวบ้านโดยมีการจัดอบรมวิธีการดำเนินงาน มีการเพิ่มทักษะ โดยมีการจัดอบรมวิธีการดำเนินงานและ ลงมือปฏิบัติ และมีการเพิ่มสมาชิก โดยขยายออกไปยัง หมู่บ้านภายในตำบลนาอ้อประชุมเพื่อให้ธงแก่บ้านที่เข้า

ร่วมโครงการ

๔. ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ทำงานเชิงรุกในการติดตาม โดยเฉพาะธงสีเหลืองการ ลด ละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์ และลดการเกิดอุบัติเหตุจราจร ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการใช้กลไกประชุมเพื่อให้ธงแก่บ้านที่เข้าร่วมโครงการ พร้อมทั้งติดตามและประเมินหมู่บ้านที่ได้ธงไปแล้ว เกิดความตระหนักรู้และสร้างแรงจูงใจในลด ละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์ และลดการเกิดอุบัติเหตุจราจรในวาระต่างๆ แล้วติดตามและประเมินหมู่บ้านที่ได้ธงไปแล้ว

๔. เนื้อหา และกิจกรรม

จัดให้แกนนำ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนมีความรู้ ได้รับพัฒนาศักยภาพและสร้างรูปธรรมการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรประกอบด้วยเนื้อหาในเรื่องต่อไปนี้

๔.๑ สร้างความตระหนักและค่านิยมให้แก่ภาคประชาชน กลุ่มบุคคล เครือข่าย ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคท้องที่ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เชื่อมโยงถึงรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการดื่มแอลกอฮอล์และการเกิดอุบัติเหตุจราจร

๔.๒ จัดตั้งเครือข่ายประชาสัมพันธ์ในชุมชนท้องถิ่นเชิงรุกในการติดตาม โดยเฉพาะธงสีเหลืองการ ลด ละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุจราจร ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการใช้กลไกประชุมเพื่อให้ธงแก่บ้านที่เข้าร่วมโครงการ และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาแนวคิด มาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร

๔.๓ จัดตั้งเครือข่ายเครือข่ายการดำเนินงานเป็นการต่อยอดงาน

เดิม มีการเสริมศักยภาพ เปิดเวทีให้แกนนำหรือผู้มีประสบการณ์หรือประชาชนชาวบ้านโดยมีการจัดอบรมวิธีการดำเนินงาน มีการเพิ่มทักษะ โดยมีการจัดอบรมวิธีการดำเนินงานและลงมือปฏิบัติ และมีการเพิ่มสมาชิก โดยขยายออกไปยังหมู่บ้านภายในตำบลนาอ้อประชุมเพื่อให้ธงแก่บ้านที่เข้าร่วมโครงการเพื่อขยายแนวคิดและสร้างความตระหนักแก่นักดื่มหน้าใหม่ในพื้นที่

๕. ผู้ดำเนินการ

๕.๑ จัดเตรียมศูนย์เรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตำบลนาอ้อใช้เป็นศูนย์กลางของชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ สถานที่ประชุม ประชาคม เป็นต้น

๕.๒ จัดหาสถานที่ในการทำเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ โดย ทต.นาอ้อ ให้ หมู่ที่ ๕ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านใช้เป็นสถานที่ประสานงานและประชาสัมพันธ์

๕.๓ จัดเตรียมหาเรื่องงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการ โดย หมู่ที่ ๕ โดยการสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เช่น สนับสนุนงบประมาณสนับสนุนสถานที่ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ช่วยในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ หรือสนับสนุนด้านวิชาการ

เทศบาลตำบลนาอ้อ สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในจัดจัดทำ ๕ ธง (ห่วงใย) คือ แสตดถึง คราวเรือนั้นปลอดภัยเสพติด

ธงสีม่วง	แสดงถึง คราวเรือนั้นจัดงานศพปลอดภัย
ธงสีน้ำเงิน	แสดงถึง คราวเรือนั้นปลอดภัย
ธงสีเหลือง	แสดงถึง คราวเรือนั้นปลอดภัย
ธงสีเขียว	แสดงถึง คราวเรือนั้นปลูกผักปลอดภัย

เช่น การทำแปลงผัก พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์น้ำ แนะนำให้คำปรึกษา

แนวทางในการจัดทำข้อมูลด้านเศรษฐกิจพอเพียงและจัดทำข้อมูลชุมชนสู่การสร้างแหล่งเรียนรู้ระดับชุมชนผลักดันส่งเสริม พัฒนาศักยภาพประชาชนในท้องถิ่นเพื่อสร้างอาชีพให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน หากดำเนินการจะได้รับวงสี่เขียว เป็นต้น

๕.๔ ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ช่วยประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้เป็นที่รู้จักต่อประชาชนทั่วไปเพื่อร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายประชาสัมพันธ์ในชุมชนท้องถิ่นเช่น วิทยุชุมชน เสียตามสาย เป็นต้น เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาแนวคิด มาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร แล้วทำให้เกิดจัดตั้งเครือข่ายครอบครัวต้นแบบละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุจราจร

๕.๕ ค้นหาและให้ปราชญ์ชาวบ้านเป็นบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญด้านการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียงสามารถให้คำแนะนำถ่ายทอดให้ความรู้แก่ชาวบ้าน เพื่อเปิดเวทีให้แกนนำหรือผู้มีประสบการณ์หรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีพฤติกรรมลด ละ เลิก การบริโภคแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุจราจร เพื่อขยายแนวคิดและสร้างความตระหนักแก่นักดื่มหน้าใหม่ในพื้นที่

๕.๖ นำใช้เครือข่ายในการเสริมศักยภาพแบบองค์รวม เช่น รพ.สต. น้าอ้อ แนะนำให้คำปรึกษาแนวทางในการดูแลสุขภาพของชุมชนศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ ๕๓ เป็นสนับสนุนให้จัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

๖. ผลลัพธ์ที่ได้

จากการดำเนินงานของกลุ่มนวัตกรรม ๕ ห่วง (ห่วงใย) ซึ่งสามารถทำให้คนในชุมชนหมู่ที่ ๕ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำให้คนในครอบครัวอบอุ่น มีสุขภาพกายและจิตใจแข็งแรงสดใส มีภูมิคุ้มกันพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหา ทำให้มีเงินเหลือจากการลดการซื้อเหล้าให้กับแขกที่มางานฌาปนกิจศพ ทำให้มีรายได้จากการแยกขยะและลดรายจ่ายในการซื้อภาชนะที่ไม่จำเป็นเพราะนำภาชนะที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ ทำให้มีการบริโภคพืช ผัก ที่ปลอดจากสารตกค้าง ห่างไกลจากโรคและมีเงินเพิ่มในการลดใช้สารเคมี ทำให้คนในชุมชนหันมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้ในครัวเรือน ปลูกฝังให้ชุมชนรู้จักกินและรู้จักใช้จากการปฏิบัติจริง และทำให้มีเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง

๗. ปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินงาน

ความร่วมมือของชุมชนที่ต้องการให้หมู่บ้านของตนเองเป็นหมู่บ้านที่มีความสุขสงบ มีปัจจัยที่ช่วยหนุนเสริมการทำงานต่างๆ ดังนี้

ปัจจัยหนุนเสริมการปฏิบัติงานของศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ ๕ ประกอบด้วย

โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ที่ช่วยสนับสนุนเกิดความสำเร็จ คือ ๑.) ที่ตั้งศูนย์เรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตำบลนาอ้อ ใช้เป็นศูนย์กลางของชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ สถานที่ประชุม ประชาคม เป็นต้น และเป็นสถานที่ให้คณะมาศึกษาดูงาน ๒.) หมู่ที่ ๕ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านใช้เป็นสถานที่ประสานงานและประชาสัมพันธ์

โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ที่ช่วยสนับสนุนเกิดความสำเร็จ ๑.) กำหนดผู้ใหญ่บ้านเป็นประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้เป็นที่รู้จักต่อประชาชนทั่วไป ๒.) ประชาชนชาวบ้านเป็นบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญด้านการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียงสามารถให้คำแนะนำถ่ายทอดให้ความรู้แก่ชาวบ้านได้ ๓.) รพ.สต. นาอ้อ แนะนำให้คำปรึกษาแนวทางในการดูแลสุขภาพของชุมชน

เครือข่ายหน่วยงานที่มีบทบาทในการหนุนเสริมการทำงานที่สำคัญคือ ๑) เทศบาลตำบลนาอ้อสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการทำแปลงผัก พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์น้ำ แนะนำให้คำปรึกษาแนวทางในการจัดทำข้อมูลด้านเศรษฐกิจพอเพียงและจัดทำข้อมูลชุมชนสู่การสร้างแหล่งเรียนรู้ระดับชุมชนผลักดัน ส่งเสริม พัฒนาศักยภาพประชาชนในท้องถิ่นเพื่อสร้างอาชีพให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ๒) พัฒนาการและพัฒนาการจังหวัดเลยแนะนำให้คำปรึกษาแนวทางในการจัดทำข้อมูลด้านเศรษฐกิจพอเพียง และ ๓) เกษตรจังหวัดเลยสนับสนุนองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์และการ ดำเนินงานพร้อมทั้งให้ความร่วมมือในการติดต่อประสานงาน

ฐานเรียนรู้ที่ ๓ นโยบายผู้บริหารเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลด ละ เลิก ทต.บ้านช่อง อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา

๑. เกริ่นนำ

กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เทศบาลตำบลบ้านช่อง อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทราเป็นปฏิบัติการของกลุ่มที่มีความเป็นมาจากการอาสาช่วยเหลือกันของชาวบ้านเมื่อมีเหตุร้ายภัยพิบัติหรือเรื่องเดือดร้อนต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งไม่เพียงแต่การช่วยเหลือกันเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉินเท่านั้นแต่เป็นทุกๆเรื่องเมื่อได้รับการร้องขอหรือไม่ได้รับการร้องขอก็ตามนับว่าเป็นกลุ่มปฏิบัติการที่สะท้อนถึงความเป็นพลเมืองอาสาในตำบลซึ่งถึงแม้กลุ่มปฏิบัติการอปพร.เป็นกลุ่มที่มาจากการจัดตั้งตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทยตามพระราชบัญญัติหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนให้มีจำนวนอย่างน้อยร้อยละ ๒ ของจำนวนประชากรในพื้นที่ก็ตามแต่ก็มีใช่เป็นกลุ่มที่ถูกจัดตั้งขึ้นมาใหม่หากเป็นกลุ่มเดิมที่ถูกพัฒนาต่อยอดมาจากกลุ่มอาสาอื่น ๆ อาทิเช่นตำรวจบ้านกลุ่มไทยอาสาสมัครป้องกันชาติกลุ่มผู้นำชุมชนตลอดจนกลุ่มแกนนำต่างๆที่อาสาช่วยเหลือกันในตำบลตามโอกาสต่างๆ

วิวัฒนาการของกลุ่มปฏิบัติการ อปพร. มีประวัติความเป็นมาเป็นระยะเวลายาวนานกว่า ๒๐ ปี โดยมีเหตุปัจจัยมาจากความเดือดร้อนและปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่อันเป็นสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติดที่เป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อความมั่นคงของประเทศชาติอีกทั้งเป็นความต้องการในการดูแลช่วยเหลือกันเมื่อเกิดเหตุร้ายภัยพิบัติเรื่องเดือดร้อนต่างๆของประชาชนในตำบลและต่อมาจึงถูกกำหนดโดยนโยบายจากภาครัฐให้ทุกพื้นที่จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการขึ้นมาเพื่อดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและภาวะคุกคามต่างๆที่เกิดขึ้นจึงมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

พ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่งเป็นช่วงที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ขยายพื้นที่เข้ามาใกล้พื้นที่ตำบลบ้านช่องทำให้หน่วยงานภาครัฐโดยทหารได้เข้ามาจัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรักชาติและความสามัคคีตลอดจนร่วมมือร่วมใจกันป้องกันการเข้ามาขยายงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกลุ่มดังกล่าวนี้มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่ากลุ่มไทยอาสาสมัครป้องกันชาติ (ทสปช.) ซึ่งในขณะนั้นมีชาวบ้านอาสาสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ทสปช. จำนวน ๘๐ คนโดยมีบทบาทหน้าที่เฝ้าระวังภัยคุกคามต่างๆที่เกิดขึ้นในตำบลและประสานงานให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปกป้องภัยอันตรายต่างๆเริ่มจากการตั้งด่านสกัด ในพื้นที่ เพื่อบังคับใช้กฎหมายจราจร ประเด็นมาแล้วเข้าร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ ฯ

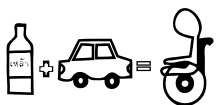
พ.ศ. ๒๕๔๐ มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอีกทั้งมีปัญหาลักเล็กขโมยน้อยแพร่ระบาดขึ้นในพื้นที่ก่อความเดือดร้อนและสร้างปัญหาให้คนในชุมชนเป็นอย่างมากภาครัฐโดยสถานีตำรวจภูธรอำเภอพนมสารคามจึงได้ร่วมกันรับสมัครอาสาสมัครและจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครที่ใช้ชื่อเรียกว่า “ตำรวจบ้าน” ขึ้นเพื่อเฝ้าระวังสอดส่องการซื้อขายยาเสพติดในชุมชนป้องปรามการติ่มสุรา และเสพยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นประชาสัมพันธ์ภัยของสุราและ

ยาเสพติดให้แก่ประชาชนได้รับทราบตลอดจนประสานงานให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดซึ่งมีชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมฝึกอบรมตำรวจบ้านเป็นจำนวนมากทำให้เกิดกลุ่มตำรวจบ้านในพื้นที่จำนวน ๓๐๐ คนส่งผลให้ปัญหาการติ่มสุราในเยาวชน และยาเสพติดรวมถึงปัญหาลักเล็กขโมยน้อยลดลงแต่เนื่องจากตำรวจบ้านที่เข้าร่วมฝึกอบรมในรุ่นแรกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่รวมทั้งยังคงพบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและปัญหาการลักเล็กขโมยน้อยเกิดขึ้นในพื้นที่

พ.ศ. ๒๕๔๑ สถานีตำรวจภูธรอำเภอพนมสารคามจึงได้จัดฝึกอบรมให้กับชาวบ้านในตำบลขึ้นใหม่โดยในการฝึกอบรมครั้งนี้เน้นในกลุ่มคนหนุ่มสาวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานที่จะให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่งการฝึกอบรมในครั้งนี้เน้นการฝึกเรื่องการใช้อาวุธและกระโดดหอทำให้ตำรวจบ้านมีศักยภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและปัญหาการลักเล็กขโมยน้อยลดลงอย่างชัดเจน

พ.ศ. ๒๕๔๓ สถานการณ์ในพื้นที่ที่มีความสงบมากขึ้นจึงจัดให้มีการฝึกทบทวนทักษะและการใช้อาวุธเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจบ้าน โดยดำเนินการจัดการฝึกอบรมทบทวนทักษะการใช้อาวุธให้ตำรวจบ้าน จำนวน ๒ รุ่น ทำให้ชุมชนเกิดตำรวจบ้านที่มีความเข้มแข็งและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามพระราชบัญญัติหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จึงได้มีการรับสมัครอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในตำบล มีผู้มาสมัครครั้งแรก ๘๓ คน จัดตั้งเป็นศูนย์อาสาสมัคร

ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนประจำเทศบาลตำบลบ้านช่อง มีการอบรมและพัฒนาให้ความรู้แก่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี การตั้งด่านสกัด จุดตรวจ ก็เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่สามารถช่วยลดปัญหาอุบัติเหตุจราจรในพื้นที่อันเกิดจากการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

พ.ศ.๒๕๕๓ เทศบาลตำบลบ้านช่องได้เข้าร่วมโครงการตำบลสุขภาวะกับ สสส. กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้รับการเก็บข้อมูลสังเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการวิจัยชุมชนเชิงชาติพันธุ์วรรณนาแบบเร่งด่วน (RECAP) จนได้รับการประเมินเป็นแหล่งเรียนรู้ในตำบลบ้านช่อง และกลุ่มยังได้รับรางวัลศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยดีเด่นระดับเขตจากกระทรวงมหาดไทย

พ.ศ.๒๕๕๔ กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้เป็นแหล่งเรียนรู้ในระบบบริหารจัดการท้องถิ่น ได้รับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรโดยการไปศึกษาดูงานได้รับสื่อประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ อปท.เครือข่ายและกลุ่มได้รับรางวัลศูนย์อปท.ดีเด่นระดับเขต ทำให้สมาชิกเกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน และดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดีทั้งการวางตัว ไม่ตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในเวลาปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชนทั่วไปที่พบเห็น

พ.ศ.๒๕๕๕ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ อปท.ตำบลบ้านช่องมีประสิทธิภาพได้รับการยอมรับจากชุมชน กลุ่มได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง มีการอบรมหลักสูตรเจ้าพนักงานดับเพลิง อบรมทบทวนประจำทุกปี ทำให้สมาชิก อปท.ตำบลบ้านช่องมีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ นางอรทัย ผ่องศรีใส ได้รับคัดเลือกเป็น อาสาสมัครอปท.ดีเด่นระดับเขต

พ.ศ.๒๕๕๖ เทศบาลตำบลบ้านช่องได้จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอปท.เครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน กลุ่ม อปท.เริ่มมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักทั้งในและนอกตำบล มีชาวบ้านต้องการมาสมัครเป็นสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปัญหาความเดือดร้อนต่างๆของชุมชนลดน้อยลง

จากวิวัฒนาการของกลุ่มปฏิบัติการอปท. แสดงให้เห็นถึงกระบวนการทำงานเพื่อดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ ๑) กระบวนการหาและนำใช้ข้อมูลโดยมีการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆเช่นงานด้านการสำรวจข้อมูลที่สำคัญประกอบด้วยการสำรวจพื้นที่ที่เป็นจุดเสี่ยงต่างๆ ในตำบลและนำใช้ข้อมูลเหล่านี้มากำหนดเป็นสัญลักษณ์จุดเสี่ยงที่สำคัญและกำหนดเป็นแผนที่สำหรับการลาดตระเวนในพื้นที่จุดเสี่ยงต่างๆในตำบลเพื่อเฝ้าระวังเหตุร้ายต่างๆ ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นจุดเสี่ยงจุดอันตรายต่างๆได้รับการเฝ้าระวังนอกจากนี้ยังมีการหาข้อมูลอื่นๆ เช่นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงเพื่อเฝ้าระวังป้องปรามภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ๒) ปฏิบัติการอปท.เป็นปฏิบัติ

การที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการนำใช้ทุนทางสังคมในพื้นที่เพื่อการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในตำบลประกอบด้วยการรับสมัครอาสาสมัครที่มีคุณลักษณะเฉพาะสามารถอาสางานได้และได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนทักษะเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพโดยได้รับการฝึกทักษะการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากกองพันเสนารักษ์ที่ ๒ จังหวัดปราจีนบุรี ๓) การออกแบบงานและกิจกรรมเช่นงานด้านการช่วยเหลือประกอบด้วยการช่วยเหลือผู้ประสบเหตุร้ายภัยพิบัติเหตุฉุกเฉินเรื่องเดือดร้อนต่างๆ ตลอดงานด้านเฝ้าระวัง

ป้องกันประกอบด้วยการเฝ้าระวังภัยที่เกิดจากยาเสพติดการเฝ้าระวังการลักขโมยทรัพย์สินของประชาชนการเฝ้าระวังภัยที่เกิด

จากภัยพิบัติต่างๆ เช่นภัยจากน้ำท่วมเป็นต้นงานด้านการเยี่ยมบ้านเพื่อเยี่ยมยาผู้ประสบภัยต่างๆเช่นการเยี่ยมบ้านผู้ประสบภัยพิบัติไฟไหม้และงานตามคำร้องขอต่างๆเช่นงานบวชงานแต่งงานขึ้นบ้านใหม่เป็นต้น

๔) กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมโดยรูปธรรมของการสร้างการมีส่วนร่วมของปฏิบัติการของกลุ่ม อปพร. ได้แก่การประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนในการป้องกันและเฝ้าระวังเหตุร้ายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่เช่นการวางแผนป้องกันในเทศกาลสำคัญในช่วง ๗ วันอันตรายในเทศกาลปีใหม่เป็นต้น

๕) การเสริมสร้างความเข้มแข็งเช่นการจัดอบรมเสริมทักษะให้แก่ อปพร. การจัดศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นเป็นต้น

๖) กระบวนการสร้างกฎกติกาข้อตกลงนโยบายเพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เช่น กฎกติการะเบียบต่างๆ ในการออกตรวจลาดตระเวนจุดเสี่ยงต่างๆ ในพื้นที่การกำหนดจำนวนอปพร. กำหนดจุดเสี่ยงในการลาดตระเวนช่วงเวลาในการลาดตระเวน และห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น

จากกระบวนการทำงานของกลุ่มอปพร.ดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มปฏิบัติการอปพร. มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆทั้งที่มีความเชื่อมโยงโดยคนกล่าวคือนอกจากเป็นสมาชิกอปพร.แล้วพบว่ามีเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆ เช่นเป็นผู้นำชุมชนเป็นผู้นำท้องถิ่นหรือเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพต่างๆ สำหรับการเชื่อมโยงโดยงานนั้นพบว่างานที่ทำให้เกิดความเชื่อมโยงเช่นงานอาสาช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยกรณีฉุกเฉินงานเยี่ยมบ้านผู้ประสบภัยพิบัติมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มอสม. กลุ่มอาสาผู้ชีพในตำบลกลุ่มผู้นำชุมชนงานรักษาสีงแวดล้อมเช่นการทำมาสะอาดปรับปรุงภูมิทัศน์ในตำบลเพื่อให้ตำบลมีสิ่งแวดล้อมที่สะอาดจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงเพื่อลดการแพร่ระบาดของ

โรคไข้เลือดออกมีความเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการตำบลและงานด้านการดูแลสุขภาพเป็นต้นทั้งนี้งานหรือกิจกรรมทั้งหมดส่งผลให้เกิดผลผลิตผลลัพธ์ผลกระทบต่างๆเกิดขึ้นในตำบลเช่นเกิดกลุ่มอาสาช่วยเหลือดูแลกันในชุมชนเรื่องเดือดร้อนเหตุร้ายภัยพิบัติได้รับการช่วยเหลือเกิดแผนจุดเสี่ยงเกิดระบบการเฝ้าระวังเหตุร้ายภัยพิบัติในพื้นที่เกิดระบบสวัสดิการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในตำบลเกิดผลกระทบต่างๆ เช่น ปัญหาการระบาดของยาเสพติดลดลงปัญหาลักขโมยลดลงปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มวัยรุ่นลดลงประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเกิดความสงบเรียบร้อยในชุมชนและยังเป็นบรรณรงค์ให้ลด ละ เลิก การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

๒. สรุปแนวคิด

เป็นการพัฒนาต่อยอดมาจากนโยบายของรัฐที่ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมองเห็นความเชื่อมโยง หรือการต่อยอดจากนโยบายให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสามารถร่วมกำหนดให้กลุ่มอาสาอื่นๆ เข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว อาทิเช่น ตำรวจบ้านกลุ่มไทยอาสาสมัครป้องกันชาติกลุ่มผู้นำชุมชนตลอดจนกลุ่มแกนนำต่างๆ ที่อาสาช่วยเหลือกันลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากรางในยามที่อยู่เเวร ซึ่งอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีศูนย์ปฏิบัติการที่เทศบาลตำบลบ้านช่องเป็นกลุ่มปฏิบัติการที่สะท้อนถึงความเป็นพลเมืองอาสา มีบทบาทหน้าที่ในการเฝ้าระวังป้องกันเหตุร้าย ภัยพิบัติ ช่วยเหลือ และดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ และยังเป็นแกนนำในการบรรณรงค์เป็นบรรณรงค์ให้ลด ละ เลิก การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลต่างๆ ซึ่งเป็นช่วงที่คนในพื้นที่นิยมดื่มแอลกอฮอล์และซัปรถจักรยานยนต์ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของอุบัติเหตุทางจราจรในพื้นที่การตั้ง

ด้านสกัดและรณรงค์จึงเป็นทั้งการป้องปรามและการทำเป็นตัวอย่าง แก่คนในพื้นที่ ปัจจุบันกลุ่ม อพพร. เทศบาลตำบลบ้านช่อง เป็นกลุ่มปฏิบัติการที่แสดงถึงสถานะของความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาชนที่มีความร่วมมือร่วมใจในงานที่ทำด้วยจิตอาสา ได้รับการหนุนเสริมจากเทศบาลตำบลบ้านช่อง และมีองค์กรภาครัฐทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่ให้การหนุนเสริม

๓. แนวทางการดำเนินการ

๑. กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพพร.) เทศบาลตำบลบ้านช่อง อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทราจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อให้ประชาชนที่มีพฤติกรรมกรบิโรคแอลกอฮอล์ได้เข้าร่วมกลุ่มคนที่รักสุขภาพ มีความสนใจเลือกกีฬาประเภทการปั่นจักรยาน ใช้ในการออกกำลังกายและต่อยอดในเรื่องของการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆร่วมกันในชุมชน

๒. ประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเชื่อมโยงนโยบายของรัฐที่ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมองเห็นความเชื่อมโยงหรือการต่อยอดจากนโยบายให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสามารถร่วมกำหนดให้กลุ่มอาสาอื่นๆเข้าร่วมในกรกิจกรรม

๓. กระบวนการหาและนำใช้ข้อมูลโดยมีการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆเช่นงานด้านการสำรวจข้อมูลที่สำคัญประกอบการสำรวจพื้นที่ที่เป็นจุดเสี่ยงต่างๆ ในตำบลและนำใช้ข้อมูลเหล่านี้มากำหนดเป็นสัญลักษณ์จุดเสี่ยงที่สำคัญและกำหนดเป็นแผนที่สำหรับการลาดตระเวนในพื้นที่จุดเสี่ยงต่างๆในตำบลเพื่อเฝ้าระวังเหตุร้ายต่างๆส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นจุดเสี่ยงจุดอันตรายต่างๆได้รับการเฝ้าระวังนอกจากนี้ยังมีการหาข้อมูลอื่นๆเช่นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงเพื่อเฝ้าระวังป้องปรามภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

๔. จัดกิจกรรมการตั้งด่านสกัดและรณรงค์จึงเป็นทั้งการป้องปรามและการทำเป็นตัวอย่าง แก่คนในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนที่มีพฤติกรรมลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจากราง

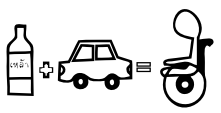
๕. ขยายแนวความคิดการเชื่อมโยงงานของ อพพร. งานอาสาช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยกรณีฉุกเฉินงานเยี่ยมบ้านผู้ประสภภัยพิบัติมีความเชื่อมโยงกับกลุ่ม อสม. กลุ่มอาสาฯกู้ชีพในตำบลกลุ่มผู้นำชุมชนงานรักษาสิ่งแวดล้อมเช่น การทำความสะอาดปรับปรุงภูมิทัศน์ในตำบลเพื่อให้ตำบลมีสิ่งแวดล้อมที่สะอาดขจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก มีความเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการตำบลและงานด้านการดูแลสุขภาพ เป็นต้น

๖. การประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนในการป้องกันและเฝ้าระวังเหตุร้ายต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่เช่นการวางแผนป้องกันในเทศกาลสำคัญในช่วง ๗ วันอันตรายในเทศกาลปีใหม่

๗. สร้างกระบวนการสร้างกฎกติกาข้อตกลงนโยบายเพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเช่น กฎกติการะเบียบต่างๆ ในการออกตรวจลาดตระเวนจุดเสี่ยงต่างๆในพื้นที่ที่กำหนดจำนวน อพพร. กำหนดจุดเสี่ยงในการลาดตระเวนช่วงเวลาในการลาดตระเวน และห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น

๔. เนื้อหา และกิจกรรม

จัดให้ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำองค์กรทุกภาคส่วนมีความรู้ ได้รับพัฒนาศักยภาพและสร้างรูปธรรมการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจากรางที่มาจากผู้ปฏิบัติเพื่อนำไปต่อยอดนโยบายประกอบด้วยเนื้อหาในเรื่องต่อไปนี้

๑. **ระดับผู้บริหาร** ผู้นำองค์กรต่างๆ มีเวทีให้สะท้อนคตินโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเพิ่มแนวปฏิบัติลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และส่งผลให้ลดอุบัติเหตุจราจร

๑.๑ สนับสนุนให้จัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกันกำหนดนโยบายของท้องถิ่นในการ ลด ละ เลิก การดื่ม แอลกอฮอล์และอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจราจรเช่น การตั้งกฎให้สมาชิก อปพร.งดการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ กองทุนสัจจะสะสมทรัพย์มีเกณฑ์ในการงดจ่ายค่าดูแลผู้ที่ประสบอุบัติเหตุจากการบริโภคเครื่องดื่มที่มี แอลกอฮอล์ เป็นต้น

๑.๒ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรวมพลังต่อยอดนโยบายของรัฐ

๑.๓ ส่งเสริมให้มีต้นแบบกำหนดนโยบายเพื่อต่อยอดนโยบายของรัฐในการ ลด ละ เลิก แอลกอฮอล์และอุบัติเหตุ ในระดับชุมชนท้องถิ่น

๒. ระดับผู้ปฏิบัติการ ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอนคือ

๒.๑ **กระบวนการค้นหาวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูล** รูปธรรมของกระบวนการค้นหาวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลโดยมีปฏิบัติการให้กลุ่ม อปพร. มีวิธีการค้นหาข้อมูลในหลายรูปแบบได้แก่

๒.๑.๑ **กิจกรรมการสำรวจข้อมูล** เช่นการสำรวจจุดเสี่ยงและนำมากำหนดเป็นแผนที่จุดเสี่ยงเนื่องจากในพื้นที่ตำบลบ้านช่องเป็นพื้นที่ที่ยังคงเกิดปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินการเกิดอุบัติเหตุการเกิดภัยพิบัติทั้งจากภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วมปัญหาเสพยาเสพติดที่มอปพร.ทุกหมู่บ้าน จึงได้ร่วมกันระดมสมองในการกำหนดและจัดทำแผนที่จุดเสี่ยงในตำบลโดยการให้อปพร. ที่เป็นเจ้าของพื้นที่ในแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้พิจารณาและกำหนด

จุดเสี่ยงในตำบลเช่นแหล่งมั่วสุเมเสพยาเสพติดจุดส่งยาเสพติดจุดส่งยาบ้าจุดที่มีการขโมยตัดสายไฟบ่อยๆแหล่งขับรถวิ่งของวัยรุ่นจุดเกิดอุบัติเหตุจุดน้ำท่วมพื้นที่เกษตรที่เสี่ยงต่อการถูกลักขโมยผลิตผลเช่นไร่มันสำปะหลัง เป็นต้น นอกจากนี้มีการกำหนดจุดที่เป็นบ้านของอปพร. โดยการปักหมุดสีเช่นหมุดสีเขียวหมายถึงอปพร.ที่ปฏิบัติงานได้ตลอดเวลาหมุดสีเหลืองหมายถึงอปพร.ที่ปฏิบัติงานได้บางเวลาและจัดทำแผนที่จุดเสี่ยงทั้งนี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการลาดตระเวนเพื่อเฝ้าระวังดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชนผลจากการใช้แผนที่จุดเสี่ยงส่งผลให้อปพร.สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเนื่องจากเข้าถึงจุดเกิดเหตุได้อย่างรวดเร็ว

๒.๑.๒ **การลาดตระเวน** โดยการจัดเวรประกอบด้วย ๒ ฝ่ายคือเจ้าหน้าที่ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลร่วมกับฝ่ายอปพร.เวรละ ๓-๕ คนร่วมกันออกตรวจจุดเสี่ยงระหว่างเวลา ๒๑.๐๐ -๒๒.๐๐ น.ของทุกวันโดยการนั่งรถซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลบ้านช่องลาดตระเวนในเส้นทางรอบๆหมู่บ้านทั้ง ๑๔ หมู่บ้านโดยเฉพาะจุดที่เป็นจุดเสี่ยงจุดที่ต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษได้แก่จุดที่เป็นแหล่งซื้อขายยาเสพติดจุดที่เป็นแหล่งรวมตัวกันของกลุ่มวัยรุ่นเพื่อดื่มสุราและเสพยาบริเวณที่เป็นพื้นที่การเกษตรเช่นไร่มันสำปะหลังเนื่องจากเคยเกิดเหตุการณ์ลักขโมยผลิตผลทางการเกษตรและร่วมสำรวจเส้นทางร่วมกับหน่วยบรรเทาสาธารณภัยการเฝ้าระวังเหตุทั้ง ๑๔ หมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลบ้านช่อง

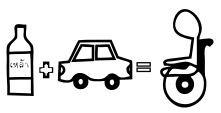
๒.๑.๓ **การจัดประชุมประจำเดือนและประชุมประจำปี**ละ ๒ ครั้งเพื่อรับทราบข้อมูลปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติการและปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตลอดจนสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและรับฟังข้อเสนอของสมาชิก

๒.๒ กระบวนการพัฒนาศักยภาพโดยมีการกำหนดรูปธรรมของการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มอปพร.มีหลายรูปแบบทั้งที่เป็นการอบรมเพื่อทบทวนและเพิ่มพูนทักษะในการทำงานเช่นเทศบาลตำบลสนับสนุนงบประมาณให้มีการจัดอบรมฝึกทักษะเชิงปฏิบัติการให้แก่อปพร.โดยได้รับการสนับสนุนวิทยากรจากกองพันเสนารักษ์ที่ ๒ จังหวัดปราจีนบุรีและป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดฉะเชิงเทรา

๒.๓ กระบวนการออกแบบและกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม อปพร. โดยกำหนดรูปธรรมการดำเนินงานและกิจกรรมของปฏิบัติการ อปพร. มีเป้าหมายเพื่อดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่และมีงานที่ครอบคลุมการดูแลช่วยเหลือกลุ่มประชากรเป้าหมายในทุกกลุ่มในตำบลจึงทำให้เห็นถึงรูปธรรมการดูแลช่วยเหลือในหลายรูปแบบได้แก่ช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนติดตามโดยการติดตามผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือหรือจุดที่ได้รับการแก้ไข การเยี่ยมเยียน การเฝ้าระวังและรณรงค์ป้องกันปัญหาอาเสพติดในชุมชนรวมทั้งร่วมกับเทศบาลและผู้ใหญ่บ้านในการเดินสายรณรงค์ตรวจสอบปลั๊กไฟและถังดับเพลิงประจำบ้านโดยใช้แบบสอบถามการสำรวจเป็นเครื่องมืองานตามคำร้องขอการอำนวยความสะดวกด้านการจราจรในงานบวชงานแต่งงานงานศพและการอยู่เวรวันเทศกาลสำคัญต่างๆ เช่นเทศกาลขึ้นปีใหม่เทศกาลสงกรานต์โดยจัดเจ้าหน้าที่อปพร.ร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยบรรเทาสาธารณภัยอยู่เวรผลัดละ ๑๐ นายเวรละ ๑๒ ชั่วโมงโดยมีผู้บริหารเทศบาลกำนันผู้ใหญ่บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านผู้ช่วยผู้รักษาความสงบในหมู่บ้าน (ผรส.) ผู้นำชุมชนตรวจเยี่ยมด่านตรวจและประชาชนสนับสนุนอาหารเครื่องดื่มผลไม้ตัดแต่งกิ่งไม้ตัดต้นไม้ที่เสื่อมสภาพ เป็นต้นประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในและภายนอกพื้นที่

๒.๔ กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมและกิจกรรมของกลุ่มอปพร.แสดงให้เห็นรูปธรรมของการสร้างการมีส่วนร่วมได้แก่การแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานโดยการรับสมัครคนอาสาทำงานการแบ่งหน้าที่โดยการจัดเวรสลับกะและการจัดงานตามความถนัดและความสะดวกของแต่ละคนซึ่งพิจารณาจากอาชีพและสภาวะการณ์ของครอบครัวเป็นหลักเช่นภรรยาซึ่งไม่สามารถทำงานกะดึกได้ทำงานโรงงานไม่สามารถทำงานกะเช้าได้ทั้งนี้การแบ่งหน้าที่นั้นให้ความสำคัญในความเท่าเทียมโดยทั้งหญิงและชายต้องทำงานเหมือนกันการคัดเลือกประธานอปพร. โดยใช้มติกลุ่มในการคัดเลือกการประชุมอปพร.ประจำทุกเดือนและประชุมประจำปีทุก ๖ เดือนเพื่อทราบข้อมูลปัญหาการทำงานหาแนวทางแก้ไขวางแผนการทำงานและจัดทำแผนการทำงานโดยมีนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านช่องปลัดเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาลผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่จัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกันทั้งที่เป็นแผนงานประจำและแผนงานเฉพาะกิจได้แก่การระดมสมองช่วยกันกำหนดจุดเสี่ยงต่างๆในตำบลและนำมาจัดทำเป็นแผนที่จุดเสี่ยงนำใช้แผนที่จุดเสี่ยงในการลาดตระเวนดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชนการจัดตั้งกองทุนอปพร.เทศบาลตำบลบ้านช่องเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่มโดยการระดมทุนของสมาชิกอปพร. เมื่อสมาชิกอปพร.ได้รับเงินค่าตอบแทนจากการช่วยเหลือสังคมต่างๆ ได้แก่งานบวชงานแต่งงานขึ้นบ้านใหม่ งานศพงานวัดจะนำเงินส่วนหนึ่งแบ่งเข้าเป็นกองทุนกลางและนำเงินกองทุนมาบริหารจัดการช่วยเหลือสมาชิกหรือญาติสมาชิกที่เสียชีวิตและนำเป็นเงินทุนในการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่อปพร.หรือระดมเงินที่ได้จากค่าตอบแทนในการอยู่เวรๆละ ๑๐ บาทนำมาจัดเป็นสวัสดิการให้แก่อปพร.ได้แก่สวัสดิการเยี่ยมสมาชิกเมื่อเจ็บป่วยรวมทั้งการให้สวัสดิการทางอ้อมเช่นการแบ่งปันเงิน

ของตนให้เมื่อเพื่อนต้องจ่ายค่าโทรศัพท์เพื่อประสานงานจำนวนมากการสร้างช่องทางสื่อสารและการจัดระบบการสื่อสารระหว่างสมาชิกอปพร.และช่องทางแจ้งเหตุการขอความช่วยเหลือของประชาชนในพื้นที่เป็นกระบวนการของการใช้เครื่องมือการสื่อสารเป็นเครื่องมือการสร้างการมีส่วนร่วมเนื่องจากทำให้ผู้เกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยทั่วกันส่งผลให้การช่วยเหลือรวดเร็วทันเวลา

๒.๕ การเสริมสร้างความเข้มแข็งเป็นการหนุนเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้เมื่อเกิดเรื่องเดือดร้อนหรือภัยพิบัติต่างๆตัวอย่างรูปธรรมงานหรือกิจกรรมของกลุ่มอปพร.ที่แสดงให้เห็นถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งได้แก่การลงพื้นที่ฝึกทักษะในการใช้ถังดับเพลิงเบื้องต้นการตรวจสอบสายไฟการดูแลถังแก๊สที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนในพื้นที่

๒.๖ การสร้างแนวทางระเบียบปฏิบัติของกลุ่ม อปพร. เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มสมาชิกอปพร.ด้วยการกำหนดระเบียบปฏิบัติเพื่อให้เกิดแนวทางการทำงานเดียวกันนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาที่ต้องอาศัยกฎกติกาเพื่อการอยู่ร่วมกันตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมได้แก่การกำหนดแนวปฏิบัติในการตรวจเวรยามกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ออกตรวจคืนละ ๕ คนประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลบ้านช่อง ๒ คนและอปพร.๓ คนหากผู้ใดไม่สามารถออกปฏิบัติงานตามวันเวลาที่กำหนดได้ให้แจ้งล่วงหน้า ๑ วันเพื่อจัดหาคนทดแทนจากงานและกิจกรรมของอปพร.ดังที่กล่าวแสดงให้เห็นขอบเขตการทำงานที่ครอบคลุมเป็นระบบพื้นฐานของตำบลได้โดยทำหน้าที่ปกป้องและคุ้มครองทรัพย์สินของประชาชนในตำบลผ่านกระบวนการทำงานดังที่กล่าวผู้นำองค์กรหลักในตำบลโดยเฉพาะอย่างยิ่งนายกเทศมนตรีรองนายกเทศมนตรีสมาชิกสภาเทศบาลกำนันผู้ใหญ่

บ้านต่างทำหน้าที่ อปพร. ดังนั้น อปพร. จึงไม่ใช่ตำแหน่งแต่เป็นกระบวนการปกป้องและการช่วยเหลือกันอีกทั้งเป็นการกระทำที่ไม่ใช่กระทำโดยตำแหน่งแต่เป็นการกระทำที่เกิดจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันซึ่งทำให้การปกป้องเป็นไปได้มากขึ้น

๕. ผู้ดำเนินการ

๕.๑ สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านช่องเป็นสถานที่ตั้งของศูนย์ปฏิบัติการ อปพร.สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของ อปพร. ด้านต่างๆ เช่นการอบรมพัฒนาศักยภาพจัดสถานที่ทำงานมียานพาหนะในการปฏิบัติและอุปกรณ์ต่างๆเป็นต้น

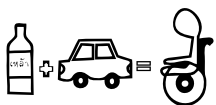
๕.๒ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ประสานความร่วมมือช่วยเหลือผู้ประสบภัยเบื้องต้นรวมถึงข้อมูลทางวิชาการในการปฏิบัติงานที่จำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือปฐมพยาบาลผู้ประสบภัยเบื้องต้น

๕.๓ สถานีวิทยุชุมชนการประชาสัมพันธ์ในการออกปฏิบัติหน้าที่ของอปพร.และประชาสัมพันธ์ข่าวการแจ้งเตือนภัยทางธรรมชาติต่างๆ

๕.๔ สถานีตำรวจภูธรพนมสารคามการประสานงานร่วมกับสถานีตำรวจในการออกตรวจลาดตระเวนและการตั้งจุดตรวจรวมถึงการจัดฝึกอบรมในการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติหน้าที่

๕.๕ คณะกรรมการเทศบาลตำบลบ้านช่อง เป็นคณะกรรมการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกอปพร. ทำให้เกิดการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ

๕.๖ กลุ่มผู้นำชุมชน (กำนันผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) เป็นกลุ่มประสานงานและช่วยเหลือสนับสนุนให้การปรึกษาปฏิบัติการร่วมกับอปพร. ส่งผลให้อปพร.สามารถปฏิบัติงานในพื้นที่ได้รวดเร็วและคล่องตัว

๕.๗ คณะกรรมการชุมชน เป็นคณะกรรมการประสานงานและให้การปรึกษาแก่อปพร.

๕.๘ กลุ่มอาสาสมัครปกป้องสถาบัน (อสป.) สนับสนุนแหล่งข้อมูลข่าวสารทำให้การปฏิบัติงานในพื้นที่สามารถปฏิบัติงานรวดเร็ว

๕.๙ อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในการออกปฏิบัติงานของอปพร. ช่วยประสานงานกับหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนตลอดจนบำรุงขวัญกำลังใจเจ้าหน้าที่อปพร

๕.๑๐ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ เข้าร่วมประชุมให้ข้อคิดเห็นการดำเนินงานของกลุ่มสมาชิกและร่วมกิจกรรมช่วยเหลือสังคมสงเคราะห์กลุ่มออมทรัพย์ตลอดจนบำรุงขวัญกำลังใจเจ้าหน้าที่

๖. ผลลัพธ์ที่ได้

๖.๑ เกิดแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและเฝ้าระวังเหตุร้าย และลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และส่งผลให้ลดอุบัติเหตุจราจรในพื้นที่เช่นแนวทางปฏิบัติในการลาดตระเวนตรวจพื้นที่จุดเสี่ยงแนวทางปฏิบัติร่วมกับหน่วยกู้ชีพพจนมสารคามในการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุฉุกเฉินเช่นการส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉินไปยังโรงพยาบาลเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยกู้ชีพฉุกเฉินการอำนวยความสะดวกด้านการจราจรการกู้ภัยเป็นบทบาทหน้าที่ของกลุ่มอปพร.

๖.๒ เกิดกองทุนสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้แก่กองทุนสวัสดิการอปพร. โดยจากการรวมกลุ่มกันของสมาชิกอปพร. ทำให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อสวัสดิการของสมาชิกอปพร. โดยการระดมเงินแบ่งจากค่าตอบแทนและเงินสนับสนุนจากองค์กรหน่วยงานอื่นๆเพื่อจัดสรรในการช่วยเหลือสมาชิกเมื่อเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต

๖.๓ ระดับครอบครัวเช่นบุคคลในครอบครัวได้รับการช่วยเหลือครอบครัวได้รับการดูแลและเมื่อเกิดภัยพิบัติเช่นได้รับการเยียวยาปรับปรุงซ่อมบ้านเมื่อเกิดเหตุไฟไหม้บ้าน

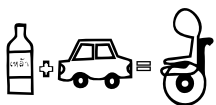
๖.๔ ประชาชนในพื้นที่รู้สึกปลอดภัยเนื่องจากปฏิบัติการของอปพร. ทำให้สามารถป้องกันเหตุร้ายภัยพิบัติได้และประชาชนสามารถประสานงานขอความช่วยเหลือจากอปพร. เมื่อเกิดเรื่องเดือดร้อนได้ตลอดเวลา

๖.๕ เกิดเครือข่าย อปพร. ที่ดูแลช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ครอบครัวทั้งด้านการเฝ้าระวังป้องกันเหตุร้ายลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ส่งผลให้ลดอุบัติเหตุจราจรการช่วยเหลือดูแลในโอกาสต่างๆทั้งที่เป็นกรณีฉุกเฉินและไม่ฉุกเฉินการติดต่อประสานงานการให้บริการอำนวยความสะดวกทำให้เห็นความจำเป็นในการจัดให้มีอปพร. ให้มีจำนวนเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน

๖.๖ เกิดบุคคลต้นแบบในตำบลเช่น อปพร. ดีเด่นระดับอำเภอเกิดกลุ่มช่วยเหลือกันในตำบลลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และส่งผลให้ลดอุบัติเหตุจราจร

๖.๗ เกิดกระบวนการพัฒนาศักยภาพ อปพร. ในหลายรูปแบบเช่น การฝึกอบรมการฝึกทักษะภาคสนามการซ้อมแผนป้องกันภัยการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามพื้นที่

๖.๘ มีเกิดเครื่องมือใหม่ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้แก่แผนที่จุดเสี่ยงแผนเฝ้าระวังและป้องกันเหตุร้ายภัยพิบัติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเช่นแผนที่จุดเสี่ยงต่างๆ ในตำบลส่งผลให้ประชาชน ลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และส่งผลให้ลดอุบัติเหตุจราจร

๗. ปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินงาน

๗.๑ การแต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน เป็นกลไกที่ส่งผลให้การดำเนินงานและกิจกรรมของ อปพร. เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๗.๒ การสร้างการมีส่วนร่วมเช่นการจัดประชุมระหว่างคณะกรรมการ อปพร. ทั้งจากส่วนของเทศบาลตำบลคณะกรรมการ อปพร. ผู้นำชุมชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทีมงานสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานส่งผลให้ทุกคนมีโอกาสให้ข้อเสนอแนะเพื่อวางแผนพัฒนางาน

๗.๓ การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครอย่างต่อเนื่องส่งผลให้อปพร.เกิดทักษะและสมรรถนะในการทำงานมากขึ้น

๗.๔ การจัดทำแผนที่จุดเสี่ยงเป็นเครื่องมือที่ส่งผลให้ปฏิบัติการของอปพร.มีประสิทธิภาพและเข้าถึงจุดเกิดเหตุได้อย่างรวดเร็ว

๗.๕ การจัดช่องทางการสื่อสารมีเครื่องมือสื่อสารอย่างเพียงพอ และจัดระบบการสื่อสารที่ชัดเจนส่งผลให้การประสานงานให้การดูแลช่วยเหลือมีความรวดเร็วและปลอดภัย

๗.๖ การหล่อเลี้ยงหนุนเสริมจากเทศบาลทำให้อปพร.มีอุปกรณ์เครื่องมือสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติการเช่นมียานพาหนะสำหรับลาดตระเวนจุดเสี่ยงต่างๆได้อย่างสม่ำเสมอโทรศัพท์/วิทยุสื่อสารสำหรับการติดต่อประสานงานการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการให้เป็นสถานที่รวมพลพบปะพูดคุย อปพร.คุยเพื่อวางแผนการทำงานร่วมกันของกลุ่มอปพร.การสนับสนุนรูปแบบปฏิบัติงานแก่อปพร.ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน

๗.๗ การประกาศยกย่องความดีอปพร.ที่ปฏิบัติงานดีเด่นส่งผลให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ฐานเรียนรู้ที่ ๔ เรียนรู้ข้อมูลเพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์ และอุบัติเหตุ อบต.ดงอีจาน อ.โนนสุวรรณ จ.บุรีรัมย์

เกริ่นนำ

ปัญหาการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชนของตำบลดงอีจานเกิดขึ้นเป็นประจำ ทุกงาน ยกพวกแต่ละบ้านแต่ละคุ้ม จนเกิดการเสียชีวิต และมีการดื่มสุรากันทุกงาน ทั้งงานศพ งานบวช งานบุญ จนกระทั่งองค์การบริหารส่วนตำบลดงอีจานเข้าร่วมกับกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนัก ๖ และ สำนักงานควบคุมโรคที่ ๕ (สคร.๕) จัดทำโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลด ละ เลิกดื่มสุราของเยาวชนตำบลดงอีจาน โดยสำรวจปัญหาของชุมชน จนกระทั่งพบว่าปัญหาของชุมชนคือ เด็กเยาวชนทะเลาะวิวาทกัน และได้ทำต้นไม้ปัญหาเพื่อให้ทราบปัญหาเกิดจากอะไร ได้คำตอบว่าปัญหาเกิดจากการดื่มสุราของเยาวชน

โดย อบต. ดงอีจานได้ข้อมูลของการดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียนพบว่า ช่วงอายุ ๑๑ ปี พบการดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มเป็นครั้งคราว และมีการดื่มเป็นประจำ และวางแผนคิดว่าต้องมีการรับทราบข้อมูลร่วมกันโดยรวมตัวของกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มพ่อแม่ผู้สูงอายุ สตรีในครอบครัว แกนนำตำบล ภาคประชาชน ฯลฯ ซึ่งข้อมูลที่น่าเสนาหามีความขัดแย้งและไม่ยอมรับข้อมูลที่เกิดขึ้น และทาง อบต.เองใช้กระบวนการค้นหาปัญหาที่แท้จริงจากข้อมูลเชิงประจักษ์ การสอบถามคนในพื้นที่ ทำให้เห็นว่า ข้อมูลที่เกิดขึ้นที่สามารถแก้ไขปัญหา

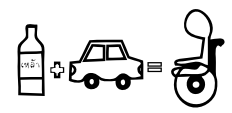
ได้ ทั้งนี้ทุกคนยอมรับกระบวนการร่วมคิด ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมหาทางออก และร่วมลงมือในการจัดการต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งการค้นหาสาเหตุโยงใยของปัญหาทำให้เห็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการแก้ไขได้อย่างแท้จริง และเป็นการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วมแบบองค์รวมทั้งครอบครัว ชุมชน และสังคม

การแก้ไขปัญหาที่สามารถสร้างการเข้าถึงได้ต้องใช้กลวิธีเด็กและเยาวชนในการนำสู่การแก้ไขปัญหาในครอบครัว ทั้งยังเน้นการสร้างเครือข่ายการจัดการใช้สื่อ ร้านค้าชุมชน ครอบครัว หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานทางศาสนา พระ มามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ซึ่งการแก้ไขปัญหาแบบแบ่งกลุ่มย่อย เพื่อแก้ปัญหาแบบย่อยๆ จะช่วยแก้ไขได้อย่างเร็วกว่าการรอรับทุนสนับสนุนในการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้การใช้ “ใจ” ในการแก้ไขปัญหาย่อมจะทำให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขได้มากกว่า

จากนั้น นายไพรวลัย โลมรัตน์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล อีจาน นางสาวเพียว เทพเนา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอีจานและนางสาวเยาวลักษณ์ คนชุม ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บัง นางอำไพ พรหมบุตรครูโรงเรียนบ้านดงบังขับสมบรูณ์และนายณรงค์ เสงส์สวัสดิ์ ครูโรงเรียนบ้านดอนสมบรูณ์ เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ข้อมูลเพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุโดยจัดทำเป็นโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลด ละ เลิกดื่มสุราของเยาวชน และสร้างแกนนำเยาวชน ลด ละ เลิกดื่มสุรา เพื่อให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนปลอดภัย งานบุญปลอดภัย งานศพปลอดภัย งานบวชปลอดภัย ไม่มีการทะเลาะวิวาท ของเยาวชน โดยการค้นหาแกนนำเยาวชนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งได้ลงพื้นที่ทำความเข้าใจโทษของการดื่มสุรา ปรับเปลี่ยนค่านิยมที่ผิด ให้ชุมชนตระหนักต่อภัยของการดื่มสุรา โดยให้เยาวชนที่สมัครใจเป็นแกนนำ

เยาวชน จำนวน ๑๓๐ คน คัดเลือกคณะกรรมการ แกนนำเยาวชน ลด ละ เลิกดื่มสุรา โดยให้เยาวชนเป็นผู้บริหารจัดการโครงการกิจกรรมเอง โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอีจานและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอีจาน เป็นที่ปรึกษา

ตำบลอีจานซึ่งมีพื้นที่ห่างไกลจากตัวอำเภอโนนสุวรรณ ระยะทาง ๒๒ กิโลเมตรและสภาพเศรษฐกิจที่หลากหลายอาชีพ ทั้งระบบเศรษฐกิจปัจจุบันของประเทศไทยต้องดิ้นรนแข่งขันกัน ที่ต้องประสบปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้นและราคาสินค้าการเกษตรยังคงตกต่ำ ทำให้เกิดปัญหาด้านสังคมครอบครัว เยาวชน อยู่อย่างไม่มีความสุข เยาวชนเกิดความก้าวร้าวใช้ความรุนแรง ทะเลาะวิวาท เยาวชน บริโภคสื่อ สิ่งยั่วยุต่างๆ นำไปลอกเลียนแบบจนเกิดปัญหาในสังคมระดับท้องถิ่น และอาจบานปลายถึงระดับชาติ หากไม่ดำเนินการยับยั้ง จะก่อให้เกิดความรุนแรงเสียหายในระดับชาติ เมื่อวันที่ ๑๓-๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ องค์การบริหารส่วนตำบลอีจานร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบังและอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) จำนวน ๑๓๕ คน ได้ออกสำรวจข้อมูลด้านสุขภาพ/สุขภาวะของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอีจาน จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน สสำรวจผู้ที่อาศัยอยู่จริงตามพื้นที่จำนวน ๑,๐๕๖ ครัวเรือน โดยได้ประมวลผลข้อมูลและนำข้อมูลคืนสู่ประชาคมระดับตำบลเพื่อกำหนดปัญหาและวิเคราะห์หัต้นไม่ปัญหา ซึ่งจากการประชาคมพบว่าปัญหาด้านสุขภาพ/สุขภาวะอยู่ ๓ ประเด็นหลัก ๑.ปัญหาเยาวชน ๒.ปัญหาการระบาดของโรคไข้เลือดออก ๓.ปัญหาโรคอ้วน และจากการวิเคราะห์หัต้นไม่ปัญหา ความรุนแรง ความเร่งด่วนของปัญหาถ้าไม่ดำเนินการจะเกิดปัญหาในท้องถิ่นหรือส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ในชุมชน มติของประชาคมจึงมีมติให้ปัญหาเยาวชน เป็นลำดับที่ ๑ ที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน ซึ่งปัญหาของกลุ่มเยาวชน จากการสำรวจพฤติกรรมของเยาวชน อายุระหว่าง

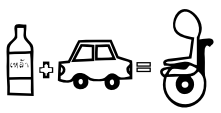
๑๒-๒๕ ปี ในพื้นที่ตำบลคงอีจาน จำนวน ๑,๒๙๘ คน เด็กที่เป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน ๖๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒ ต่อมสุรา จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔ สูบบุหรี่ จำนวน ๑๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑ ขับขี่รถซึ่ง ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔ ไม่ไฝ่เรียน จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔ หนีเรียน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓ เทียวกลางคืน จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓ ทะเลาะเบาะแว้ง จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒ เล่นการพนัน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒ ดูสื่อลามก ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒ เสพสารเสพติด จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒ ลักขโมย ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ทราบว่า เยาวชนที่มีพฤติกรรมการดื่มสุรา จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔ ซึ่งเป็นลำดับต้นๆ ของปัญหาของเยาวชน

ดังนั้นจึงได้จัดทำการเรียนรู้ข้อมูลเพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลด ละ เลิกการดื่มสุราของเยาวชนตำบลคงอีจาน มีวัตถุประสงค์สำคัญ ๔ ประการ คือ ๑. เพื่อให้ประชาชน เยาวชน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง กลุ่มภาคี โรงเรียน ร้านค้า เกิดความรู้ ความตระหนัก และค่านิยมที่ถูกต้องต่อโทษและผลกระทบจากการดื่มสุรา ๒. เพื่อให้เยาวชนเกิดแรงบันดาลใจ แรงจูงใจ ในการที่จะลด ละ เลิกดื่มสุรา จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลด ละ เลิกดื่มสุรา ๓. เพื่อให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ประชาชน กลุ่มภาคี โรงเรียน ร้านค้า มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการ ลด ละ เลิกดื่มสุราในเยาวชน ๔. เพื่อให้ชุมชนมีการกำหนดกติกาทางสังคมและมีการบังคับใช้เพื่อควบคุมการทะเลาะวิวาทที่เกิดจากการดื่มสุรา

การเรียนรู้ข้อมูลเพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุในโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลด ละ เลิกการดื่มสุราของเยาวชนตำบลคง

อีจาน ซึ่งมีขั้นตอน ดำเนินงาน ๖ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ ๑ สร้างสื่อ /จัดเตรียมสื่อประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสการลดละเลิกการดื่มสุรา ขั้นที่ ๒ สร้างแกนนำเครือข่าย กลุ่มเยาวชน ขั้นที่ ๓ พัฒนาศักยภาพแกนนำเครือข่ายลดละเลิกดื่มสุรา ขั้นที่ ๔ พัฒนาทบทวนแกนนำเยาวชนสร้างความสามัคคีและสร้างการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังพฤติกรรมลด ละ เลิกการดื่มสุราของเยาวชนตำบลคงอีจาน ขั้นที่ ๕ สร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการลดละเลิกการดื่มสุราของเยาวชนโดยการรณรงค์งานศพ งานบุญฉลองอัฐิ งานบวชปลอดเหล้า ขั้นที่ ๖ ประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลด ละ เลิกดื่มสุราของเยาวชนตำบลคงอีจาน

ผลจากดำเนินเงินงานการเรียนรู้ข้อมูลเพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุในโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลด ละ เลิกการดื่มสุราของเยาวชนตำบลคงอีจาน ตามขั้นตอนทั้ง ๖ ขั้นตอน การสร้างแกนนำเครือข่าย กลุ่มเยาวชน จำนวน ๑๓๐ คน ร้อยละ ๑๐๐ ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการไม่ขายเหล้าให้เยาวชน อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๘ ร้าน เป็นร้านค้าที่มีอำนาจในการขายเหล้าสูงในชุมชน งานบุญ งานศพ งานบวชปลอดเหล้า ร้อยละ ๑๐๐ เมื่อวันที่ ๑๗-๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยการสำรวจกลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน ๖๕๐ ชุด กลุ่มเยาวชน ๓๙๐ ชุด ร้านค้า จำนวน ๓๓ ชุด โดยสรุปได้ ดังนี้ ด้านการรับสื่อ หอกระจายข่าว สื่อจากเจ้าหน้าที่ สื่อบุคคล สื่อจากป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ ร้อยละ ๙๖.๘๗ ด้านการสำรวจพฤติกรรมความรู้ของประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจต่อโทษภัยการดื่มสุรา มีความตระหนักและค่านิยมที่ถูกต้อง ในระดับที่มากที่สุดและมาก กลุ่มประชาชน ร้อยละ ๗๕.๕๑ กลุ่มเยาวชน ร้อยละ ๖๔.๒๑ กลุ่มร้านค้า ร้อยละ ๖๗.๗๔ ด้านเมื่อดำเนินโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ลด ละ เลิกการดื่มสุราของเยาวชนตำบลง้อจาน ครอบครัวท่านมีพฤติกรรม
อย่างไร กลุ่มประชาชนทั่วไป เห็นว่า ดื่มสุราเหมือนเดิม ร้อยละ ๑๑.๔๐
ลด ละ เลิกดื่มสุราน้อยลง ร้อยละ ๗๖.๓๐ ไม่มีใครดื่มสุราเลย ร้อยละ ๑๑.๓๐
กลุ่มเยาวชน ดื่มเหมือนเดิม(บางครั้ง) ร้อยละ ๗.๓๐ ลด ละ เลิกดื่มสุราน้อย
ลง ร้อยละ ๕๕.๗๐ ไม่ดื่มสุราเลย(ไม่เคยดื่มสุรา) ร้อยละ ๓๗.๐๐ สสำรวจกลุ่ม
ร้านค้า เมื่อเกิดโครงการดังกล่าวปริมาณขายเหล้าร้านท่านเป็นอย่างไร
ขายเหล้าได้น้อยลง ร้อยละ ๖๖.๖๗ ขายเหล้าได้เหมือนเดิม ร้อยละ ๓๓.๓๓
สอบถามร้านค้าได้สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้เยาวชน ลด ละ เลิกการดื่มสุรา
อย่างไร ไม่ขายเหล้าให้เยาวชน อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ร้อยละ ๔๒.๙๐ เป็นแบบ
อย่างที่ดีให้เยาวชนเห็น ร้อยละ ๒๖.๗๕ ไม่ดื่มสุราให้เยาวชนเห็น ร้อยละ
๑๗.๘๕ เลิกดื่มสุราเลย ร้อยละ ๑๒.๕๐

เป้าหมายในอนาคต กำหนดวัตถุประสงค์สำคัญ ๔ ประการ คือ
๑. เพื่อให้ประชาชน เยาวชน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง กลุ่มภาคี โรงเรียน
ร้านค้า เกิดความรู้ ความตระหนัก และค่านิยมที่ถูกต้องต่อโทษและผล
กระทบจากการดื่มสุรา ๒. เพื่อให้เยาวชนเกิดแรงบันดาลใจ แรงจูงใจ ใน
การที่จะลด ละ เลิกดื่มสุรา จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลด ละ
เลิก ดื่มสุรา ๓. เพื่อให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ประชาชน กลุ่มภาคี โรงเรียน
ร้านค้า มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสิ่งแวดล้อม
ให้เอื้อต่อการ ลด ละ เลิกดื่มสุราในเยาวชน ๔. เพื่อให้ชุมชนมีการกำหนด
กติกาทางสังคมและมีการบังคับใช้เพื่อควบคุมการทะเลาะวิวาทที่เกิดจาก
การดื่มสุรา

๒. สรุปแนวคิด

การสร้างกลไกการนำใช้ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายในอนาคตแล้ว
กำหนดวัตถุประสงค์สำคัญ ๔ ประการ คือ ๑. เพื่อให้ประชาชน เยาวชน
ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง กลุ่มภาคี โรงเรียน ร้านค้า เกิดความรู้ ความตระหนัก
และค่านิยมที่ถูกต้องต่อโทษและผลกระทบจากการดื่มสุรา ๒. เพื่อให้เยาวชน
เกิดแรงบันดาลใจ แรงจูงใจ ในการที่จะลด ละ เลิกดื่มสุรา จนนำไปสู่การ
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลด ละ เลิกดื่มสุรา ๓. เพื่อให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง
ประชาชน กลุ่มภาคี โรงเรียน ร้านค้า มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังส่งเสริมและ
สนับสนุนการจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการ ลด ละ เลิกดื่มสุราในเยาวชน
๔. เพื่อให้ชุมชนมีการกำหนดกติกาทางสังคมและมีการบังคับใช้เพื่อควบคุม
การทะเลาะวิวาทที่เกิดจากการดื่มสุรา โดยประชาชนสามารถวิเคราะห์ข้อมูล
ของตนเองได้อย่างชัดเจน

๓. เนื้อหา และกิจกรรม

การนำใช้ระบบฐานข้อมูลสุขภาพชุมชนแก่ประชาชน เพื่อวิเคราะห์
ข้อมูลในการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจราจร
ประกอบด้วยเนื้อหาในเรื่องต่อไปนี้

๓.๑ การสำรวจข้อมูลเพื่อหาแนวทางลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์
และอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจราจรที่ครบถ้วน ครอบคลุม เช่น

๑) มีข้อมูลพื้นฐานเช่น กลุ่มอายุ กลุ่มอาชีพ การศึกษา ศาสนา
การได้รับบริการสาธารณสุขภาค โครงสร้างพื้นฐาน ร้านค้าชุมชน เป็นต้น

๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพของกลุ่มนักดื่มหน้าใหม่ นักดื่มหน้าเก่า
นักดื่มแม่บ้าน เป็นต้น

๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตามปัญหา ความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูล กลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลืออพปร. กลุ่มอาชีพ เป็นต้น

๔) มีแผนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำผล ละเอียด การตีพิมพ์เอกสารและอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจรรยาจรที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม

๕) ข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้ข้อมูลดูแล เช่น แนวโน้มภาวะข้อมูล การตีพิมพ์เอกสารและอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจรรยาจร เป็นต้น

๓.๒ จัดเวทีประชาคมเพื่อนำใช้และสะท้อนข้อมูลแก่ภาคประชาชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางลด ละเอียด การตีพิมพ์เอกสารและอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจรรยาจรที่ครบถ้วน ครอบคลุม เช่น

๑) มีข้อมูลพื้นฐานเช่น กลุ่มอายุ กลุ่มอาชีพ การศึกษา ศาสนา การได้รับบริการสาธารณสุข โค้งสร้างพื้นฐาน ร้านค้าชุมชน เป็นต้น

๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพของกลุ่มนักดื่มหน้าใหม่ นักดื่มหน้าเก่า นักดื่มแม่บ้าน เป็นต้น

๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตามปัญหา ความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูล กลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลืออพปร. กลุ่มอาชีพ เป็นต้น

๔) มีแผนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำผล ละเอียด การตีพิมพ์เอกสารและอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจรรยาจรที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม

๕) ข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้ข้อมูลดูแล เช่น แนวโน้มภาวะข้อมูล การตีพิมพ์เอกสารและอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจรรยาจร เป็นต้น

๓.๓ กำหนดให้มีนโยบายและการจัดทำแผนโดยการนำใช้ข้อมูลทุนทางสังคมและแหล่งประโยชน์ให้มี โครงการการจัดสวัสดิการแก่ท้องถิ่น หรือโครงการจัดกิจกรรมลด ละ การตีพิมพ์เอกสารและอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจรรยาจรในแผนตำบลเช่น โครงการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเรื่องเล็กการตีพิมพ์เอกสาร โครงการอาสาสมัครเยี่ยมบ้านเพื่อเฝ้าระวังการตีพิมพ์เอกสารและอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจรรยาจร เป็นต้น

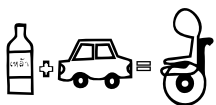
๔. ผู้ดำเนินการ

ผู้ดำเนินการประกอบด้วยหน่วยงานทั้งในและนอกตำบลทำงานร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๔.๑ องค์การบริหารส่วนตำบลตั้งอิจานร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงบังและอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน(อสม.) ร่วมออกแบบสำรวจข้อมูลด้านสุขภาพ/สุขภาพของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลดงอิจาน จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน พร้อมประมวลผลข้อมูลและนำข้อมูลคืนสู่ประชาคมระดับตำบลเพื่อกำหนดปัญหาและวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลด ละ เลิกดื่มสุรา

๔.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลตั้งอิจานสนับสนุนงบประมาณและสถานที่ในการจัดทำแบบสำรวจจัดเวทีประชาคมเพื่อคืนข้อมูลและหาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลด ละ เลิกดื่มสุรา) อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานลงพื้นที่เก็บออกแบบสำรวจข้อมูลด้านสุขภาพ/สุขภาพของประชาชนในเขตพื้นที่

๔.๓ จัดเวทีสะท้อนข้อมูลกลุ่มนักดื่มหน้าใหม่ (เด็กวัยรุ่น) เพื่อจัดกระบวนการร่วมคิด ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมหาทางออก และร่วมลงมือในการจัดการต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งการค้นหาสาเหตุโยงใยของปัญหาทำให้เห็นกลุ่ม

เป้าหมายที่ต้องการแก้ไขได้อย่างแท้จริง และเป็นการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วมแบบองค์รวมทั้งครอบครัว ชุมชน และสังคมเช่น ร้านค้าที่มีอำนาจในการขายเหล้าสูงในชุมชน งานบุญ งานศพ งานบวชปลอดเหล้า ร่วมหาหรือเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุและลดอุบัติเหตุจราจร

๔.๔ นโยบายและการจัดทำแผนโดยการใช้ข้อมูลทุนทางสังคมและแหล่งประโยชน์ให้มี โครงการการจัดสวัสดิการแก่ท้องถิ่นพร้อมจัดทำโครงการโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลด ละ เลิกการดื่มสุราของเยาวชนตำบลจางอีจาง ซึ่งมีขั้นตอน ดำเนินงาน ๖ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ ๑ สร้างสื่อ/จัดเตรียมสื่อประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสการลดละเลิกการดื่มสุรา ขั้นที่ ๒ สร้างแกนนำเครือข่าย กลุ่มเยาวชน ขั้นที่ ๓ พัฒนาศักยภาพแกนนำเครือข่ายลดละเลิกดื่มสุรา ขั้นที่ ๔ พัฒนาบทบาทแกนนำเยาวชนสร้างความสามัคคีและสร้างการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราของเยาวชนตำบลจางอีจาง ขั้นที่ ๕ สร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการลดละเลิกการดื่มสุราของเยาวชนโดยการรณรงค์งานศพ งานบุญฉลองอัฐิ งานบวชปลอดเหล้า ขั้นที่ ๖ ประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลด ละ เลิกดื่มสุราของเยาวชนตำบลจางอีจาง

๕. ผลลัพธ์ที่ได้

๕.๑ พฤติกรรม ลด ละ เลิกดื่มสุราของเยาวชนดีขึ้น รวมถึงมีแกนนำเครือข่าย กลุ่มเยาวชน เพิ่มขึ้น

๕.๒ ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการไม่ขายเหล้าให้เยาวชน

๕.๓ ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูลจากช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย จนทำให้ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจต่อโทษภัยการดื่มสุรา

มีความตระหนักและค่านิยมที่ถูกต้อง จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลด ละ เลิกการดื่มสุราของเยาวชนตำบลจางอีจาง

๖. ปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินงาน

๖.๑ ความร่วมมือของประชาชน เยาวชน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง กลุ่มภาคี โรงเรียน ร้านค้า เกิดความรู้ ความตระหนัก และค่านิยมที่ถูกต้องต่อโทษและผลกระทบจากการดื่มสุรา

๖.๒ การสะท้อนข้อมูลทำให้เด็กและเยาวชนเกิดแรงบันดาลใจในการที่จะลด ละ เลิกดื่มสุรา จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การลด ละ เลิกดื่มสุรา

๖.๓ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ประชาชน กลุ่มภาคี โรงเรียน ร้านค้า มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการ ลด ละ เลิกดื่มสุราในเยาวชน

๖.๔ การกำหนดให้ชุมชนมีกติกาทางสังคมและมีการบังคับใช้เพื่อควบคุมการทะเลาะวิวาทที่เกิดจากการดื่มสุราช่วยทำให้เกิดรูปธรรมการจัดการได้ชัดเจนขึ้น

ชุดกิจกรรมที่ ๒

การพัฒนากฎกา มาตรการทางสังคม

ฐานเรียนรู้ที่ ๕ แผนแม่บทชุมชน แผนตำบล
ต.สำเภาลูน อ.บัวเขต จ.สุรินทร์

๑. เกริ่นนำ

ความเป็นมา หากเล่าเรื่อง “เหล่า” ในพื้นที่ตำบลสำเภาลูน จะเห็นว่าสถานการณ์ปัญหาเรื่องนี้ในพื้นที่ก็มีความรุนแรงไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าพื้นที่อื่นๆ ทุกคนต่างรู้ว่าเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาต่างๆมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรงและการทะเลาะวิวาท ปัญหาสังคมอื่นๆ อีกมากมาย ดังคำกล่าวของ คุณนิภา กระแสเทพ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสำเภาลูน...“ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๔๕ บ้านเรามันวุ่นวายเต็มไปด้วยคนกินเหล้า เวลาถึงงานศพหรืองานอื่นๆในชุมชนมีแต่เหล้า คนเมาเสียดังอะอะโวยวาย คนเมาเฝ้าศพก็พากันเล่นการพนัน เจ้าภาพบางคนก็เป็นหนี้เป็นสินจนหมดเนื้อหมดตัว เสรีงานขูดวางเกลื่อนกราด พอเมาบางคนขับรถมอเตอร์ไซด์ไปเกิดอุบัติเหตุต้องรักษาตัวและบางคนถึงขั้นเสียชีวิต”

ทุนและศักยภาพที่ใช้ในการพัฒนา การหยิบเรื่องปลอดเหล้าในงานศพของชมรมผู้สูงอายุ ถือเป็นจุดเริ่มต้นการจัดปัญหาและรณรงค์ให้คนเลิกเหล้าในตำบลสำเภาลูน จากนั้นมีการเชื่อมและบูรณาการกิจกรรมพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่เรื่อยมา

พ.ศ.๒๕๔๘ มีการลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่างอบต.-กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน-หน่วยงาน-โรงเรียน-วัดเกี่ยวกับการปลอดเหล้าในงานบุญ-ในงานแรก หลักจากมีข้อตกลงร่วมกัน เจ้าภาพมีความกังวลใจว่าไม่เลี้ยงเหล้าแล้วใครจะเป็นเพื่อนศพ แกนนำชุมชนจึงมีวงคุยกัน และให้เจ้าบุญชีประจำหมู่บ้านสรุปข้อมูลค่าใช้จ่ายในงานและคืนข้อมูลให้เจ้าภาพและชาวบ้านรู้ปรากฏว่าเจ้าภาพประหยัดค่าเหล้าได้ถึง ๓๐,๐๐๐ บาท

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๔๙ ตำบลสำเภาลูนได้เข้าร่วมโครงการวัดปลอดเหล้าจังหวัดสุรินทร์ พื้นที่เริ่มมีภาคีที่เป็นพี่เลี้ยง สื่อประชาสัมพันธ์และเครื่องมืออื่นๆในการเรียนรู้ ผลคือสามารถเกิดการต่อยอดงานที่ชุมชนดำเนินการให้เข้มข้นมากขึ้น

พ.ศ. ๒๕๕๐ แกนนำสังเกตเห็นเด็กและเยาวชนจับกลุ่มกันดื่มเหล้าสูบบุหรี่ซึ่งร้านค้าในชุมชนขายเหล้า-บุหรี่ให้กับเด็ก บางทีพ่อแม่ใช้ให้มาซื้อก็มีหรือไปก็ซื้อไปเสพเอง พอเห็นปัญหาดังกล่าวแกนนำประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป้าหมายสำคัญคือร้านค้าที่เป็นแหล่งจำหน่าย โดยเริ่มจากการเชิญร้านค้ามาประชุม ชี้ให้เห็นปัญหา วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย โดยรพสต.สำเภาลูน มีการอบรมให้ความรู้เรื่องอาหารปลอดภัย และระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการจัดการปัญหาร่วมกัน จนเกิดโครงการ “ร้านค้าสะอาดยั่งยืน” ขึ้นและลงนามภายใต้ MOU หรือข้อตกลงที่ว่าร้านค้าเหล่านี้จะไม่ขายเหล้า ขายบุหรี่ให้กับเด็กและเยาวชน เริ่มแรกมีร้านค้าเข้าร่วมโครงการจำนวน ๑๒ ร้านจนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เพิ่มขึ้นเป็น ๓๒ ร้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำป้ายร้านค้าสะอาดยั่งยืนติดไว้หน้าร้านทุกร้านเป็นการประชาสัมพันธ์และเชิญผู้ประกอบการอีกด้วย

นอกจากนั้นที่กล่าวมาข้างต้น กระบวนการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ที่มีการเชื่อมโยงงานและบูรณาการความร่วมมือของคน หน่วยงานทุกภาคส่วนอย่างเนื่อง โดยในปี พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๓ โครงการเยาวชน “TO BE NUMBER ONE” ส่งเสริมให้มีการรวมตัวของเด็กและเยาวชน มาพูดคุย ปรึกษาหารือ เพื่อหาแนวทางร่วมกันลดเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ส่งผลให้กลุ่มได้รับรางวัลชนะเลิศระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้รับรางวัลดีเด่นระดับประเทศ ในช่วงเดียวกันนี้เองชุมชนก็มี “โครงการประกวดหมู่บ้านอยู่ดีมีสุขคุณธรรม นำเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีตัวชี้วัด ๑ ใน ๒๙ ข้อคือชุมชนต้องมีกิจกรรมพัฒนาชุมชนเข้มแข็งผ่านงานบุญปลอดเหล้า ปลอดอบายมุข โครงการดังกล่าวทางองค์การบริหารส่วนตำบลอุดหนุนงบประมาณพัฒนาชุมชนเป็นรางวัลสำหรับหมู่บ้านที่ชนะเลิศในวงเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท รองชนะเลิศอันดับหนึ่ง ๗๐,๐๐๐ บาท รองชนะเลิศอันดับสอง ๕๐,๐๐๐ บาท และรางวัลชมเชย ๓๐,๐๐๐ บาท ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะมีคณะกรรมการประเมินผลเป็นช่วงๆ ๓ เดือน/ครั้ง และสิ้นปีงบประมาณก็จะมีการสรุปการดำเนินงานหมู่บ้านต้นแบบชนะเลิศ โดยดำเนินงานต่อเนื่อง ๓ ปี

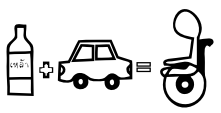
การพัฒนาชุมชนของสำเภาลูน เห็นชัดเจนว่ามีกิจกรรมพัฒนาและกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดการปัญหาและความเสี่ยงของชุมชนอยากเห็นสังคมและประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่ง ผอ.ไพบูลย์ ศิริมา ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสำเภาลูน ที่ว่า....“การพูดคุยวงเล็ก วงใหญ่เป็นเรื่องปกติของคนสำเภาลูน เพราะกิจกรรมพัฒนาในชุมชนเกิดขึ้นเกิดจากวงพูดคุย วงประชุมของผู้นำชุมชน หน่วยงานชาวบ้านและลูกหลานเป็นส่วนใหญ่ พอเราเห็นปัญหาหรือความเสี่ยงจะไม่นั่งดูตาย จะหยิบเข้าเป็นประเด็นชวนคิดชวนคุยกันเสมอ”การเห็นข้อมูลการพูดคุยกันถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการรับรู้ สร้างการเรียนรู้ สร้างการมีส่วนร่วม

และกระตุ้นให้ทุกคนฉุกคิด ไม่เพิกเฉยต่อความเสี่ยงที่เกิด หลังจากนั้นก็โยนปัญหาเข้าสู่เวทีประชาคมเพื่อกำหนดมาตรการต่างๆแล้วร่วมลงมือปฏิบัติการทำไปสักระยะหนึ่งก็จะสรุปและประเมินผลการดำเนินร่วมกัน

จากบทเรียนการจัดการปัญหาเรื่องเหล้าในชุมชนจนคนต่างพื้นที่กล่าวถึงสำเภาลูนว่ามีความเข้มข้น เอาจริงเอาจัง ขับเคลื่อนงานโดยเชื่อมโยงทุกภาคส่วน มีกลไกขับเคลื่อนที่เข้มแข็ง ออกแบบกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ จนกลายเป็นพื้นที่ต้นแบบที่สามารถขยายผลการเรียนรู้ให้กับพื้นที่ใกล้เคียงอย่างต่อเนื่อง

นางนิภา กระแสเทพ ผู้อำนวยการ รพ.สต.สำเภาลูนกล่าวว่า “เหตุการณ์ที่ทำให้แกนนำในพื้นที่เริ่มให้ตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการลดอุบัติเหตุ สร้างความปลอดภัยทางถนนและยกระดับจากเรื่องเหล้าก้าวไปสู่การจัดการงานอุบัติเหตุในพื้นที่ได้ คือ เทศกาลสงกรานต์ ปี ๕๓ มีเยาวชนชายอายุ ๒๑ ปี เมมาแล้วขับ ขับรถก็เร็วทำให้เกิดอุบัติเหตุบริเวณทางแยกบ้านสวาท รุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต และปีใหม่ ๕๔ มีชายวัยกลางคนอายุราว ๔๕ ปี เมมาแล้วขับ ไม่สวมหมวกกันน็อค แล้วขับรถไปชนเสาไฟฟ้าในหมู่บ้าน บาดเจ็บสาหัสต้องนอนโรงพยาบาลกว่า ๒ อาทิตย์”

ดังนั้น แกนนำชุมชนจึงหยิบเรื่องนี้มาพูดคุยและประชุมร่วมกันทั้งท้องที่ ท้องถิ่น อสม. อพ.ปร. และหน่วยงาน แกนนำชุมชนโดยมีแนวคิดคือการสร้างเสริมความปลอดภัยทางถนน ต้องหาแนวร่วม ต้องบูรณาการและต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมและมีจิตสำนึกของประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนน เพราะสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากเมาแล้วขับ ขับรถเร็ว ไม่สวมหมวกกันน็อค ซึ่งที่ประชุมเห็นว่าการสร้างจิตสำนึกเพื่อลดอุบัติเหตุ และปรับพฤติกรรมควรเริ่ม

จากครอบครัว แกนนำจึงได้บูรณาการเรื่องอุบัติเหตุเข้าโครงการชุมชนลด ละ เลิกอบายมุข เริ่มจากเตรียมคณะกรรมการในการขับเคลื่อนงาน ลงประชุม สัมภาษณ์เพื่อระดมความคิดเห็นผ่านการประชาคมในทุกหมู่บ้านเพื่อกำหนด มาตรการร่วมกัน และคัดเลือกครัวเรือนต้นแบบเข้าร่วมโครงการในช่วงแรก ทั้งสิ้น ๓๗๗ ครัวเรือนจาก ๑,๐๑๘ ครัวเรือน หลังจากนั้นกรรมการสังเกต เพื่อประเมินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลด ละ เลิก หากปรับพฤติกรรมได้จะมี การมอบป้ายครัวเรือนต้นแบบจนปัจจุบันมีครัวเรือนลด ละ เลิกกว่า ๖๐๐ ครัวเรือน

เมื่อลงลึกถึงระดับครัวเรือน การสร้างจิตสำนึกเพื่อสร้างชุมชน ปลอดภัยก็ปฏิบัติกรอย่างต่อเนื่องผ่าน “โครงการเฝ้าระวังภัยยังนักดื่มหน้า ใหม่ของตำบลลำภาฐาน” โดยการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของเหล้า กฎ ระเบียบจราจร หัวใจสำคัญคือการเชื่อมความสัมพันธ์ของเด็กสองกลุ่มทั้ง เด็กในระบบและนอกระบบมาหลอมรวมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน วิธี การคือให้เด็กจับคู่บัดดี้ จัดทำสมุดพกคู่บัดดี้แล้วให้เขียนความรู้สึกต่อกันและ ช่วยเหลือกัน ทำลดปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มเยาวชน ร่วมกันทำกิจกรรม สร้างสรรค์ซึ่งหนึ่งในนั้นคือการไม่ขับรถเร็วเพื่อลดอุบัติเหตุตนเอง

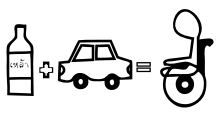
แผนแม่บทชุมชน ตอกย้ำ...ลำภาฐานชุมชนต้นแบบความปลอดภัย

การบูรณาการเพื่อลดปัจจัยเสี่ยง เสริมปัจจัยสร้างในพื้นที่ผ่าน กิจกรรมพัฒนาชุมชนต่างๆอย่างต่อเนื่องทั้งที่เกิดจากตัวชุมชนเอง และเชื่อม ประสานภาคีความร่วมมือจากภายนอก ในต้นปี พ.ศ.๒๕๕๖ สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า โดยศูนย์ประสานงานภาคอีสานตอนล่าง ได้สนับสนุน “โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาไกล่เกลี่ยบูรณาการพื้นที่ต้นแบบลดปัจจัยเสี่ยงตำบล

ลำภาฐาน จังหวัดสุรินทร์”ชุมชนจึงได้ทบทวนมาตรการที่เคยประกาศไว้ใน ปี พ.ศ.๒๕๕๒ ผนวกสถานการณ์ใหม่ที่เป็นความเสี่ยงต่อการดำรงชีวิตของ คนในชุมชน

การเตรียมการสิ่งแรกคือทีมงาน ๓ ทีม คือ ๑) *ทีมนำ* ประกอบด้วย ผอ.สถานศึกษา. ผอ.รพสต. นายกอบต. กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ พระ ประธานอพ.ปร. ประธานชมรม อสม. ประธานชมรมผู้สูงอายุ และตัวแทน เด็กและเยาวชน เพื่อวิเคราะห์ปัญหา สร้างความเข้าใจร่วม ออกแบบการทำงาน และกำหนดเป็นร่างมาตรการเบื้องต้น ออกประชาคมเพื่อรับฟังเสียงชาวบ้าน ที่เป็นเจ้าของปัญหา และประมวลเป็นกติกาหรือมาตรการของชุมชน ๒) *ทีม ทำ* แยกออกเป็นหมู่บ้านประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน สอบต. อพปร. อสม. เด็ก และเยาวชน จำนวน ๑๕-๒๐ คน เป็นทีมปฏิบัติการและเฝ้าระวังภัยในชุมชน ๓) *ทีมสนับสนุน* คือนายอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ ผู้กำกับตำรวจภูธร พัฒนาการอำเภอ เจ้าคณะอำเภอ โรงพยาบาลอำเภอ เป็นทีมที่ปรึกษา ให้ คำแนะนำ สนับสนุนให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยราบรื่น

“แผนแม่บทชุมชน” เน้นให้ทุกคนในชุมชนรับรู้ เห็นปัญหา ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดมาตรการ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมประเมิน ผลการดำเนินงานภายใต้มาตรการชุมชนที่ทุกคนมีส่วนร่วมตั้งเริ่มต้นจนจบ กระบวนการ ทำให้ทุกคนมีความเป็นเจ้าของร่วมกัน ที่สำคัญแกนนำทั้งระดับ หมู่บ้านและตำบลร่วมกันเป็นกลไกเฝ้าระวังภัยทางสังคมภายใต้มาตรการ ดึงกล่าวอย่างเข้มงวดและเข้มแข็ง ภายใต้กฎเหล็กของชุมชน ๑๗ ข้อที่ลง นามร่วมกัน ๒ ระดับคือระดับตำบลระหว่างนายอำเภอบัวเขต นายกอบต. ผอ.สถานศึกษา ผอ.รพสต. กำนัน ระดับหมู่บ้านลงนามระหว่างกำนัน-ผู้ใหญ่ บ้าน กับหัวหน้าครัวเรือน และสมาชิกต้องลงนามรับทราบมาตรการด้วย

มาตรการที่ยืนยันว่าสำคัญให้ความสำคัญเพื่อนำชุมชนปลอดภัย คือข้อที่ ๘ กำหนดไว้ว่า “บุคคลใดเจตนาตัดแปลงรถให้เสียงดังหรือขับซี้ด้วยความเร็วสูง เมแล้วขับอันจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุในชุมชนซึ่งทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ครั้งแรก เชิญผู้ปกครองและผู้ขับซี้มาตักเตือน ครั้งที่สอง ยึดรถ ปรับไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐บาท ขึ้นไป”

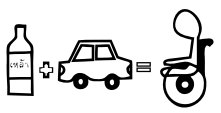
นวัตกรรมเด่นเพื่อวัฒนธรรมสร้างสุข การปฏิบัติการภายใต้ “แผนแม่บทชุมชน” เริ่มต้นขึ้นช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี ๒๕๕๖ ซึ่งเริ่มจากเครือข่ายเยาวชน To Be Number One ครู รพสต. อบต ประมาณ ๔๐ คน ได้ลงเยี่ยมและตอกย้ำมาตรการ สังเกตการณ์สถานการณ์ความเสี่ยง บรรยากาศการเล่นน้ำในทุกหมู่บ้าน รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุและให้ของขวัญเยี่ยมผู้ด้อยโอกาสในชุมชน

การตั้งด่านบริการในช่วง ๗ วันอันตรายในสำเภาลูที่ตั้งจุดบริการจำนวน ๑ จุดบริเวณสามแยก รพ.สต.สำเภาลู ซึ่งมีการตรวจกลุ่มเสี่ยงและตรวจเป้าระดับแอลกอฮอล์ในเลือดพบ ๕ รายที่เกินระดับมาตรฐานเป็นคนในชุมชน ๒ ราย และนอกชุมชน ๓ ราย อุบัติเหตุเป็นศูนย์ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับตำบลข้างเคียงพบว่ามียานยนต์น้อยกว่าทุกตำบลในเขตอำเภอซึ่งเครื่องมือสำคัญคือการพูดคุยทำความเข้าใจ กลไกเฝ้าระวังภัยระดับชุมชนที่ช่วยตรึงคนให้อยู่ในชุมชน มีกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชนไม่ว่าจะเป็นการทำบุญหมู่บ้าน ทำบุญตักบาตรที่วัด ขนทรายและตกแต่งเจดีย์ทรายเป็นรูปสัตว์ในวัด รวมถึงการสืบสานประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ที่สามารถตรึงเด็ก-เยาวชน บุตรหลานให้อยู่ในพื้นที่ไม่ซึ่รถจักรยานยนต์ออกนอกชุมชน ทำให้สามารถลดอุบัติเหตุ ลดความรุนแรงลง รวมถึงมีทำกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างคนในครอบครัวและชุมชน

ความรุนแรงที่ลดลงโดยเน้นให้ชุมชนควบคุมกันเองได้ผลดีและใกล้ชิดคือ การเจรจาพูดคุยและเตือนกันได้ เนื่องจากใน MOU มีกลไกระดับตำบล และระดับหมู่บ้านร่วมเฝ้าระวังภัยปัจจัยเสี่ยง ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สอ.บต. ตัวแทนร้านค้า อสม. ครู พระสงฆ์ อพ.ปร. ผู้สูงอายุ หรือประชาชน ชาวบ้าน แกนนำ เยาวชนและตัวแทนครัวเรือนสี่ขาวลด ละ เลิกอบายมุข ที่จะคอยตอกย้ำ ขอความร่วมมือ เฝ้าระวังภัยปัจจัยเสี่ยง “ประกาศ MOU แล้วได้ใช้เลย เป็นการดีเหลือเกินที่ยังร้อน”

อีกประการหนึ่งคือทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือต่อเนื่อง “ร้านค้าสะดวกซื้อ” คือร้านค้าสีขาวที่สมัครเข้าร่วมโครงการไม่ขายเหล้า-บุหรี่ ให้เด็กอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ปัจจุบันรวมทั้งสิ้น ๓๒ ร้านที่ยินยอมปฏิบัติตาม พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ อย่างเคร่งครัด ทำให้สามารถสกัดนักสูบบุหรี่ และนักซิ่งในชุมชนได้จริง

ในส่วนการประเมินผลและทบทวนมาตรการของชุมชนนั้น หลังเทศกาลสงกรานต์ที่ผ่านมา กลไกระดับตำบลมีการลงประชุมสัญจรในทุกหมู่บ้านเพื่อคืนข้อมูล ติดตาม ประเมินผลมาตรการภายใต้แผนแม่บทชุมชน และรับฟังข้อดี-ข้อจำกัด เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องและสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงเทศกาลสงกรานต์เข้าพรรษา ซึ่งการการจัดเก็บข้อมูลพบว่าในชุมชนมีคนที่ไม่เคยดื่มสุราเลย จำนวน ๕๑๔ คน และมีผู้ที่ดื่มสุราเป็นประจำหรือเป็นครั้งคราว ๓,๒๗๕ คน ดังนั้นแกนนำตำบล จึงได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ให้บุตรหลานทำการด่าพร เพื่อเชิญชวนคนในครอบครัวเลิกเหล้าผลคือมีคนปรับพฤติกรรมเลิกเหล้าตลอดชีวิตเพิ่มจำนวน ๑๕๕ คน งดเหล้าเข้าพรรษา จำนวน ๒,๗๐๙ คน จะลดปริมาณการ

ดื่มลงจำนวน ๓๙๑ คน ซึ่งในช่วง ๓ เดือนแกนนำได้ลงเยี่ยมเยียนให้กำลังใจชาวบ้านที่แสดงเจตนารมณ์งดเหล้าเข้าพรรษาอีกด้วย

“แผนแม่บทชุมชนตำบลลำภาลูน” คือเครื่องมือสำคัญที่เกิดจากการมีส่วนร่วม บูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน ทำให้สามารถสานสัมพันธ์กันทุกรุ่นในตำบลให้หันมาดูแลสุขภาพการณปัญหา ช่วยกันอุดช่องทางที่จะนำมาซึ่งความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน รวมถึงการมีแผนงานและกิจกรรมต่างๆในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

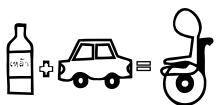
บทพิสูจน์หนึ่งที่สะท้อนพลังการทำงาน พลังองค์ความรู้ของชุมชนเล็กๆ คือสามารถขยายผลการเรียนรู้สู่ ๖ ตำบลในพื้นที่อำเภอบัวเขตภายใต้เป้าหมาย “บัวเขต อำเภอสุขภาพแข็งแรงบูรณาการปัจจัยเสี่ยง เพื่อคนไทยเข้มแข็งร่วมแรงร่วมใจ เทิดไท้องค์ราชัน” ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๔-๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๖ และจัดเป็นประจำทุกปีในช่วงวันพ่อแห่งชาติ ในงานนี้คนบัวเขตได้ประกาศเจตนารมณ์และลงนามบันทึกความร่วมมือร่วมกัน (MOU) ซึ่งระดับอำเภอระหว่างนายอำเภอกับหัวหน้าส่วนราชการ ระดับตำบลระหว่างมีนายก กำนันลงนามกับผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านใน ๖ ตำบล และมอบหมายให้สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นกองเลขาธิการในการติดตามและหนุนเสริมพื้นที่การปฏิบัติในระดับตำบล ให้รายงานในการประชุมประจำเดือนของอำเภอทุกเดือน

ผลของการขยายผลและผลักดันนโยบายดังกล่าว พบว่าเทศกาลปีใหม่ พ.ศ.๒๕๕๗ สถานการณ์ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท และการเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุลดลงกว่าร้อยละ ๔๐ และไม่มีผู้เสียชีวิต เปรียบเทียบในช่วงเทศกาลเดียวกันของปี พ.ศ.๒๕๕๕ มี

คนเมาแล้วขับทำให้เกิดอุบัติเหตุเสียชีวิตจำนวน ๓ ราย ซึ่งนี่คือ “ดอกและผล” ของการพัฒนาจากการเห็นปัญหาของชุมชน สร้างพลังการเรียนรู้ของทุกคนในชุมชน นำมาถกเถียงเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมผ่านเวทีประชาคมและร่วมกำหนดมาตรการทางสังคม ขยายผลสู่เครือข่ายและนโยบายสาธารณะของสังคมสู่ “วัฒนธรรมสร้างสุข ชุมชนปลอดภัยอย่างยั่งยืน”

๒. สรุปแนวคิด

การมีแผนชุมชน/ แผนตำบลเป็นกลไกการขับเคลื่อนงานในพื้นที่เพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรอย่างเป็นรูปธรรมการจัดการเชิงนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการใช้หลักคิดทางศาสนา วันสำคัญทางศาสนา เทศกาล และประเพณีต่างๆเป็นเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการทางสังคมเพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรซึ่งใช้กระบวนการหล่อหลอมทางสังคมเป็นการกำหนดคุณค่า นิยามใหม่ในพื้นที่แก่ประชาชนในกลุ่มเป้าหมายคือ นักดื่มหน้าใหม่ นักดื่มหน้าเก่า นักดื่มผู้สูงอายุ นักดื่มแม่บ้าน และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากนักดื่ม ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลการปฏิบัติงาน การร่วมแสดงทัศนะความคิดเห็น การร่วมเสนอปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การร่วมคิดแนวทางการแก้ไขปัญหา การร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ และการร่วมติดตามประเมินผล รวมทั้งการร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาซึ่งกลไกการขับเคลื่อนงานในพื้นที่โดยการสร้างการมีส่วนร่วมและใช้เวทีวงเล็กขยายไปสู่ชุมชนโดยรวม และมีการบูรณาการ ร่วมกันทุกภาคส่วน จะก่อให้เกิดพลังในการดำเนินการทุกเรื่อง เพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรอย่างเป็นรูปธรรมการจัดการเชิงนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓. แนวทางการดำเนินงาน โดย

๓.๑ การสำรวจค้นหาปัญหาผ่านเวทีประชาคม โดยผู้นำชุมชนได้มีการพูดคุย ระดมความคิดเห็นผ่านเวทีประชาคม แล้วขยายแนวคิดกิจกรรมการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่นๆในพื้นที่ เช่น จากงานศพปลอดเหล้าไปสู่การแข่งขันกีฬาตำบลปลอดเหล้า เป็นต้น

๓.๒ การขยายแนวคิดจากชุมชนสู่สถานศึกษา โดยแกนนำชุมชนจึงมีการสรุปบทเรียน และคืนข้อมูลสู่ชุมชน จนขยายผลการดำเนินงานและยกระดับงานสู่ “สถานศึกษาปลอดเหล้า ปลอดการพนัน”

๓.๓ จัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างตำบลและอำเภอ โดยนายกอบต.เป็นตัวแทนชุมชนลงนามบันทึกความร่วมมือร่วมกับนายอำเภอ บัณฑิต และทางอบต.

๓.๔ จัดทำขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยเตรียมทีมงาน ๓ ทีม คือ ๑) *ทีมนำ* ประกอบด้วย ผอ.สถานศึกษา, ผอ.รพสต, นายกอบต. กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ พระประธาน อพ.ปร. ประธานชมรม อสม. ประธานชมรมผู้สูงอายุ และตัวแทนเด็กและเยาวชน เพื่อวิเคราะห์ปัญหา สร้างความเข้าใจ ออกแบบการทำงานและกำหนดเป็นร่างมาตรการเบื้องต้น ออกประชาคมเพื่อรับฟังเสียงชาวบ้านที่เป็นเจ้าของปัญหา และประมวลเป็นกติกาหรือมาตรการของชุมชน ๒) *ทีมทำ* แยกออกเป็นหมู่บ้านประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน สอ.บต. อพ.ปร. อสม. เด็กและเยาวชน จำนวน ๑๕-๒๐คน เป็นทีมปฏิบัติการและเฝ้าระวังภายในชุมชน ๓) *ทีมสนับสนุน* คือนายอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ ผู้กำกับการตำรวจภูธร พัฒนาการอำเภอ เจ้าคณะอำเภอ โรงพยาบาลอำเภอ เป็นทีมที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ สนับสนุนให้การขับเคลื่อนงาน

๓.๕ จัดเวทีสร้างการมีส่วนร่วมกับทุนในพื้นที่แบบครบวงจรได้แก่ ร้านค้า นักดื่ม ครอบครัว แกนนำองค์กรชุมชน องค์กรศาสนาในพื้นที่ ร่วมจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อย้ำเตือนมาตรการ สร้างการรับรู้ สร้างความตระหนักของชุมชน

๔. เนื้อหา และกิจกรรม

การเรียนรู้การจัดทำแผนทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการลดการเกิดอุบัติเหตุ ประกอบด้วยเนื้อหาในเรื่องต่อไปนี้

๔.๑ ค้นหาปัญหาผ่านเวทีประชาคม โดยผู้นำชุมชนได้มีการพูดคุย ระดมความคิดเห็นผ่านเวทีประชาคม แล้วขยายแนวคิดกิจกรรมการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่นๆในพื้นที่ และการขยายแนวคิดจากชุมชนสู่สถานศึกษา

๔.๒ การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างเครือข่ายระดับตำบลและอำเภอ

๔.๓ ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ได้แก่ การเตรียมข้อมูล การเตรียมทีม (ทีมนำ ทีมทำ ทีมสนับสนุน)

๔.๔ ขั้นตอนการจัดเวทีสร้างการมีส่วนร่วมกับทุนในพื้นที่แบบครบวงจรได้แก่ ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง นักดื่มหน้าใหม่ นักดื่มหน้าเก่า ผู้นำศาสนา พระ ร้านค้าชุมชน เด็กและเยาวชน แกนนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่

๕. ผู้ดำเนินการ

ผู้ดำเนินการประกอบด้วยหน่วยงานทั้งในและนอกตำบลทำงานร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๕.๑ การจัดเวทีสร้างการมีส่วนร่วมกับทุนในพื้นที่แบบครบวงจร ได้แก่ ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง นักดื่มหน้าใหม่ นักดื่มหน้าเก่า ผู้นำศาสนา พระ ร้านค้าชุมชน เด็กและเยาวชน แกนนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่

๕.๒ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลำภาณุเป็นแกนนำในการสร้างความตระหนักรู้ต่อการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุจราจรการรณรงค์เพื่อลดอุบัติเหตุ และปรับพฤติกรรมจากครอบครัว

๕.๓ ชมรมผู้สูงอายุไปกลไกหลักในการจัดปัญหาและรณรงค์ให้คนเลิกเหล้าในตำบลลำภาณุ

๕.๔ แกนนำภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และเกิดอุบัติเหตุ

๕.๕ การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันของร้านค้าที่ไม่ขายเหล้าขายบุหรี่ให้กับเด็กและเยาวชนการลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่าง อบต.-กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน-หน่วยงาน-โรงเรียน-วัดเกี่ยวกับการปลอดเหล้าในงานบุญ-งานศพทั้งตำบล

๕.๖ อบต.ลำภาณุ

๕.๖.๑) ค้นหาปัญหาผ่านเวทีประชาคม โดยผู้นำชุมชนได้มีการพูดคุย ระดมความคิดเห็นผ่านเวทีประชาคม แล้วขยายแนวคิดกิจกรรมการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ในพื้นที่ และการขยายแนวคิดจากชุมชนสู่สถานศึกษา

๕.๖.๒) สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการต่างๆ รวมถึงการจัดทำป้ายคริวเริ่มต้นแบบ ลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุจราจร

๕.๗ สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า โดยศูนย์ประสานงานภาคอีสานตอนล่างสนับสนุนการจัดทำข้อมูลเชิงวิชาการผ่านโครงการศึกษาเพื่อพัฒนากลไกบูรณาการพื้นที่ต้นแบบลดปัจจัยเสี่ยงตำบลลำภาณุ จังหวัดสุรินทร์

๖. ผลลัพธ์ที่ได้

๖.๑ เกิดการขยายผลและผลักต้นนโยบายในช่วงเทศกาลปีใหม่ สถานการณ์ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท และการเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุลดลงกว่าร้อยละ ๔๐ และไม่มีผู้เสียชีวิต

๖.๒ ประชาชนในตำบลลำภาณุได้รับการพัฒนาจากการเห็นปัญหาของชุมชน สร้างพลังการเรียนรู้ของทุกคนในชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมผ่านเวทีประชาคมและร่วมกำหนดมาตรการทางสังคม ขยายผลสู่เครือข่ายและนโยบายสาธารณะของสังคมสู่ **“วัฒนธรรมสร้างสุข ชุมชนปลอดภัยอย่างยั่งยืน”**

๖.๓ ตำบลลำภาณุปลอดเหล้าแบบครบวงจรทั้งร้านค้า งานเทศกาล ประเพณี

๖.๔ ครอบครัวเกิดความรักความอบอุ่น ชุมชนปลอดภัย

๗. ปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินงาน

๗.๑ ความร่วมมือของประชาชน เยาวชน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง กลุ่มภาคี โรงเรียน ร้านค้า เกิดความรู้ ความตระหนัก และค่านิยมที่ถูกต้อง ต่อวัฒนธรรมการปลอดภัย

๗.๒ การสะท้อนข้อมูลทำให้เด็กและเยาวชน ครอบครัว ร้านค้า และทุกภาคส่วนในตำบลเกิดแรงบันดาลใจ แรงจูงใจ ในการที่จะลด ละ เลิกดื่มสุรา จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการลดอุบัติเหตุจราจร

๗.๓ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ประชาชน กลุ่มภาคี โรงเรียน ร้านค้า มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อปลอดภัย

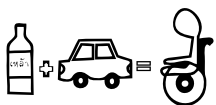
๗.๔ การทำงานแบบเครือข่ายในการจัดการละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุ

ฐานเรียนรู้ที่ ๖ กฎของศาสนา งดเหล้าวันพระพลี อดบ.บ่อแสน จ.พังงา

๑. เกริ่นนำ

“ตำบลบ่อแสน” ๘ หมู่บ้าน เป็นตำบลที่นับถือศาสนาอิสลามจำนวน ๖ หมู่บ้าน ศาสนาพุทธ ๒ หมู่บ้าน ชุมชนกึ่งเมืองมีความเป็นอยู่แบบเครือญาติ อาศัยเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ในตำบลมีการจัดตั้งกองทุนขยะมีการบริจาคเรื่อง ขยะ โดยรายได้ของการจัดการขยะมีการไปช่วยเหลือในอุปกรณ์การจัดการ ศพให้ โดยชาวบ้านไม่มีเสียค่าใช้จ่ายเรื่องการจัดทำศพ หากประชาชนใน ตำบลรายได้น้อยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนเสียชีวิต จะไม่ได้รับการช่วยเหลือ กัน โดยหลักความเชื่อเรื่องศาสนา โดยคิดจากมัสยิดที่นำเรื่องนี้มาบูรณาการ ให้เข้ากับศาสนา อิสลามถือว่าตายด้วยแอลกอฮอล์จะขาดความเป็นศาสนา และได้มีการขยายผลไปยัง ศาสนาพุทธได้เพราะพี่น้องร่วมกันจึงนำใช้หลัก ศาสนานี้ในการจัดการเช่นกัน

การจัดการเรื่องนี้เกิดขึ้น เพราะใช้ผู้นำทางศาสนาพูดคุยกันทุกวัน ศุภรีในการประชาสัมพันธ์บอกกล่าวกิจกรรมที่เกิดขึ้น การประชุมนี้จะทำให้ เข้าใจมากขึ้น ส่วนศาสนาพุทธจะใช้เวทีประชาคมหมู่บ้านประจำเดือนใน การทำความเข้าใจร่วมกัน โดยเมื่อประมาณ ๕ ปีที่แล้วตำบลมีขยะจำนวนมาก อดบ.มีการจัดเก็บและใช้ค่าจ้างจำนวนมากในการจัดการขยะในพื้นที่ จึงเห็นมูลค่าแล้วนำมาใช้หลักการแลกเปลี่ยนและรับบริจาคและรถของ มัสยิดเก็บแล้วนำมาคัดแยกขยะในเวลาว่างคืน รวมตัวกันใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์ ให้วัยรุ่นช่วยกันคัดแยกขยะแล้วนำขาย โดยขายเดือนละ ๒ ครั้ง

ได้ประมาณ ๒๔,๐๐๐ บาทต่อครั้ง โดยเมื่อมีคนเสียชีวิต ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชนจะมาติดต่อขอรับอุปกรณ์ในการจัดการศพ หากมีการบริจาคจะนำไปทำบุญกับศพนั้นๆ นอกจากนั้นกองทุนขยะยังได้มีการนำไปช่วยเหลือซื้อรถกู้ภัยเพื่อสนับสนุนการทำงานเรื่องการลดอุบัติเหตุ มีการตั้งจุดตรวจ มีการเฝ้าระวังร่วมด้วย

แนวทางการสรุปบทเรียนตนเองของผู้เข้าร่วมเรียนรู้ คือเด็กและเยาวชนมาคัดแยกขยะมากขึ้น มีการใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ มีการบอกเล่าข้อมูลเรื่องพฤติกรรมกรบรีโศคแอลกอฮอล์ทำให้แกนนำเรียกมาตักเตือนในการปรับพฤติกรรมกรบรีโศคแอลกอฮอล์ และหากวัยรุ่นที่เคยมีพฤติกรรมกรบรีโศคแอลกอฮอล์จะไม่มีกรจัดงานแต่งงานที่มีสยิดให้ และจำนวนร้านค้าชุมชนที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลงจากเดิม เพราะขายไม่ได้ ทั้งนี้มองความยั่งยืนที่เกิดขึ้นคือ การที่ศาสนามีการควบคุมกำกับเด็กและเยาวชนจะทำให้สามารถปรับพฤติกรรมได้ และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นให้มีคุณธรรมจริยธรรมสืบไป

๒. สรุปแนวคิด

เป็นการปรับเปลี่ยนประเพณีการบรีโศคสุราในพื้นที่โดยศึกษาทุนในชุมชนที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวแก้ปัญหการดื่มสุรา แสดงให้เห็นกระบวนการเคลื่อนไหวปรับเปลี่ยนประเพณีปฏิบัติในชุมชน และผลกระทบของปฏิบัติการการเคลื่อนไหวแก้ไขปัญหการสุราในชุมชน

๓. แนวทางการดำเนินงาน โดย

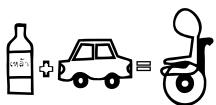
๓.๑ การใช้ผู้นำทางศาสนาในการนำหลักคำสอนทางศาสนา มาสอนและให้ยึดถือปฏิบัติ โดยผู้นำชุมชนได้มีการในมัสยิดทุกวันศุกร์เพื่อหาหรือในการเคร่งครัดต่อการงดการบรีโศคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลให้เด็กและเยาวชนไม่กล้าบรีโศค แล้วยังส่งผลให้ร้านค้าชุมชนปราศจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

๓.๒ การขยายแนวคิดเข้าสู่การจิตสวดิการสังคมให้คนในตำบลบ่อแสน โดยให้โต๊ะอิหม่ามเป็นผู้เคร่งครัดและประกาศถึงบทลงโทษที่รุนแรง เช่น หากบุคคลใดที่เกิดอุบัติเหตุจากการบรีโศคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จะไม่ทำพิธีการทางศาสนา ไม่ให้ได้รับสวดิการเท่าเทียมบุคคลอื่น

๓.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแสนทำการจัดทำโครงการการจิตสวดิการขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีเวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการคัดแยกขยะห่างไกลจากบรีโศคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือการเกิดอุบัติเหตุจากการขับซี้รถจักรยานยนต์ โดยรายได้จากการทำงานนี้จะนำไปช่วยศพที่ไร้ญาติหรือช่วยเหลือซื้อรถกู้ภัยเพื่อสนับสนุนการทำงานเรื่องการลดอุบัติเหตุ มีการตั้งจุดตรวจ มีการเฝ้าระวังร่วมด้วย

๔. เนื้อหา และกิจกรรม

การเรียนรู้การปรับเปลี่ยนลด ละ เลิก การบรีโศคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการลดการเกิดอุบัติเหตุโดยใช้กลไกทางหลักคำสอนของศาสนาและประเพณีเพื่อประกอบด้วยการดำเนินการ ในเรื่องต่อไปนี้

๔.๑ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนกับผู้นำทางศาสนา เช่น ผู้นำทางศาสนา พุทธ เจ้าอาวาส ผู้นำทางศาสนาอิสลาม โต๊ะอิหม่าม มีการพูดคุยในวันพระ ของศาสนา คือ วันพระของศาสนาพุทธ วันศุกร์ของศาสนาอิสลามในการใช้ หลักคำสอนทางศาสนาเป็นข้อกำหนดในการปรับพฤติกรรมการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับประชาชนในตำบลและเกิดข้อกำหนดในการปฏิบัติเช่น

- หากบุคคลใดเกิดอุบัติเหตุจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะไม่ได้รับการช่วยเหลือด้านสวัสดิการหรือทุนการศึกษา ต่อจากกองทุนชาภาค
- หากบุคคลใดเกิดอุบัติเหตุจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะไม่ได้รับการจัดพิธีแต่งงานจากโต๊ะอิหม่าม
- หากบุคคลใดเกิดอุบัติเหตุจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะมีเพื่อนบ้านไปร่วมในพิธีกรรมทางศาสนา ต่างๆ
- งดการช่วยเหลือแก่บุคคลที่เป็นที่แน่ชัดว่าดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์เป็นต้น

๔.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลประสานสนับสนุนให้มีโครงการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการลดอุบัติเหตุจรรยาจร เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ของเด็กและเยาวชนในตำบล เช่น โครงการจัดการขยะเพื่อนำรายได้ไปสมทบทุนช่วยเหลือศพที่ไร้ญาติ หรือนำไปซื้อรถกู้ภัยเพื่อสนับสนุนการทำงานเรื่องการลดอุบัติเหตุ

๔.๓ การเรียนรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปรับพฤติกรรมการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับประชาชนในตำบลประสานเช่น ร้านค้าปลอดเหล้า เป็นต้น

๕. ผู้ดำเนินการ

ผู้ดำเนินการประกอบด้วยหน่วยงานทั้งในและนอกตำบลทำงาน ร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๕.๑ การจัดเวทีสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้นำทางศาสนาในการหาหรือนำใช้หลักคำสอนกับเด็กและเยาวชน หรือครอบครัว

๕.๒ แกนนำทางศาสนาได้แก่ โต๊ะอิหม่าม เจ้าอาวาส ฯลฯ เป็นแกนนำหลักในการสร้างความตระหนักต่อการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุจรรยาจรการรณรงค์เพื่อลด อุบัติเหตุ และปรับพฤติกรรมจากครอบครัว เช่น งดการช่วยเหลือแก่บุคคล ที่เป็นที่แน่ชัดว่าดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๕.๓ แกนนำภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตพฤติกรรมเด็ก และเยาวชนในการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และเกิดอุบัติเหตุ และจัด อบรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของศาสนา

๕.๔ เพิ่มช่องทางการสื่อสารโดยปิดป้ายประกาศห้ามนำเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมแอลกอฮอล์เข้าดื่มในร้านค้าชุมชน

๕.๕ อบต.ประสาน

๕.๕.๑ ค้นหาปัญหาผ่านเวทีประชาคม โดยผู้นำทางศาสนา เป็นผู้ชักชวนพูดคุย ระดมความคิดเห็นผ่านเวทีประชาคม แล้วขยายแนวคิด กิจกรรมการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย อื่นๆในพื้นที่ และการขยายแนวคิดไปสู่ร้านค้าชุมชน

๕.๕.๒ สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการต่างๆรวมถึงการจัดทำคำสอนที่สอดคล้องกับการ ลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มที่มี แอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุจรรยาจร

๖. ผลลัพธ์ที่ได้

๖.๑ ประชาชนในตำบลบ่อแสนปรับพฤติกรรมไม่มีบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และสามารถลดการเกิดอุบัติเหตุจราจร

๖.๒ ประชาชนในตำบลบ่อแสนมีการประพฤติปฏิบัติตนได้ตามหลักคำสอนของศาสนาและประเพณี

๖.๓ ตำบลบ่อแสนมีมาตรฐานทางสังคม กฎ ระเบียบ เงื่อนไขทางสังคมที่ช่วยกำกับติดตามลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุจราจร

๖.๔ พลังความเชื่อและแรงศรัทธาในศาสนา เป็นวัฒนธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง

๖.๕ เกิดสัมพันธภาพที่ดีของผู้นำในชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่มีความเป็นเอกภาพในการแก้ปัญหา

๖.๖ เกิดแบบอย่างของการดำรงชีวิตที่มีคุณธรรมและช่วยเหลือสังคมของผู้นำ เป็นทุนทางศีลธรรม ที่ทำให้เกิดศรัทธาและเป็นพลังนำไปสู่การขับเคลื่อนแก้ปัญหา

๗. ปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินงาน

๗.๑ ความเชื่อมั่นและความศรัทธาในหลักศาสนา ยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจัง

๗.๒ ความร่วมมือของคนในกลุ่มความเสียสละของกลุ่มคนที่ยึดมั่นในหลักศาสนา

ชุดกิจกรรมที่ ๓ การพัฒนากองทุนสวัสดิการเพื่อสนับสนุน การลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ และลดอุบัติเหตุจราจร

ฐานเรียนรู้ที่ ๗ เรียนรู้เงื่อนไขสวัสดิการทางสังคม
อบต.เสียว จ.ศรีสะเกษกิจกรรมการเรียนรู้

เกริ่นนำ

“**เลิกเหล้าเลิกจน**” ไม่ใช่เป็นเพียงแค่คำพูดติดปากอีกต่อไปเพราะวันนี้ประสบการณ์จากกระบวนการทำงานของงานศพ-งานบุญปลอดเหล้าของตำบลเสียว อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ก่อเกิดรูปธรรมที่พิสูจน์ได้ว่าเลิกเหล้ามันทำให้เลิกจนได้จริง

ที่ผ่านมาคนตำบลเสียวขึ้นชื่อได้ว่าเป็นนักดื่มตัวยงไปงานไหนงานนั้นต้องมีเหล้าให้ได้ลิ้มลองสมัยอดีตมักจะหมักเหล้าดื่มเองตามฉบับของท้องถิ่น ซึ่งทำไปทำมาการจัดงานต่างๆในตำบลเสียว และอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณไม่ว่าจะงานบุญงานศพเจ้าภาพต้องเตรียมเหล้ายาไว้เลี้ยงแขกเหรื่ออย่าให้ขาดตกบกพร่องกลายเป็นเรื่องจำเป็นทุกอย่างที่แท้จริงนี้เป็นเรื่องฟุ่มเฟือยแท้ๆโดยเฉพาะในงานศพถึงกับมีคำพูดกันในหมู่ชาวบ้านว่า “**คนตายขาย**

คนเป็น” บางรายเมื่องานศพเสร็จสิ้นเจ้าภาพถึงกับหมดเนื้อหมดตัวถึงขั้น
ออกปากว่างานศพจบแต่ต้องตามใช้หนี้ไปอีก ๓ ปีชายทั้งวัวชายทั้งควาย
เพื่อใช้หนี้ก็ยังไม่หมดสิ้นหนักเข้าเมื่อเหล่าเข้าปากการทะเลาะวิวาทต่อยตีก็
เกิดขึ้นโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัวเพราะขาดสติไม่รู้ด้วยซ้ำว่าไปต่อยตีกันทำไมสุดท้าย
ต่างก็ได้แผลเจ็บตัวไปตามๆกัน

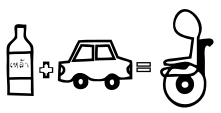
“เหล่าเข้าปากแล้วเห็นข้างตัวเท่าแมว” สถานการณ์ที่เกิดขึ้นใน
ตำบลเสียว อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณจังหวัดศรีสะเกษ พบว่ารากเหง้าของปัญหา
เรื่องสุขภาพและเศรษฐกิจครัวเรือนนั้นล้วนเกี่ยวพันกับเรื่องอบายมุขและ
ของมีนเมาทั้งสิ้น ทุกคนต่างเป็นห่วงเป็นใยต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นห่วง
เป็นใยต่ออนาคตของลูกของหลานที่ดื่มเหล้ากินเหล้ากันจนเป็นเรื่องปกติจน
กลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่คอยฉุดรั้งการพัฒนาและเป็นรากเหง้าสำคัญของ
ปัญหา เรื่องสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และความเสื่อมถอยทางประเพณีและ
วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

การขับเคลื่อนงานปลอดเหล้าจึงเริ่มต้นเป็นกระบวนการโดยการสร้าง
พื้นที่รูปธรรมระดับตำบล ทำให้เห็นความมุ่งมั่นของคณะทำงานซึ่งเริ่มจาก
เรื่องเล็ก เรื่องง่ายๆ แต่ทำแบบจริงจังและต่อเนื่อง จากการรณรงค์สร้างความ
ตระหนักเรื่องงานศพปลอดเหล้า ทำให้คนในชุมชนได้ตระหนักและเห็นความ
สำคัญของการลดค่าใช้จ่าย งานศพเป็นงานสูญเสียควรให้กำลังใจมากกว่าการ
นั่งดื่มเหล้าสังสรรค์ผลสำเร็จนี้ ตำบลเสียวได้ขยายผลการทำงานจากงานศพ
ปลอดเหล้าเป็นงานบุญประเพณีปลอดเหล้า ๑๓ งานบุญ โดยใช้กระบวนการ
สร้างกลไกการทำงาน ภายใต้ชื่อ คณะกรรมการสุขภาพตำบลเสียวใช้การ
ประชาคมแบบมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการร่วมและการประกาศเจตนารมณ์
สร้างพลจากคนในพื้นที่ ประเด็นที่สำคัญคือ การปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและ

ค่านิยมให้เห็นการดื่มเหล้าเป็นเรื่องผิดปกติ ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นทำให้ตำบลเสียว
กลายเป็นพื้นที่ต้นแบบการเรียนรู้เรื่องงานบุญประเพณีปลอดเหล้า สร้าง
ความภูมิใจให้คนในตำบลที่สามารถจัดการปัญหาชุมชนของตนเองได้และได้
ประกาศเจตนารมณ์ให้ตำบลเสียว “ปลอดเหล้าเข้ากระดูกดำ”

ตำบลเสียวเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอที่มีความโดดเด่นในการพัฒนา
ชุมชนท้องถิ่นมีความคิดริเริ่มที่จะจัดการตนเองพึ่งพาตนเองนับตั้งแต่การ
ต่อสู้เรื่องการจัดตั้งกิ่งอำเภอการจัดตั้งโรงเรียนในตำบลการต่อสู้เรื่องการ
สัมปทานป่าซึ่งนับได้ว่าล้วนเป็นต้นทุนที่สำคัญของตำบลเสียวดังนั้นในการ
ทำงานของอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณตำบลเสียวจึงเป็นกลไกและเรี่ยวแรงสำคัญ
ในการขับเคลื่อนงานต่างๆ และเมื่อมีการจัดตั้งกิ่งอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณเป็น
อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณแล้วนั้นตำบลเสียวเองก็เรียกได้ว่าเป็นแกนสำคัญในการ
เชื่อมโยงประสานอีก ๔ ตำบล ให้มาร่วมกันทำงานเพื่อมุ่งสร้างความเข้มแข็ง
ของอำเภอร่วมกันโดยพยายามทำงานมุ่งเน้นการแก้ปัญหาสุขภาพะชุมชน
ในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องชีวิตความเป็นอยู่สุขภาพสุขภาพะรวมทั้งเรื่อง
อบายมุขเครื่องดื่มมีนเมาต่างๆ

ขณะเดียวกันตำบลเสียวก็พบว่ารากเหง้าของปัญหาเรื่องสุขภาพ
และเศรษฐกิจครัวเรือนนั้นล้วนเกี่ยวพันกับเรื่องอบายมุขและของมีนเมาทั้ง
สิ้น การทำงานเรื่องงานบุญประเพณีปลอดเหล้าของตำบลเสียวนั้น เกิดจาก
กระบวนการทำงานเรื่องสุขภาพะชุมชน ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหา
สุขภาพะชุมชนในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชีวิต ความเป็นอยู่ สุขภาพ
สุขภาพะ รวมทั้งเรื่องอบายมุข เครื่องดื่มมีนเมาต่างๆ ผลสำเร็จจากการรณรงค์
ให้งานศพเป็นงานที่ปลอดเหล้า ปลอดการพนันจึงเกิดการขยายผลการทำงาน

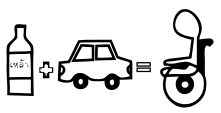
เรื่องเหล่านี้การทำงานบุญปลอดเหล้า โดยเน้นกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ท้องที่ ท้องถิ่นและหน่วยงานภาคีภายนอกเข้ามาสนับสนุนทั้งแนวคิดและกระบวนการ และเริ่มขยายผลระดับอำเภอโดยการชักชวนพี่น้องอีก ๔ ตำบลได้แก่ ตำบลโดดตำบลหนองม้าตำบลผือใหญ่และตำบลอิเซ ในอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณมาร่วมทำงานภายใต้ชื่อเรียกว่า “เครือข่ายสุขภาพอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ” โดยมีจุดมุ่งเน้นในการทำงานร่วมกันคือการงดเหล้าในงานบุญต่างๆ ๖ งานได้แก่งานบุญประเพณีงานวัดงานศพงานบุญกฐินงานบุญอุทิศโรงเรียนและอื่นๆตามที่ชุมชนเห็นสมควรจนเกิดรูปธรรมคนต้นแบบและงานบุญประเพณีปลอดเหล้าต้นแบบ ที่สามารถยืนยันได้ว่า การงดเหล้าทำให้ประหยัดรายจ่ายในครัวเรือนได้จริงๆ

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งของการทำงานในตำบลเสียวได้เกิดกระบวนการทำงานพัฒนางานประเด็นสวัสดิการชุมชนควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกในการลดเหล้า การจัดสวัสดิการชุมชนที่เน้นการสร้างหลักประกันชีวิต หลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชน ให้คนในชุมชนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยเน้นที่การให้ความสำคัญของคนในครัวเรือน ความรัก ความเกื้อกูล ความเอื้ออาทร การแบ่งปันและความสำคัญของระบบเครือญาติของคนในชุมชนในการดูแลสวัสดิการชุมชน โดยมุ่งหวังให้สวัสดิการชุมชนเป็นทั้งกองทุนและต้นทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการออมวันละบาทดูแลคนทั้งครอบครัว ในช่วงเริ่มต้นได้มีสมาชิกที่ให้ความสนใจเข้าร่วมกองทุนสวัสดิการวันละบาททั้ง ๑๗ หมู่บ้าน และได้เพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี ประเด็นที่น่าสนใจคือ ตำบลเสียวได้บูรณาการยกระดับการทำงานโดยสนับสนุนสวัสดิการสำหรับครอบครัวที่เข้าร่วมทำงานศพปลอดเหล้า ช่วยเสริมสร้างกำลังใจของครอบครัวผู้สูญเสียและช่วยให้เกิดการพัฒนาการจัดสวัสดิการอย่างเป็นรูปธรรม ผลที่เกิดขึ้นส่งผลให้ชุมชนมีความรัก ความ

สามัคคีเอื้ออาทร สามารถจัดการตนเองได้อย่างต่อเนื่อง คนพันธุ์เสียวกำลังร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเองให้แข็งแกร่งภายใต้ความสุขของการจัดการตนเองอย่างยั่งยืน

จากแนวคิดการสร้างให้ “ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดเหล้าปลอดอบายมุข” ได้เน้นให้มีหลักการการทำงานที่ มุ่งเน้นการประสานความร่วมมือสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับองค์กรภาคีการพัฒนาในพื้นที่ ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มแกนนำต่างๆ ในชุมชน เพื่อผนึกกำลังในการขับเคลื่อนแนวคิดชุมชนปลอดอบายมุข ภายใต้การสร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นสำคัญ ผลจากการรณรงค์ปรับเปลี่ยนค่านิยมของชุมชนให้ คนไม่ดื่มเหล้าเป็นเรื่องธรรมดา คนดื่มเหล้าเป็นเรื่องไม่ธรรมดา ประชาชนมีความรู้สึกพึงพอใจ มีสุขภาพดีขึ้น ประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น ทั้งในงานบุญและในชีวิตประจำวัน สังคมมีความสุข ลดการทะเลาะวิวาท ครอบครัวมีความรัก เข้าใจและอบอุ่นมากยิ่งขึ้น

กลยุทธ์ของการกำหนดมาตรการชุมชนในการป้องปรามด้วยวิธีการต่างๆ ที่เข้มข้น ทำให้คณะทำงาน ประชาชนมีความภูมิใจและมีพลังใจในการรักษาความดีด้วยการรณรงค์ให้เกิดความต่อเนื่องผลปรากฏว่างานประสบผลสำเร็จเพราะไม่มีเหล้าไม่มีขายเหล้าไม่มีการทะเลาะวิวาทในงานบุญประเพณีระยะเวลา ๓ ปี ที่ตำบลเสียวได้กำหนดมาตรการของชุมชนในการจัดระเบียบเรื่องเหล้าในงานบุญบั้งไฟ ได้ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชนให้หันกลับมารักชาววัฒนธรรมและอนุรักษ์ประเพณีนิยมดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี รวมทั้งยังส่งผลให้คนในท้องถิ่น ประชาชนที่มาร่วมงานมีความปลอดภัยจากการผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการดื่มเหล้า เช่น การทะเลาะวิวาทและอุบัติเหตุจากรอยางชัดเจน

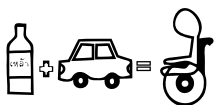
ตัวอย่าง กิจกรรมชุมชนต้นแบบปลอดเหล้า...สู่งานสวัสดิการสังคม

สังคมไทยในอดีตมีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลมีน้ำใจต่อกันได้รับสวัสดิการจากธรรมชาติด้วยการหาเห็ดหาหน่อไม้จากป่าใกล้บ้านหาปูหาปลาในแม่น้ำลำคลองยามเจ็บป่วยได้ยาจากสมุนไพรในป่าเพื่อนบ้านมาเผ่าไข้ให้กำลังใจมีปัญหาชีวิตมีศาสนาและผู้อาวุโสในชุมชนเป็นที่พึ่งพาคือสวัสดิการที่ธรรมชาติและผู้คนมีให้แก่กันบนพื้นฐานของความเกื้อกูลมีน้ำใจและเคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคนและคนกับธรรมชาติซึ่งชาวบ้านตำบลเสียวก็ใช้กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นทุกอย่างเพื่อไปสู่เป้าหมายคือ อยุ่ทำให้พี่น้องคนในตำบลมีอยู่มีกินอย่างมีความสุข บนฐานวิถีวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น “ความสุข” ในแบบฉบับคนตำบลเสียว สุขอย่างพอเพียงในวิถีของตนเอง

ดังนั้นในปี ๒๕๕๐ ชาวบ้านตำบลเสียว พยายามจัดสวัสดิการให้แก่กัน แต่ไม่เน้นรูปแบบออมเพื่อกั๊ยมและปันผลเน้นการจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมความจำเป็นพื้นฐานของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิตบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน ตั้งแต่เกิดจนตายเป็น “การจัดสวัสดิการของชาวบ้านโดยชาวบ้านเพื่อชาวบ้านเป็นการให้อย่างมีคุณค่าการรับอย่างมีศักดิ์ศรี” การอยู่ร่วมกันของคนชุมชนและธรรมชาติอย่างเคารพซึ่งกันและกันมีกระบวนการดำเนินการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นใช้หลักศาสนาและการมีส่วนร่วมของคนอย่างกว้างขวาง

การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ ดำเนินการและทำควบคู่ในช่วงเดียวกับการเริ่มทำงานเรื่องลด ละ เลิกเหล้าผ่านงานบุญประเพณี ถิ่นนาตำบลได้เรียนรู้ที่จะพัฒนางานประเด็นสวัสดิการชุมชนควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกในการลดเหล้า การจัดสวัสดิการชุมชนที่เน้นการสร้างหลักประกันชีวิต หลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชน ให้คนในชุมชนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยเน้นที่การให้ความสำคัญของคนในครัวเรือน ความรัก ความเกื้อกูลความเอื้ออาทร การแบ่งปันและความสำคัญของระบบเครือญาติของคนในชุมชนในการดูแลสวัสดิการชุมชน โดยมุ่งหวังให้สวัสดิการชุมชนเป็นทั้งกองทุนและต้นทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งกติกาของคนตำบลเสียวต่างกองทุนอื่นๆคือปกติการจัดสวัสดิการเน้นดูแลสมาชิก แต่กองทุนสวัสดิการตำบลเสียวเน้นให้มีสมาชิกหนึ่งคนออมวันละบาทแต่ดูแลคนทั้งครอบครัว

ช่วงแรกได้มีสมาชิกที่ให้ความสนใจเข้าร่วมกองทุนสวัสดิการออมวันละบาทใน ๑๗ หมู่บ้านจำนวน ๒๐๙ ครอบครัว จนในปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น ๓๖๙ ครอบครัว มีเงินกองทุนสะสมกว่า ๘๐๐,๐๐๐ บาทประเด็นที่น่าสนใจคือ ตำบลเสียวได้บูรณาการยกระดับการทำงานโดยสนับสนุนสวัสดิการสำหรับครอบครัวที่เข้าร่วมทำงานศพปลอดเหล้า ช่วยเสริมสร้างกำลังใจของครอบครัวผู้สูญเสียและช่วยให้เกิดการพัฒนาการจัดสวัสดิการอย่างเป็นรูปธรรม ผลที่เกิดขึ้นส่งผลให้ชุมชนมีความรัก ความสามัคคีเอื้ออาทร สามารถจัดการตนเองได้อย่างต่อเนื่อง คนพันธุ์เสียวกำลังร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเองให้แข็งแกร่งภายใต้ความสุขของการจัดการตนเองอย่างยั่งยืน

บทพิสูจน์ของตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน

อาจารย์สุริยงค์ บุรณยอดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองผือที่ครั้งหนึ่งอาจารย์ท่านนี้ได้รับการกล่าวขานจากพี่น้องร่วมบ้านร่วมตำบลว่าท่านเป็นนักดื่มชั้นเทพคอทองแดงหากแต่ในวันนี้อาจารย์สุริยงค์กลับเป็นกลไกสำคัญหนึ่งของการขับเคลื่อนงานเรื่องงานบุญปลอดเหล้าในฐานะที่ปรึกษาของโครงการ “พอโครงการงดเหล้าเริ่มเราเห็นดีด้วยอย่างยิ่งที่บอกว่าเห็นดีเพราะเราเคยดื่มเหล้ามาก่อนดื่มหัวราน้ำขนาดจำชื่อตัวเองไม่ได้ซึ่รถยั้งล้มหรือซึ่รถตั้งใจจะกลับบ้านยังซึ่กลับผิดทิศผิดทางพอมมีคนบอกว่าเราเมาเราก็จะบอกว่าใครว่ากูเมากูยังเมาเสียหน่อยเรียกว่ากินจนหนักหนามากพอเราเห็นโทษจากเหล้าแบบนี้แล้วเราเองก็คิดจะเลิกแต่หยุดกินเหล้าได้แค่ปีเดียวก็กลับไปกินอีกจนครั้งสุดท้าย

ช่วงปีพ.ศ. ๒๕๔๙ ก่อนที่โครงการงดเหล้าตามงานบุญจะเกิดขึ้นเราพบว่าเรารู้สึกเหนื่อยเราไม่สบายเริ่มคิดได้ว่าช่วงที่เรากินแล้วยังไม่เมาเราสนุกสนานเหลือเกินแต่พอเมาขึ้นมาแล้วมันกลับทรมานมากมายเราคิดได้ก็ตั้งใจเลยจะเลิกอย่างจริงจังจนเลิกได้จริงๆและสรุปกับตัวเองมองเห็นโทษของเหล้า

๕ ส.คือเสียสตางค์ต้องใช้เงินซื้อดื่มซื้อกิน

เสียสุขภาพกินหนักๆร่างกายก็อ่อนแอไม่สบาย

เสียสติไม่สามารถควบคุมตัวเองได้เตี้ยวลิ้มเดียวหลง

เสียศักดิ์ศรีเมาจนหัวราน้ำเมาแล้วนอนกองไปเรื่อยและสู้ไม่ได้จะ

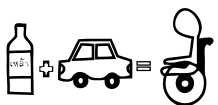
ทำการอะไรก็ได้เพราะไม่มีความพร้อม

เสียชีวิต คือสิ่งสุดท้ายที่เป็นผลกระทบที่สำคัญที่สุดจากการดื่มเหล้าไม่ว่าจะเกิดจากอุบัติเหตุ หรือจากโรคภัยไข้เจ็บ เสียจากอาจารย์สุริยงค์บุรณยอดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองผือสะท้อนให้เห็นว่าการงดเหล้าช่วยลดปัญหาภาระค่าใช้จ่ายในการจัดงานต่างๆลงไปเยอะทีเดียวเป็นตัวชี้วัดที่ทำให้ชุมชนเห็นตัวเลขเห็นมูลค่าร่วมกันตั้งนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่กระแสดอรับเรื่องการงดเหล้าในงานต่างๆของตำบลเสียวจะขยายวงกว้างและในผู้นำบางรายจากแคว่งเดหล้าในงานบุญก็เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจนเลิกเหล้าได้ถาวร

กองทุนสวัสดิการ : เครื่องมือสำคัญการยกระดับงานบุญประเพณีปลอดเหล้า

กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นกองทุนที่สามารถกระตุ้นและสร้างความเข้มข้นเรื่องงานปลอดเหล้าในพื้นที่ตำบลเสียวได้เป็นอย่างดี สามารถจุดประกายและทำให้สมาชิกอยากจัดและยอมรับกติกาทางสังคมเพราะหากจัดงานศพคนในครอบครัวปลอดเหล้า ทางกองทุนจะจัดสวัสดิการให้เพิ่มศพละ ๑ พันจากเดิม ๒,๐๐๐ บาท ที่สำคัญยังส่งเสริมให้เกิดจากรวมตัวของประชาชนในพื้นที่ด้วยความสมัครใจ ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นกองทุนที่ “ทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของ” เน้นการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล มีความยืดหยุ่น มีความคล่องตัว เปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้

กระบวนการดำเนินงาน ในช่วงแรกตำบลเน้นการจุดประกายความคิด-ทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายเริ่มจากมีผู้ก่อการดี หรือแกนนำที่สนใจ อาทิเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ฯลฯ ที่มองเห็นศักยภาพที่มีอยู่ใน

ชุมชน และต้องการช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน ชักชวนแกนนำคนอื่น ๆ มาพูดคุยปรึกษาหารือถึงแนวทางการจัดสวัสดิการชาวบ้าน จากนั้นก็จัดเวทีพูดคุยกับชาวบ้านให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อาจจะเป็นการจัดรวมทั้งตำบล หรือแกนนำจะลงไปทำความเข้าใจระดับหมู่บ้านผนวกกับประเด็นเรื่องการเผ่าระวังภัยจากเหล่า แล้วแกนนำตำบลจะนำข้อมูลของการประชุมระดับหมู่บ้านมาประมวลภาพรวม แล้วจะนำกลับมาพูดคุยเพื่อกำหนดทิศทางกรยกระดับงานในพื้นที่ต่อไป

การจุดประกายความคิดทำควบคู่ไปกับการ “กระตุ้น” ให้ชาวบ้านเข้าใจถึงหลักการสำคัญอย่างน้อยๆ ๓ ประการ คือ ประการแรก เป็นการตั้งกองทุนสวัสดิการจะทำให้สมาชิกได้รับการดูแลตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งชาวบ้านธรรมดาไม่เคยได้รับมาก่อน ประการที่สองเป็นการทำให้สามารถดูแลทุกข์สุขซึ่งกันและกันไม่ว่ายากดีมีจน และยังช่วยกันดูแลเพื่อนบ้านที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เช่น เด็ก คนแก่ คนพิการ เป็นการสร้างความรักความเอื้ออาทรต่อกันและสุดท้ายใช้กลยุทธ์ดึงดูดให้สมาชิกอยากได้สวัสดิการเพิ่มเติมจากปกติด้วยการจัด “งานศพปลอดเหล้า” ได้รับเงินเพิ่มศพละ ๑,๐๐๐ บาทรวม ๓,๐๐๐ บาทนั่นเอง

อีกวิธีการหนึ่งที่การทำงานกองทุนสวัสดิการและการทำงานปลอดเหล้าเหมือนกันคือ การเริ่มจากเรื่องเล็กๆ กลุ่มเล็กและค่อยขยายตัว โดยขยายแกนนำ ขยายประเด็นงานให้ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการทั้งตำบล เพราะในระยะเริ่มต้นต้องใช้ “แกนนำหรือคนสำคัญในตำบลที่ได้รับการยอมรับ” เป็นคนกว้างขวางทั้งในระดับพื้นที่หมู่บ้าน โชน คุ่มบ้าน หรืออาจเป็นแกนนำจากกลุ่มกิจกรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานของกองทุน

ตลอดจนการบูรณาการทุนจากกลุ่มต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดูแลสมาชิกได้อย่างทั่วถึง

นอกจากนั้นการทำงานทั้งสองประเด็นไม่ว่าจะเป็นเรื่องเหล่าหรือกองทุนสวัสดิการ ต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่นเช่น อบต. เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน โดยต้องประสานงานตั้งแต่ต้น ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น การส่งแกนนำไปพูดคุยให้เห็นว่าการตั้งกองทุนสวัสดิการเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน ผลสำเร็จเป็นทั้งของชาวบ้านและของหน่วยงานท้องถิ่น ช่วยประหยัดงบประมาณของท้องถิ่น แต่ได้ผลกว้างขวาง เป็นต้น

อีกประการหนึ่งซึ่งถือเป็นจุดเด่นของบูรณาการและเชื่อมโยงเหล่าและสวัสดิการคือ ตำบลเสียวจะมีการติดตามและประเมินผลผ่านกิจกรรมการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันตลอดเวลา ทั้งวงพูดคุยที่ไม่เป็นทางการ และเป็นทางการเพื่อให้งานได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดสวัสดิการชุมชน โดยมุ่งเน้นให้คนในชุมชนได้มีการช่วยเหลือกัน สร้างความรัก ความเอื้ออาทร สร้างความร่วมมือและประสานการทำงานของหน่วยงาน และชุมชน

จึงหะก้าวต่อไปในการเคลื่อนไหวงานสวัสดิการชุมชนตำบลเสียว เน้นที่การพัฒนาสมาชิกกองทุนให้มีส่วนร่วม มีความเข้าใจระบบการจัดสวัสดิการตำบล การพัฒนากลไกการบริหารงานและการจัดการให้มีการทำงานอย่างต่อเนื่องและมีการสืบทอดการทำงานจากรุ่นสู่รุ่น รวมถึงการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการกองทุนให้มีการจัดการที่เป็นระบบ เช่น จัดฐานข้อมูลสมาชิก เอกสารการเงินและบัญชี การรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

เนื่อง และการประชาสัมพันธ์ตามหอกระจายข่าวเพื่อให้สมาชิกได้รับทราบความเคลื่อนไหว และสร้างแรงจูงใจให้คนในตำบลเสียวดูแลเห็นความสำคัญของการร่วมจัดสวัสดิการชุมชนเพื่อการจัดการตนเองได้อย่างแท้จริง โดยประสานความร่วมมือกับภาคีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการพัฒนาชุมชนของตำบลเสียวยังมีความต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลไกการทำงานจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งการสร้างผู้นำมีความสำคัญต่อการพัฒนาของตำบลเสียวเป็นอย่างมากที่ต้องเรียนรู้วิถีคิดในการพัฒนาเชิงบูรณาการ ในการทำงานเชิงประเด็นต้องมีการรักษาสภาพเรื่องเล่าให้มีความเข้มข้น และบูรณาการกับเรื่องอื่นให้มีความสอดคล้อง รูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้นกล่าวได้ว่าเป็นความกล้าหาญของแกนนำตำบล ที่กล้าฟันฝ่าอุปสรรคที่ค้ำจุนของชาวบ้าน เสนอแนวทางใหม่ขึ้นมาแทน ซึ่งต้องยกความดีให้แกนนำตำบลทุกคนที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของชาวบ้านได้ จนได้รับการยอมรับ มีการทำงานกันเป็นทีม ทำงานอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน มีการคิดเชิงรุกไม่หยุดนิ่งอยู่ตลอดเวลา

๒. สรุปแนวคิด

เรียนรู้เงื่อนไขสวัสดิการทางสังคม การสร้างพื้นที่รูปธรรมระดับตำบล ทำให้เห็นความมุ่งมั่น ทำแบบจริงจังและต่อเนื่อง รวมถึงกระบวนการที่ทำให้คนในชุมชนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการลดค่าใช้จ่าย ใช้กระบวนการสร้างกลไกการทำงานแบบประชาคมแบบมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการร่วมและการประกาศเจตนารมณ์สร้างพลจากคนในพื้นที่ เพื่อปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและค่านิยมให้เห็นการตีมูลค่าความเชื่อมโยงกับกองทุนหรือสวัสดิการทางสังคมของภาคประชาชนในการกำหนดเงื่อนไขและมาตรการ

ทางสังคมด้วยการจัดตั้งกองทุนและมีการนำใช้ผลจากการพัฒนากองทุนให้การสนับสนุนการทำงานเครือข่ายและจัดสวัสดิการ

๓. แนวทางการดำเนินงาน

๓.๑ สร้างแกนนำโดยใช้ปราชญ์ชาวบ้านที่จัดตั้งเป็นสภาผู้เฒ่าไปขยายแนวคิดในการเตรียมแกนนำและใช้การวางระบบความเป็นเครือข่ายทำให้สื่อสารกันง่ายและเข้าใจในทิศทางเดียวกันเพื่อรณรงค์และขยายเครือข่าย ลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุ

๓.๒ จัดเวทีประชาคมและคืนข้อมูลของตำบลเสียวโดยใช้ข้อมูลและสภาพปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นเครื่องมือในการสร้างแรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้ทุกคนลุกขึ้นมาเอาจริงเอาจัง

๓.๓ ใช้แกนนำ ค้นหาข้อมูลร่วมกับผู้ใหญ่บ้านต่างๆ ในตำบลโพธิ์ศรีสุวรรณ วิเคราะห์ปัญหา จากรายรับกับรายจ่ายที่ไม่สมดุลกัน เพื่อวิเคราะห์รากเหง้าของปัญหา พบว่า อดายมุข และค่าใช้จ่ายเรื่องเล่าทำให้เกิดหนี้สิน รายได้ไม่พอจ่าย เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันกับชาวบ้านและหาข้อสรุปร่วมกันในการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุ

๓.๔ จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างเจ้าภาพและวัดในเรื่องการจัดสวัสดิการชุมชน โดยการจัดตั้งกลุ่มพร้อมกำหนดเกณฑ์เงื่อนไขของการงดเว้นสวัสดิการหากมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นพระไม่สวดศพให้ ถ้าเจ้าภาพเลี้ยงเหล้า เป็นต้น

๓.๕ ประกาศเจตนารมณ์ในระดับตำบลเสียวในการจัดกิจกรรมงานบุญต่างๆ โดยแกนนำชุมชนผู้นำทั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดการเกิดอุบัติเหตุ

๓.๖ องค์การบริหารส่วนตำบลเสียวร่วมกันจัดทำ “โครงการสุขภาพตำบลเสียว” ซึ่งมีกิจกรรมในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการของตำบล ที่มีเกณฑ์ในการงดการช่วยเหลือสมาชิกที่มีพฤติกรรมกำรบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเกิดอุบัติเหตุจรรยาจร

ในงานศพของตำบลเสียวมี ๘ ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนการดำเนินงานระดับตำบล

๑) **เตรียมทีมงาน** มีทีมระดับหมู่บ้านคือผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และทีมระดับตำบลคือแกนนำสำคัญในตำบล ได้แก่กำนัน นายก อบต.พระครู หมออนามัย ผู้นำทางการและไม่เป็นทางการตั้งคณะทำงานในภายใต้ชื่อคณะกรรมการสุขภาพตำบลเสียว

๒) **ประชุมวางแผน** เพื่อออกประชาคมขอมติจากชาวบ้านทุกหมู่บ้าน ทีมงานที่ร่วมออกประชาคมได้แก่ พระ หมออนามัย ครู ผู้นำทางการ (ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน) โดยให้ผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้านเตรียมเวทีไว้ให้

๓) **จัดเวทีประชาคม** แกนนำที่เตรียมการกันไว้แล้ว ออกจัดเวทีประชาคมตามคุ้มบ้าน ๘ จุด ครอบคลุม ๑๗ หมู่บ้าน

๔) **จัดเวทีประกาศเจตนารมณ** เป็นการประกาศให้สาธารณชนรับทราบโดยทั่วกันถึงมติของชาวบ้านในตำบล และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวบ้านในการงดเหล้าในงานศพด้วย เนื่องจากเป็นแนวทางการทำงานที่พื้นประเพณีที่ปฏิบัติสืบกันมานาน

๕) **คณะกรรมการโครงการออกติดตาม** หลังจากนั้นมีการจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบออกติดตามประเมินผล คอยให้การหนุนช่วย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามมติประชาคม

๖) **ประชาสัมพันธ์ต่อเนื่อง** เป็นการทำงานต่อเนื่องเพื่อสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจกับชาวบ้านโดยอาศัยหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน และพิธีกรในงานต่างๆ ประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือในการลด ละ เลิกเหล้าในการจัดงานต่างๆ

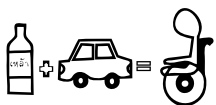
๗) **ทำวิจัยไ้บ้าน** เป็นการทำงานเชิงรุกโดยการเก็บข้อมูลค่าใช้จ่ายในงานศพที่เกิดขึ้นในรอบปี และนำตัวเลขค่าใช้จ่ายต่างๆ โดยเฉพาะค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาวิเคราะห์ เพื่อนำไปสร้างการเรียนรู้ให้กับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านตื่นตัวเข้าร่วมสนับสนุนมติประชาคมได้อย่างมาก

๘) **สรุปประเมินผล** มีการสรุปประเมินผลการดำเนินงานอยู่เป็นระยะๆ เพื่อดูความเคลื่อนไหว และคิดค้นมาตรการเชิงรุกต่อเนื่อง

๔. เนื้อหาและกิจกรรม

จุดเริ่มต้นการรณรงค์ให้ชาวบ้านงดเหล้าในงานบุญประเพณีต่างๆ ของตำบล ในการรณรงค์งดเหล้าในงานศพของตำบลเสียว ควรมีเนื้อหา ดังนี้

๔.๑ การสำรวจข้อมูลจากพื้นฐานของการทำประชาคมเพื่อเรียนรู้ข้อมูลการดื่มแอลกอฮอล์และการเกิดอุบัติเหตุจรรยาจร เพื่อหาเกณฑ์ในการกำหนดการจ่ายสวัสดิการสังคมแก่สมาชิกในการช่วยเพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจรรยาจรและขยายสมาชิกเพิ่มเติม เช่น สถาบันการเงินของชุมชน กองทุนสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือตามความจำเป็น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กำหนดเกณฑ์ในการรับสมาชิกหรือตอบแทนสมาชิกที่ไม่บริโภคแอลกอฮอล์ เป็นต้น

๔.๒ การใช้กลไกของสภาผู้นำขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ศรีสุวรรณร่วมผลักดันให้กลุ่ม/แหล่งเรียนรู้ที่มีรายได้จัดสวัสดิการสังคมเพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรเช่น สภาผู้นำของตำบลได้กำหนดว่า เจ้าภาพไม่เลี้ยงเหล้าจะได้รับเงินช่วยเหลือจากกลุ่มฌาปนกิจและกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

๔.๓ เรียนรู้กระบวนการทำวิจัยชาวบ้าน เป็นการทำงานเชิงรุกโดยการเก็บข้อมูลค่าใช้จ่ายในงานศพที่เกิดขึ้นในรอบปี และนำตัวเลขค่าใช้จ่ายต่างๆ โดยเฉพาะค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาวิเคราะห์ เพื่อนำไปสร้างการเรียนรู้ให้กับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านตื่นตัวเข้าร่วมสนับสนุนมติประชาคมได้อย่างมาก

๕. ผู้ดำเนินการพัฒนาสู่งานบุญปลอดเหล้าตำบลเสียว

๕.๑ สภาผู้เฒ่า (สภาผู้สูงอายุ ที่มีอิทธิพลทางความคิดและความเชื่อของชาวบ้าน) เป็นริเริ่มและจุดประกายการขับเคลื่อนงาน “โครงการสุขภาพตำบลเสียว”

๕.๒ สภาผู้นำ เป็นแกนหลักในการ ขับเคลื่อนงานต่อ บนพื้นฐานทุนสังคมและศักยภาพที่ชุมชนมีอยู่ในพื้นที่และขยายไปสู่การทำประชาคมกลุ่มชนหมู่บ้านจนได้มติร่วมกันในการขับเคลื่อนงานบุญประเพณีปลอดเหล้า

๕.๓ ครอบครัวยุคใหม่ เช่น ครูเกษียณ ที่ไม่ดื่มเหล้าเป็นต้นแบบให้ชาวบ้านเห็น เช่น ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมเช่น รายจ่ายที่ลดลงชัดเจนจากการปลอดเหล้าในงานศพ จากงานศพปลอดเหล้าจึงมีการขยายไปสู่งานบุญประเพณีครอบคลุมทั้งปี

๕.๔ พระ ผู้นำทางศาสนาให้ความรู้และสั่งสอนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเหล้า

๕.๕ อบต. เสียว สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินการเพื่อให้เกิดรูปธรรมของงาน

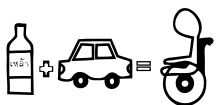
๕.๖ อปพร. และอาสาสมัคร เป็น แกนหลักในการ รณรงค์ และพัฒนาศักยภาพผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดื่ม

๕.๗ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นแกนหลักในเรื่องการฟื้นฟูสุขภาพผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มเหล้า

๖. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

๖.๑ มาตรการชุมชนและพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปี พ.ศ.๒๕๕๑ โดยมีรูปธรรมที่เกิดความสำเร็จขึ้นจากการทำงานศพและงานบุญปลอดเหล้าของคนตำบลเสียว เป็นสิ่งที่ผู้นำและชาวบ้านภูมิใจที่มีจิตสำนึกร่วมกัน มีความละเอียดต่อคนในชุมชนด้วยกัน การปรึกษาหารืออย่างมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสุขภาพตำบลเสียวเป็นอีกหนึ่งความสำเร็จที่ชุมชนมีความภาคภูมิใจ จนเกิดการผลักดันเชิงนโยบายสู่องค์การบริหารส่วนตำบลเสียว เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๓ ดังนี้ ๑) ประเพณีบุญขึ้นปีใหม่ ๒) งานประเพณีสงกรานต์ ๓) งานประเพณีบุญบั้งไฟโดยหน่วยงานระดับอำเภอ เช่น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ ปกครองอำเภอ ท้องถิ่นอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเสียว ได้ให้ความสำคัญมาร่วมประชุมในการสอดรับนโยบาย โดยมีมาตรการชุมชนและพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปี พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อน

๖.๒.การขยายเครือข่ายในระดับอำเภอ โดยจากพื้นที่ ตำบลเสียว อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งใช้กระบวนการทำทั้งตำบลเมื่อ ปี พ.ศ.๒๕๕๐ และขยายผลสู่ตำบลอื่นๆ ในโพธิ์ศรีสุวรรณ อีก ๔ ตำบล ประกาศให้งานศพ งานบุญ ปลอดเหล้าทุกตำบลของอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ

และผลักดันให้เป็นนโยบายสาธารณะ “โพธิ์ศรีสุวรรณปลอดเหล้า เบียร์ ในงานศพ งานบุญ” ทั้งอำเภอ โดยกำหนดวันที่ ๑๔ ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันคืนข้อมูลปลอดเหล้า ของอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ และปรับเปลี่ยนชื่องานว่า “งานวันปลอดเหล้าสร้างชาติโพธิ์ศรีสุวรรณ” มีอบต. ทั้ง ๕ แห่ง สนับสนุนงบประมาณ ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการสุขภาพอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณโดยมีกลไกที่สำคัญในการทำงานเหมือนกันนั่นก็คือการเชื่อมประสานพลังกำลังทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภายนอกและภายในชุมชนอบต. วัด โรงเรียนรพ.สต.และแกนนำที่ทำให้เกิดรูปแบบของการทำงานร่วมกันทำงานบนศักยภาพที่มี

๖.๓. ค่าใช้จ่ายในการจัดงานประเพณีเรื่องเหล้าลดลง

โดยเก็บข้อมูลเปรียบเทียบเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความตระหนัก ซึ่งส่งผลให้ชาวตำบลเสียวและอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณได้ประเมินสถานการณ์และเป็นเครื่องมือที่สำคัญให้คณะกรรมการสุขภาพทั้งระดับตำบลและระดับอำเภอได้นำข้อมูลมาร่วมวิเคราะห์ เรื่องค่าใช้จ่ายและการประหยัดงบประมาณในการจัดงานต่างๆ จากข้อมูลประมาณการดังนี้

ปีที่ ๑ (๑๔ ธันวาคม ๕๐-๑๔ ธันวาคม ๕๑)

ลดรายจ่ายได้กว่า ๑๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ปีที่ ๒ (๑๔ ธันวาคม ๕๑-๑๔ ธันวาคม ๕๒)

ลดรายจ่ายได้กว่า ๑๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ปีที่ ๓ (๑๔ ธันวาคม ๕๒-๑๔ ธันวาคม ๕๓)

ลดรายจ่ายได้กว่า ๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ปีที่ ๔ (๑๔ ธันวาคม ๕๓-๑๔ ธันวาคม ๕๔)

ลดรายจ่ายได้กว่า ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ปีที่ ๕ (๑๔ ธันวาคม ๕๔-๑๔ ธันวาคม ๕๕)

ลดรายจ่ายได้กว่า ๙,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ปีที่ ๖ (๑๔ ธันวาคม ๕๕-๑๔ ธันวาคม ๕๖)

ลดรายจ่ายได้กว่า ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ภาพรวมรายจ่ายทั้ง ๖ ปี ลดรายจ่ายได้กว่า ๖๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท

อีกทั้งยังสามารถลดรายจ่ายได้จริง เฉลี่ยอย่างน้อยรายละ ๒๐,๐๐๐ ต่องาน จากข้อมูลสถิติที่คณะกรรมการสุขภาพตำบลเสียวและอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณได้รวบรวมมาตลอด ๖ ปี ได้พบว่า มีการลดค่าใช้จ่ายจากงานต่างๆ ซึ่งแต่เดิมภาระค่าใช้จ่ายต่องานในส่วนของเครื่องดื่มที่มีเหล้าประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาทต่องานและเพิ่มมากขึ้นตามฐานะของครัวเรือนการทำงานลดเหล้าเป็นเครื่องมือที่ทำให้คนในชุมชนหันกลับมาพิจารณาถึงเศรษฐกิจของชุมชน และยังเชื่อมโยงไปถึงการดำเนินชีวิตตามแนวคิดวิถีพอเพียง

๖.๔ เกิดการรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับเปลี่ยน

วิถีคิดค่านิยมในการดื่มเหล้าของคนในชุมชน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาครัฐ ท้องที่ ท้องถิ่น กำหนดมาตรการชุมชน ใช้กติกาชุมชน เป็นสัญญาณใจ ส่งผลให้การทำงานเรื่องเหล้าในตำบลเสียวเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมจนสามารถขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นๆ ทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

๖.๕ สร้างค่านิยมที่ดีให้กับเยาวชนและสังคม โดยการขับเคลื่อน

งานบุญประเพณีปลอดเหล้าได้ให้กลุ่มเยาวชนมีส่วนร่วมในการรณรงค์ ซึ่งถือเป็นผู้นำแถวสาม เยาวชนมีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างกระแส สร้างจิตสำนึกในการลด ละ เลิกเหล้าและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยังส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการดื่มเหล้าของคนในชุมชน โดยใช้เหล้าเป็น

เครื่องมือในการจัดระเบียบให้ถูกที่ ถูกทาง ใช้ความรัก ความเข้าใจช่วยปรับเปลี่ยนความคิดใหม่

๖.๖ ได้ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี “ตัวอย่างที่ดี มีค่ากว่าคำสอน”

ตำบลเสียวมีประวัติการต่อสู้จากสถานการณ์ต่างๆ ทำให้ผู้น่ากลายเป็นกลุ่มผู้อาวุโสที่คนในชุมชนให้ความเคารพ เชื่อฟัง เพราะผู้นำทำเป็นตัวอย่างพัฒนาชุมชนจนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นหลังได้ร่วมเรียนรู้และสืบทอดวิถีคิดและกระบวนการทำงาน จนเกิดเป็นความเข้มแข็งแบบคนพันธุ์เสียวมาจนถึงปัจจุบัน

๖.๗ เปิดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับให้เยาวชนได้คิด แลกเปลี่ยน

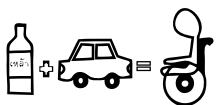
ความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยงานปลอดเหล้านำมาสู่การจัดการปัญหาต่างๆ ในสังคม จากบทเรียนของการจัดระเบียบเรื่องเหล้า ส่งผลให้เกิดการบูรณาการงานประเด็นอื่นๆ ในตำบลเสียว เช่น ได้มีการจัดทำวิจัยชาวบ้านเพื่อนำข้อมูลมาแก้ปัญหาพฤติกรรมของเยาวชนกับการดื่มเหล้า จากข้อมูลวิจัยทำให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนคนพันธุ์เสียวสร้างสุข และยังมีกระบวนการกับการแก้ไขปัญหาเรื่องอุบัติเหตุและยาเสพติดในพื้นที่ตำบลเสียวและอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณด้วย ทำให้มีการกำหนดมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชนจากกระบวนการของชุมชนเอง ประเด็นสำคัญคือ งานปลอดเหล้า คือวิถีพอเพียง หากคนในชุมชนมีการดำเนินชีวิตที่พอเพียง รู้ตัวรู้ตนด้วยการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น โดยเฉพาะเหล้าและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด ดั่งนั้นแล้ว ถือได้ว่า การลดเหล้าเป็นเรื่องสำคัญที่ชุมชนจำเป็นต้องช่วยกันปรับเปลี่ยนค่านิยมและความคิดให้สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองได้

๖.๘ เกิดต้นแบบพื้นที่พัฒนาชุมชนเข้มแข็ง จากประสบการณ์

ได้พัฒนาจนเกิดเป็นองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาเรื่องเหล้าของชุมชน โดยพื้นที่ตำบลเสียวได้เกิดรูปธรรมมากมายในการทำงานเรื่องเหล้าตั้งแต่ระดับปัจเจก จนถึงระดับชุมชน จนกลายเป็นพื้นที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงความคิด กระบวนการ เทคนิคและการขยายผลให้สำหรับผู้ที่สนใจจากนอกพื้นที่อย่างมากมาย และยังเป็นการสรุปทบทวนเรียนรู้ ทบทวนการทำงานของตนเองซ้ำๆ ให้เห็นพัฒนาการและจังหวะการก้าวต่อของคนตำบลเสียวผ่านการบอกเล่าเรื่องราวความดีงามที่ได้ร่วมทำอย่างภาคภูมิใจ

๗. ปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ : เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ร่วม

คิด ร่วมทำร่วมสร้างใน กิจกรรมเช่น ประชาคม ประกาศเจตนารมณ์ และ คืบข้อมูล ซึ่งส่งผลทำให้คนตำบลเสียวเข้าใจ ยอมรับกติการ่วมกัน และเห็นประโยชน์ร่วมกัน

ชุดกิจกรรมที่ ๔

การบังคับใช้กฎหมาย

๔.๑ ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นและธรรมนูญสุขภาพตำบลเพื่อสนับสนุน การลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร

๔.๑.๑ ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้กลุ่มต่างๆในตำบลอย่างน้อย ๑ กลุ่ม กำหนดเกณฑ์การจัดสวัสดิการหรือการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุน การลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร เช่น กลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิตประจำหมู่บ้านกำหนดให้สมาชิกที่ดื่มเหล้าไม่ได้รับ สวัสดิการยามเจ็บป่วย เป็นต้น

๔.๑.๒ จัดตั้งธรรมนูญสุขภาพประจำตำบลเพื่อลด ละ เลิก การ ดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร

๔.๒ สนับสนุนการออกกฎระเบียบประจำหมู่บ้าน เพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร

๔.๒.๑ สนับสนุนกฎระเบียบ เพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์ และและลดอุบัติเหตุจราจรในช่วงเทศกาลหรือประเพณีประจำหมู่บ้าน

๔.๒.๒ อปท.จัดตั้งคณะกรรมการร่วมออกกฎระเบียบ เพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรประจำหมู่บ้าน

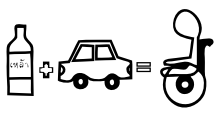
๔.๒.๓ มีการออกกฎหมายหรือข้อบังคับใช้กฎหมายในโรงเรียน วัด หรือ งานเทศกาลและประเพณี เพื่อสนับสนุนลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์ และและลดอุบัติเหตุจราจร

ฐานเรียนรู้ที่ ๘ เรียนรู้วิถีสู่...ธรรมนูญสุขภาพตำบล

อบต. ดงมูลเหล็ก จ.เพชรบูรณ์

๑. เกริ่นนำ

อบต.ดงมูลเหล็ก จ.เพชรบูรณ์ มีการจัดทำธรรมนูญสุขภาพ เพื่อดูแล สุขภาพของคนในตำบล ในเชิงบูรณาการของทุกภาคส่วน โดยมีนักวิชาการจาก มหาวิทยาลัยในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนร่วมกับ ประชาชน และ องค์กรของรัฐในท้องถิ่น(อบต. /รพ.สต./ฯลฯ) ร่วมกันขับเคลื่อน งาน สาธารณสุข ร่วมกันออกกฎหมายลูกร่วมกัน เรียกว่า “ธรรมนูญสุขภาพสู่ ตำบลสุขภาวะเพื่อก้าวข้ามคุณภาพชีวิต” มุ่งเน้นทั้ง ๔ มิติ ได้แก่ กาย ใจ สังคม สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นตำบลแรกของจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีธรรมนูญสุขภาพ” “ธรรมนูญสุขภาพสู่ตำบลสุขภาวะ เป็นข้อกำหนด ธรรมนูญฉบับประชาชน เพราะเป็นมติประชาชนจากการประชาคมของตำบล โดยผ่านขบวนการประชาคมในทุกหมู่บ้าน มติเอกฉันท์เห็นชอบให้ อบต. ดงมูลเหล็ก วางกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ตำบลดงมูลเหล็กสู่ตำบลสุข ภาวะ ด้วยมีเป้าหมายเดียวกันอันได้แก่ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตำบล ดงมูลเหล็ก โดยอาศัยพื้นฐานจากภูมิปัญญาทางจริยธรรมและคุณธรรม ยึด หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ตำบลดงมูลเหล็กเป็นดินแดนแห่งความ สุข มีสุขภาพดีถ้วนหน้าภายในระยะเวลาของกรอบยุทธศาสตร์พัฒนา ปี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗”

การจัดการข้อมูลใช้การนำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ในการนำเสนอ ในเวทีประชาคม ส่วนเรื่องจัดการด้วยงบประมาณใช้ในเรื่องการออกแบบ สอบถาม การจัดทำรูปเล่มเอกสารของธรรมนูญสุขภาพ เป็นค่าใช้จ่ายของ เอกสารมากกว่า ซึ่งผลจากการจัดการเป็นการจัดการพัฒนาศักยภาพของ เยาวชนในเรื่องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีเครื่องเล่นดนตรี และเล่น กีฬาทำให้ลดเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และมีอุบัติเหตุ นอกจากนี้ มีการคัดเลือกบุคคลตัวอย่างในแต่ละบ้าน โดยให้ผู้ว่าราชการมอบรางวัลให้ ทำให้เป็นตัวอย่างของหมู่บ้านทำให้ไม่เกิดปัญหาเรื่องนี้ตามมา

การใช้ข้อกำหนดของธรรมนูญสุขภาพตำบลสุขภาพะของประชาชน ตำบลดงมูลเหล็ก (ฉบับที่ ๑) พ.ศ.๒๕๕๔ ประกอบด้วย ๑๒ หมวด ๖๑ ข้อ ภายใต้ปรัชญาแนวคิดร่วมสร้างสุขภาพตนเอง สุขภาพครอบครัว สุขภาพ ชุมชน จากความรัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร ความสามัคคี เพื่อการปรับ เปลี่ยนพฤติกรรมสู่นิสัยสุขภาพ ร่วมกันพัฒนามรดกทางธรรมชาติและมรดก วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยอาศัยพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม หลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

โดยมีความว่า

“ธรรมนูญฉบับนี้เป็นของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน ทุกขั้นตอนมีการทำประชาคมเพื่อรวบรวมปัญหาและความต้องการของ ประชาชนที่มาจากประชาชนโดยแท้จริงดังนั้นอะไรที่เราบัญญัติลงไป ในธรรมนูญฉบับนี้ประชาชนในดงมูลเหล็กจึงให้การยอมรับและเคารพข้อตกลง โดยร่วมกันส่วนที่ทำได้ก็ต้องมีการพูดคุยลงโทษตามที่ตกลงกันได้ตั้งแต่ครั้ง แรกแต่เราคงไม่ทำถึงขั้นติดคุกติดตารางเพราะอย่างไรก็ญาติพี่น้องกันทั้ง นั้น”ของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชนฟังแล้วเหมือนการเมืองสนาม

ใหญ่ยิ่งงี้ก็ไม่ว่าหากระดับท้องถิ่นชุมชนกลับจะมีส่วนร่วมมากกว่าก็ได้แต่หวัง ว่าจะเป็นอย่างนี้ตลอดไป

๒. สรุปแนวคิด

เป็นการสร้างการใช้ข้อกำหนดของธรรมนูญสุขภาพตำบลสุขภาพะ ของประชาชนตำบล ภายใต้ปรัชญาแนวคิดร่วมสร้างสุขภาพตนเอง สุขภาพ ครอบครัว สุขภาพชุมชน จากความรัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร ความ สามัคคี เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่นิสัยสุขภาพ ร่วมกันพัฒนามรดก ทางธรรมชาติและมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยอาศัยพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถทำให้ประชาชน ลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร

๓. แนวทางการดำเนินการ

๓.๑ อบต.ดงมูลเหล็กใช้การค้นหาข้อมูล ปัญหาต่างๆในพื้นที่โดย การจัดทำเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านและตำบลเป็นตัวหลักในการอำนวยความสะดวก ให้เกิดการใช้ข้อมูลจนทำให้เห็นปัญหาของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเกิดอุบัติเหตุจราจร พร้อมแกนนำทุกภาคส่วนร่วมกันคิดหาแนวทาง การแก้ไขปัญหา

๓.๒ อบต.ดงมูลเหล็ก ส่งแกนนำไปดูงานในสถานที่ต่างๆ เพื่อเก็บ ข้อมูล และใช้เป็นฐานคิดในการขับเคลื่อนเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ

๓.๓ แกนนำทุกภาคส่วนร่วมกันเสนอแนวทางการขับเคลื่อน ประเด็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการลด ละ เลิก การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยนำเสนอข้อมูลเพื่อประกอบการยก (ร่าง) ข้อบัญญัติเกี่ยวกับธรรมนูญ

สุขภาพเพื่อให้เกิดการยอมรับของประชาชนในพื้นที่และเกิดการนำสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน

๓.๔ จัดกระบวนการนำเสนอ (ร่าง) ข้อบัญญัติเกี่ยวกับธรรมนูญสุขภาพแก่ภาคประชาชน โดยให้ทุกเห็นชอบ

๓.๕ อบต.ดงมูลเหล็ก นำ (ร่าง) ข้อบัญญัติเกี่ยวกับธรรมนูญสุขภาพเข้าสภาตำบลแล้วประกาศเป็นธรรมนูญสุขภาพประจำตำบลดงมูลเหล็ก

๔. เนื้อหาและกิจกรรม

๔.๑ แนวทางการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการจัดทำเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และการศึกษาดูงานเพื่อหาแนวร่วม การลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร ที่ครอบคลุมทั้งงานเฝ้าระวัง การบริการ กิจกรรม กองทุน สวัสดิการ เช่น ข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรแผนการดูแลนักดื่มหน้าใหม่ โครงการสวัสดิการเพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร เป็นต้น

๔.๒ กลไกการจัดทำธรรมนูญสุขภาพกำหนดการจัดระบบบริการเพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรเช่น กำหนดให้มีการพัฒนากระบวนการบริการสาธารณสุขเชิงรุกอย่างต่อเนื่องสำหรับการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรให้เพียงพอต่อการดูแลส่งเสริมสนับสนุนและร่วมกันลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรโดยการจัดนโยบายลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร เป็นต้น

๔.๓ แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทั้งเวทีการประชุมทั่วไปและการประชุมเฉพาะเรื่องลด ละ เลิก การดื่ม

แอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรเช่น ร้านค้าชุมชนร่วมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ เป็นคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการเกี่ยวกับการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร เป็นต้น

๔.๔ เรียนรู้การออกกฎหมายหรือข้อบังคับใช้กฎหมายในกลุ่ม/แหล่งเรียนรู้ / องค์กร ในการสนับสนุนลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร ที่ครอบคลุมทั้งงานเฝ้าระวัง การบริการ กิจกรรม กองทุน สวัสดิการ

๕. ผู้ดำเนินการฝึกอบรม

๕.๑ อบต.ดงมูลเหล็กสนับสนุนงบประมาณและสถานที่ในการประชาคม และขบวนการจัดทำธรรมนูญสุขภาพ

๕.๒ แกนนำ ผู้นำชุมชน อสม. และอาสาสมัคร อำนวยความสะดวกให้มีการทำประชาคม ในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้เกิดธรรมนูญสุขภาพอบต. ดงมูลเหล็ก และเป็นกำลังหลัก ในการนำใช้ธรรมนูญสุขภาพ

๕.๓ ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการ นำเสนอข้อ บังคับในธรรมนูญ สุขภาพ

๖. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

๖.๑. เกิดการนำใช้ข้อกำหนดของธรรมนูญสุขภาพตำบลสุขภาพของประชาชนตำบลดงมูลเหล็ก (ฉบับที่ ๑) พ.ศ.๒๕๕๔ ประกอบด้วย ๑๒ หมวด ๖๑ ข้อ ภายใต้ปรัชญาแนวคิดร่วมสร้างสุขภาพตนเอง สุขภาพครอบครัว สุขภาพชุมชน จากความรัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร ความสามัคคี เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่นิสัยสุขภาพ ร่วมกันพัฒนาโรค

ทางธรรมชาติและมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยอาศัยพื้นฐานทางจริยธรรม
คุณธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๖.๒ เกิดรูปธรรมการจัดการ สุขภาพแบบองค์รวม

๗. ปัจจัยความสำเร็จ :

๗.๑ ความสนใจของผู้นำที่ต้องการขับเคลื่อนนโยบายเรื่อง
ธรรมนูญสุขภาพ

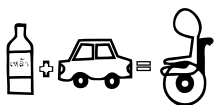
๗.๒ การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดเวที
ประชาคม

ฐานเรียนรู้ที่ ๙ เสริมความรู้ การเฝ้าระวัง เกี่ยวกับภาวะเบา อืด.ผาบอง จ.แม่ฮ่องสอน

๑. เกริ่นนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลผาบอง ตั้งอยู่เลขที่ ๘๕ หมู่ที่ ๔ บ้านแม่
สะกิด ตำบลผาบอง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ ๔๐๘
ตารางกิโลเมตร พื้นที่เป็นที่ราบเชิงภูเขา มี ๑๒ หมู่บ้าน ประชากร ณ วันที่
๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ทั้งหมด ๑๐,๒๙๒ คน เป็นชาย ๕,๓๐๒ คน เป็น
หญิง ๔,๙๙๐ คน มี ๔,๑๖๑ ครอบครัวประกอบด้วย ไทยใหญ่ กะเหรี่ยงขาว
กะเหรี่ยงแดง นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ น้ำพุ
ร้อนบ้านผาบอง หมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาว หมู่บ้านโฮมสเตย์ลองเรือลำน้ำปาย
ไปยังประเทศเมียนมาร์ นั่งช้างบ้านห้วยเสือเฒ่า ชมวิถีชีวิตกะเหรี่ยง เป็นต้น
ประเพณีที่สำคัญ ประกอบด้วย งานประเพณีปอยส่างลอง ดับไฟเทียน ปอย
จำดี (งานก่อเจดีย์ทราย) งานประเพณีก้นตอ กะเหรี่ยงสัมพันธ์ งานปอยตัน
ที เป็นต้น

สำหรับการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลด
อุบัติเหตุจราจร ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลผาบอง อำเภอเมือง จังหวัด
แม่ฮ่องสอน ได้แบ่งโซนนิ่งปลอดภัย ประกอบด้วย สถานที่ราชการ วัด
โบสถ์ และที่สาธารณะของหมู่บ้าน แนวทางในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร ได้นำพิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการ
ควบคุม เช่น

ทางด้านศาสนาพุทธ ทุกคนจะหยุดดื่มเหล้าทุกวันพระ กาลวันสำคัญของชาติ เทศกาลวันเข้าพรรษา (งดเหล้าเข้าพรรษา) งานศพ (ซึ่งจะทำพิธีที่วัด)

ศาสนาคริสต์ ทุกคนจะหยุดดื่มเหล้าทุกวันอาทิตย์ ตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น

งานกิจกรรมทางศาสนา งานพิธีแต่งงาน งานพิธีขึ้นบ้านใหม่ งานประเพณีงานศพ

ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ก็จะมีการสอดแทรกเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนการบริโภคแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นสร้างจิตสำนึกให้วัยรุ่นไม่ดื่มแอลกอฮอล์

แต่ละหมู่บ้านจะมีกฎ ระเบียบของหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ก่อนทางเข้าหมู่บ้าน ไว้หลายด้าน เช่น ห้ามบุกรุกที่ทำมาหากิน โดยมีเขตที่เรียกว่า เขตป่าอนุรักษ์ ซึ่งจะมีพิธีกรรมที่เรียกว่า การบวชป่า ห้ามล่าสัตว์บก สัตว์น้ำ โดยจะมีพิธีกรรมที่เรียกว่า การบวชแม่น้ำ ห้ามดื่มแอลกอฮอล์

การเฝ้าระวังเกี่ยวกับวัยรุ่น เกี่ยวกับ แอลกอฮอล์ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ จะมีการแข่งขันกีฬาต่อต้านยาเสพติด แต่ละหมู่บ้าน และช่วงกลางคืน จะมีการ อบรมเกี่ยวกับพิษอนัน้อง เกี่ยวกับการศึกษาต่อ ภัยของยาเสพติดต่าง ๆ ซึ่งจะมีการแสดงเกี่ยวกับภัยของยาเสพติดต่าง ๆ และการขับรถให้ถูกกฎจราจร จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างวัยรุ่นด้วยกัน และมีผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง จะให้ความรู้เกี่ยวกับภัยของยาเสพติด และสารเสริมสร้างครอบครัวอบอุ่น

ประเด็นสำคัญที่องค์การบริหารส่วนตำบลผาบ่อง ได้ร่วมมือ กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลผาบ่อง ในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร ซึ่งได้รับการประสบผลสำเร็จในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร

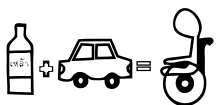
อนึ่งสำหรับการลดอุบัติเหตุจราจร ทางองค์การบริหารส่วนตำบลผาบ่อง ได้จัดกิจกรรมร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลผาบ่อง ในการตั้งด่านในช่วงเทศกาลสำคัญ คือการรณรงค์และการป้องกันอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลสงกรานต์ปีใหม่เก่าต้อนรับปีใหม่ (ช่วง ๗ วัน อันตราย) และช่วงเทศกาลวันสงกรานต์ (ช่วง ๗ วันอันตราย) ซึ่งในเขต อบต.ผาบ่อง ไม่มีอุบัติเหตุช่วงเทศกาลดังกล่าว

๒. สรุปแนวคิด

เป็นแนวทางในการหนุนเสริมองค์ความรู้เรื่องควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร โดยสร้างกระบวนการจัดประชุมเพื่อเสริมความรู้ เฝ้าระวัง การเรียนรู้เกี่ยวกับกำระเบียบที่ทำให้ประชาชนเรียนรู้จนสามารถเกิดแนวคิด ลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจรได้

๓. แนวทางการดำเนินการ

๓.๑ อบต.ผาบ่อง ทำการสำรวจและเห็นปัญหาสังคมในพื้นที่ และการเปิดพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นสาเหตุให้เกิดการรวมตัวและเห็นปัญหาพร้อมกันของแกนนำในพื้นที่ มีรวมตัวกันคิดนำใช้ข้อบัญญัติทางศาสนา อย่างเป็นทางการในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อสนับสนุนการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร

๓.๒ อบต.ผาบ่อง มีการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร เช่นสนับสนุนการตั้งด่าน สก๊อต เพื่อลดผู้เมาแล้วขับลดอุบัติเหตุจราจร

๓.๓ แกนนนำทางศาสนาของตำบลผาบ่อง ได้นำพิธีกรรมทาง ศาสนามาใช้ในการควบคุมป้องกันนักดื่มหน้าใหม่โดยใช้วัดและโบสถ์เป็น ผู้ขัดเกลา

๓.๔ อบต.ผาบ่องร่วมกับภาคประชาชน ภาคท้องที่ประชุมหารือ กันเพื่อ แบ่งโซนนิ่งปลอดเหล้า ประกอบด้วย สถานที่ราชการ วัด โบสถ์ และที่สาธารณะของหมู่บ้าน แนวทางในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นทั้งเวทีการประชุม เวทีประชาคม ร้านค้าชุมชนร่วม เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ร่วมแสดงความคิดเห็น

๔. เนื้อหาและกิจกรรม

๔.๑ อบต.ผาบ่อง มีกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการเฝ้าระวัง เกี่ยวกับ กฎระเบียบ เพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจร

๔.๒ มีกฎ ระเบียบของหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ก่อนทางเข้าหมู่บ้าน ไว้ หลายด้าน เช่น ห้ามบุกรุกที่ทำมาหากิน โดยมีเขตที่เรียกว่า เขตป่าอนุรักษ์ ซึ่ง จะมีพิธีกรรมที่เรียกว่า การบวชป่า ห้ามล่าสัตว์บก สัตว์น้ำ โดยจะมีพิธีกรรม ที่เรียกว่า การบวชแม่น้ำ ห้ามดื่มแอลกอฮอล์

๔.๓ สนับสนุนให้ประชาชนเสริมความรู้ การเฝ้าระวัง เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ เพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรจะ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างวัยรุ่นด้วยกันและมีผู้นำชุมชน ผู้

ปกครอง จะให้ความรู้เกี่ยวกับภัยของยาเสพติด และสารเสริมสร้างครอบครัว อบอุ่น

๔.๔ สนับสนุนกิจกรรมการเฝ้าระวัง เกี่ยวกับกฎระเบียบ เพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรในช่วงเทศกาลหรือ ประเพณี

๔.๕ มีกิจกรรมเชิดชูประชาชนตัวอย่างผู้สามารถลด ละ เลิก การ ดื่มแอลกอฮอล์และและลดอุบัติเหตุจราจรในช่วงเทศกาล

๕. ผู้ดำเนินการ

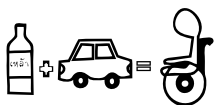
๕.๑ อบต.ผาบ่อง สนับสนุนให้มีกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการเฝ้า ระวัง เกี่ยวกับกฎระเบียบ เพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และและลด อุบัติเหตุจราจร

๕.๒ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลผาบ่อง สนับสนุนเรื่ององค์ ความรู้ในการ เจ็บป่วยด้วยโรคที่มีผลจากแอลกอฮอล์ ในการควบคุมการ บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร

๕.๓ อาสาสมัคร อปพร. ตั้งด่านตรวจตราเพื่อเฝ้าระวัง ในพื้นที่

๕.๔ ผู้นำทางศาสนา เป็นผู้ขัดเกลาและ สอดแทรกเนื้อหาคำสอน ทางศาสนา

๕.๕ แกนนนำ เป็นผู้นำในการเฝ้าระวังเกี่ยวกับวัยรุ่น เกี่ยวกับ แอลกอฮอล์ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยจัดการแข่งขันกีฬาต่อต้านยาเสพติด แต่ละหมู่บ้าน และช่วงกลางคืน และมีการอบรมเกี่ยวกับที่สอนน้อง เกี่ยวกับการศึกษาต่อ ภัยของยาเสพติดต่าง ๆ ซึ่งจะมีการแสดงเกี่ยวกับภัยของยาเสพติดต่าง ๆ และการขับรถให้ถูกกฎจราจร

๖. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

- ๖.๑ เสริมสร้างครอบครัวอบอุ่น
- ๖.๒ ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล
- ๖.๓ สร้างสุขภาพที่ดีของพี่น้องประชาชนในพื้นที่
- ๖.๔ ลดปัญหาความขัดแย้งของคนในครอบครัวและชุมชน
- ๖.๕ มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมชนเผ่า ที่ดั้งเดิม
- ๖.๖ ส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้ในการดำเนินชีวิตที่ไม่เกี่ยวกับภัย
ข้องกับยาเสพติด ใช้ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๖.๗ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลดลง
- ๖.๘ เกิดความสามัคคีภายในชุมชน

๗. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

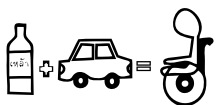
- ๗.๑ ความยึดมั่นศรัทธาในหลักศาสนา อย่างเหนียวแน่นในพื้นที่
และ องค์กรครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับ วิถีเดิมของชนเผ่า ในการดำเนินชีวิต
- ๗.๒ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการดำเนินการเรื่อง
แอลกอฮอล์และอุบัติเหตุ

ชุดกิจกรรมที่ ๕ การสร้างเครือข่ายเพื่อ ลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุ

ฐานเรียนรู้ที่ ๑๐ เครือข่าย ๑๘ หมู่บ้าน
ทต.บ้านต่อม จ.พะเยา

๑. เกริ่นนำ

จากปัญหาที่พบในตำบล คือ ความคิดและค่านิยมของการนำสุราหรือเหล้ามาเลี้ยงในงานศพโดยเจ้าภาพมักคิดว่าสุราหรือเหล้าเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้เพื่อเลี้ยงขอบคุณแขกที่มาร่วมในงานศพ โดยปกติชาวบ้านนิยมจัดงานศพหลายวันและเลี้ยงสุราเกือบทุกงาน จึงทำให้เกิดหนี้สินจากการจัดงานเกือบเท่าตัว นอกจากนั้นแล้วการดื่มเหล้ายังก่อให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาท ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน เพื่อการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชน จึงก่อให้เกิดโครงการลด(งด) เหล้าในงานศพ โดยการขับเคลื่อนของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบ้านต่อม ร่วมกับ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์กองทุนหลักประกันสุขภาพ เทศบาลตำบลบ้านต่อม และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และการหนุนเสริมจากและสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ(สสส.)

จากแนวคิดที่ว่า “คนตายไม่ขายคนเป็น” และการร่วมกันแก้ปัญหาที่พบในตำบล คือ ความคิดและค่านิยมของการนำสุราหรือเหล้ามาเลี้ยงในงานศพโดยเจ้าภาพมักคิดว่าสุราหรือเหล้าเป็น สิ่งที่ขาดไม่ได้ เพื่อเลี้ยงขอบคุณแขกที่มาร่วมในงานศพ โดยปกติชาวบ้านนิยมจัดงานศพหลายวันและเลี้ยงสุราเกือบทุกงาน จึงทำให้เกิดหนี้สินจากการจัดงานเกือบเท่าตัว ชาวบ้านส่วนใหญ่จะใช้วิธีกู้เงินนอกระบบเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงาน นอกจากนั้นแล้ว การดื่มเหล้ายังก่อให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาท ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนซึ่งอาจสรุปได้ว่าสาเหตุหรือความไม่ถูกต้องของการดื่มสุรา มี ๔ ประการ คือ ๑.ผิดศีลธรรม ๒.เป็นการเพิ่มรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ๓.ทำลายสุขภาพ ๔.ผิด(เสีย) มารยาททางสังคม เพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน จึงก่อให้เกิดโครงการลด(งด) เหล้าในงานศพ โดยการขับเคลื่อนของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบ้านต่อม ร่วมกับ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์กองทุนหลักประกันสุขภาพ เทศบาลตำบลบ้านต่อม และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ด้วยความร่วมมือของพี่น้องประชาชนตำบลบ้านต่อมและการหนุนเสริมจากสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ในการจัดทำกิจกรรมหมู่บ้านลดเหล้า หมู่ที่ ๖ บ้านต่อมดง โดยวิธีการเริ่มจากการจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งบ้านต่อมดงหมู่ที่ ๖ มี ๑๖๒ หลังคาเรือน เริ่มแรกมีผู้เข้าร่วมโครงการ ๔๘ หลังคาเรือนและปัจจุบันมีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด ๑๖๒ หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๐ ของจำนวนครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นจากแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน ๑๘ หมู่บ้าน การสมัครเข้าร่วมโครงการ การดำเนินตามมติของประชาคมตำบล และการขยายสู่การดำเนินการตามโครงการร่วมสร้างชุมชนและท้องถิ่นให้น่าอยู่ ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายในการร่วมกันแก้ไขปัญหา

ลดค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพ ลดปัญหาความขัดแย้งของคนในครอบครัวและชุมชน และสร้างสุขภาพที่ดีของพี่น้องประชาชนตำบลบ้านต่อม

๒. สรุปแนวคิด

การใช้เครือข่ายทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชนร่วมกำหนดจุดมุ่งหมายลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจราจร โดยใช้แนวทางการลดค่าใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาไปสู่การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน พร้อมเปิดโอกาสให้สมัครและเข้าร่วมโครงการ การดำเนินตามมติของประชาคมตำบล และการขยายสู่การดำเนินการตามกิจกรรม/โครงการร่วมสร้างชุมชนและท้องถิ่นให้น่าอยู่ ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายในการร่วมกันแก้ไขปัญหาลดค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพ ลดปัญหาความขัดแย้งของคนในครอบครัวและชุมชน และสร้างสุขภาพที่ดีของพี่น้องประชาชนตำบลในพื้นที่ตามมา

๓. แนวทางการดำเนินการ

๓.๑ ทต.บ้านต่อมใช้กลไกการประชาสัมพันธ์โครงการในพื้นที่ โดย ๓.๑.๑) ประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน, หอกระจายข่าวไร้สายของเทศบาลหอกระจายข่าวของวัดโรงเรียนในพื้นที่ และมีการประชาสัมพันธ์ในงานต่างๆในหมู่บ้าน

๓.๑.๒) ทต.บ้านต่อมร่วมกับแกนนำร่วมกันจัดทำป้ายโครงการงดเหล้า ให้กับทุกหมู่บ้านและมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ติดตามจัดสำคัญในพื้นที่ โดยใช้งบประมาณของกองทุน สปสช.

๓.๒ ทต.บ้านต่อม จัดเวทีประชาคมโครงการงดเหล้าในงานศพ ทุกหมู่บ้าน โดยมีคณะทำงาน ศพค.ร่วมกับคณะกรรมการของกองทุน สปสช.

๓.๓ ทต.บ้านต่อมร่วมกับแกนนำภาคประชาชนจัดแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในพื้นที่โดยเปลี่ยนจากการงดเหล้าเป็นลดเหล้า โดย

๓.๓.๑) การจัดงานศพในวันสวด และวันเผาหรือเจ้าภาพไม่ต้องนำสุราหรือของมีนเมามาเลี้ยงแขกผู้ร่วมงาน

๓.๓.๒) มีการจัดทำใบสมัคร ให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการงดเหล้าในงานศพ(โดยสมัครเป็นครอบครัว/ครัวเรือน)

๓.๔ ทต.บ้านต่อมร่วมกับแกนนำภาคประชาชนจัดทำข้อมูลลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุ โดย

๓.๔.๑) ผู้เข้าร่วมสมัครและบันทึกข้อมูล สรุปจำนวนและส่งข้อมูลให้ทุกหมู่บ้านใช้เป็นข้อมูลหรือหลักฐานหากครอบครัวนั้นมีการจัดงานศพขึ้นก็ไม่มีการเลี้ยงสุราและมีการมอบใบประกาศเกียรติคุณแก่เจ้าภาพ

๓.๔.๒) วิเคราะห์ข้อมูลเครือข่ายการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจรรยาจร เพื่อสร้างและออกแบบการพัฒนาเครือข่ายนวัตกรรมการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจรรยาจร

๓.๕ แกนนำภาคประชาชนมีกลไกการคืนข้อมูลและการประเมินผลโครงการร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลบ้านต่อมศูนย์พัฒนาครอบครัวและกองทุน สปสช.

๓.๖ ทต.บ้านต่อมและแกนนำจัดกิจกรรมระดับเครือข่ายเพื่อระดมสมองสร้างบรรทัดฐานในการกำหนดมาตรการลด ละ เลิก แอลกอฮอล์และอุบัติเหตุ โดยออกมาเป็นกฎหมายหมู่บ้าน และสร้างเครือข่ายเพื่อลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจรรยาจรปัจจุบันมีการขยายผลโครงการไปยัง ๑๘ หมู่บ้านมีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด จำนวน ๙๖๒ ครัวเรือน

๔. เนื้อหาและกิจกรรม

๔.๑ เรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลเครือข่ายการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจรรยาจร เพื่อขยายพื้นที่เครือข่ายนวัตกรรมการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจรรยาจรโดย

๔.๑.๑ จัดเวทีสรุปความคิดและค่านิยมของการนำสุราหรือเหล้ามาเลี้ยงในงานศพ เพื่อเลี้ยงขอบคุณแขกที่มาร่วมในงานศพ ทุกงาน พบว่า ทำให้เกิดหนี้สินจากการจัดงานเกือบเท่าตัว ชาวบ้านส่วนใหญ่จะใช้วิธีกู้เงินนอกระบบเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงาน นอกจากนั้นแล้วการดื่มเหล้ายังก่อให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาท ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน

๔.๑.๒ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบ้านต่อม ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น พระสงฆ์ และหน่วยงานภาครัฐในตำบลบ้านต่อม จัดทำเวทีค้นหาหารูปแบบการดำเนินโครงการลด (งด) เหล้าในงานศพในตำบล รูปแบบหรือแนวทางในการดำเนินโครงการงดเหล้าในงานศพได้รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น

- ให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการในพื้นที่
- การออกประชาคมโครงการงดเหล้าในงานศพทุกหมู่บ้าน
- การจัดทำป้ายโครงการงดเหล้า ให้กับทุกหมู่บ้านการจัดงานศพในวันสวด และวันเผาหรือเจ้าภาพไม่ต้องนำสุราหรือของมีนเมามาเลี้ยงแขกผู้ร่วมงาน
- มีการจัดทำใบสมัคร ให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการงดเหล้าในงานศพ

- จัดทำข้อมูลผู้เข้าร่วมสมัครและบันทึกข้อมูล
- การมอบใบประกาศเกียรติคุณแก่เจ้าภาพ

๔.๑.๓ ประสานงานเพื่อจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนจาก สสส. ในโครงการร่วมสร้างชุมชนและท้องถิ่นให้น่าอยู่ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินโครงการตำบลลดเหล้าให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนหลังจากได้รับการสนับสนุนทางหมู่บ้านได้ดำเนินงานตามกิจกรรมตามแผนงานของโครงการและระยะเวลา

๔.๒ จัดกิจกรรมประกวดนวัตกรรมควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดอุบัติเหตุจากรถ ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ในระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด

๔.๓ จัดกิจกรรมระดับเครือข่ายเพื่อระดมสมองสร้างบรรทัดฐานในการกำหนดมาตรการลด ละ เลิก แอลกอฮอล์และอุบัติเหตุ โดยการดำเนินงานที่ก่อประโยชน์ต่อประชาชน สามารถลดปัญหาต่างๆลงได้ทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่น และศูนย์พัฒนาครอบครัวอื่นๆในจังหวัดพะเยาและต่างจังหวัดเข้ามาศึกษาเรียนรู้การจัดทำโครงการตำบลลดเหล้า ทำให้บ้านต่อมดง หมู่ที่ ๖ ได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์เรียนรู้ ตามโครงการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้มุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยพลังเครือข่าย ของเทศบาลตำบลบ้านต่อม และการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของ ธกส.ปัจจุบัน มีการขยายผลครอบคลุมทั้ง ๑๘ หมู่บ้าน โดยในการประชุมประจำเดือนของผู้นำชุมชนจะมีการหารือเรื่องตำบลลดเหล้าเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนและเป็นการสร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนได้ตระหนักถึงผลเสียของการดื่มแอลกอฮอล์ และยังขยายผลไปยังกิจกรรมอื่นๆ เช่น การแข่งกีฬา กีฬา งานรื่นเริงต่างๆที่เน้นการลดและปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๕. ผู้ดำเนินการ

๕.๑ เทศบาลตำบลบ้านต่อม ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรในการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม

๕.๒ ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน/ศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบ้านต่อม และกองทุนหลักประกันสุขภาพ ,วัด/พระสงฆ์/หน่วยงานในพื้นที่เป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างหมู่บ้าน ชุมชน กับ หน่วยงานภาครัฐ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๕.๓ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต่อม/สำนักงาน สสส. และธนาคาร ธกส. พะเยา มีการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมและสนับสนุนในการให้ข้อมูลสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ พร้อมทั้งองค์ความรู้ในการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการฯและประชาชนในพื้นที่

๕.๔ แกนนำในพื้นที่ เช่น คณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบ้านต่อม ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น พระสงฆ์ และหน่วยงานภาครัฐในตำบลบ้านต่อม ได้จัดทำเวทีค้นหาหารูปแบบการดำเนินโครงการลด (งด) เหล้าในงานศพในตำบลเป็นต้นแบบ

๕.๕ อาสาสมัคร และภาคประชาชน ครอบครัวต้นแบบ เป็นแนวร่วมและเป็นหูเป็นตา ให้เกิดการปฏิบัติตามกฎของหมู่บ้าน

๕.๖ โรงเรียน และสถานที่ราชการ ให้ความร่วมมือในการถือปฏิบัติ กฎ บัญญัติ และข้อกฎหมายอย่างเคร่งครัด

๖. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

๖.๑ ลดค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพ

๖.๒ สร้างสุขภาพที่ดีของพี่น้องประชาชนตำบลบ้านต่อม

- ๖.๓ ลดปัญหาความขัดแย้งของคนในครอบครัวและชุมชน
- ๖.๔ มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ให้เด็กเยาวชน
- ๖.๕ ส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้ในการดำเนินชีวิตตามปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง

- ๖.๖ มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลดลง มีการทำบัญชีครัวเรือน
- ๖.๗ เกิดความสามัคคีภายในชุมชน
- ๖.๘ ก่อให้เกิดตำบลลดเหล้าในงานศพที่สามารถแก้ไขปัญหาได้

อย่างชัดเจน

๖.๙ ประชาชนมีความตระหนักและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดื่มมากขึ้นและให้ความสำคัญกับการดูแลครอบครัวมากขึ้น

๗. ปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินการ

๗.๑ มีกลุ่มทางสังคม ที่สนับสนุนให้เกิด การมีส่วนร่วมในการลดเหล้าในงานศพ ของประชาชนในพื้นที่

๗.๒ จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการของหมู่บ้านเดือนละครั้ง เพื่อรายงานผลการดำเนินงานให้กับสมาชิกทราบ เพื่อเป็นการกำกับติดตามการดำเนินอย่างใกล้ชิด เนื่องจากการทำงานเรื่องเหล้า ต้องบูรณาการกับงานอื่น และปล่อยพื้นที่วางไม่ได้

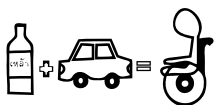
๗.๓ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก้ไขปัญหาร่วมกันของคณะกรรมการหมู่บ้านตอมดง ร่วมกับ เทศบาลตำบลบ้านตอมศูนย์พัฒนาครอบครัว ผู้นำชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านตอม เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องเหล้าและเรื่องอื่น ที่มีผลสืบเนื่องกันอย่างใกล้ชิด

๗.๔ มีอาคารเอนกประสงค์บ้านตอมดง หมู่ที่ ๖ ที่ใช้จัดกิจกรรมประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิก เป็นสัดส่วน สะดวกต่อการดำเนินกิจกรรม

๗.๕ บ้านผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ และบ้านคณะกรรมการฯเป็นที่ประชาสัมพันธ์ในการสร้างความ เข้าใจระเบียบ กฎเกณฑ์ ในการลดเหล้าเมื่อมีงานศพ

๗.๖ มีหอกระจายข่าวทุกหมู่บ้าน เพื่อประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับสมาชิก

๗.๗ เทศบาลตำบลบ้านตอมเป็นสถานที่ต้อนรับคณะศึกษาดูงานประชาสัมพันธ์กิจกรรมเรื่องเหล้า จึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

ภาคผนวก

สาระหลัก...การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับปัญหาสุขภาพทางกาย

เป็นที่ชัดเจนแล้วว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ จากการสำร็จสถิติของหลายสำนักและตัวเลขสถิติในโรงพยาบาลต่าง ๆ ต่างยืนยันตรงกันว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดโรคไม่ติดต่อมากมาย ตั้งแต่ ทางเดินอาหารลำไส้ส่วนต้น จนถึงทวารหนัก ตั้งแต่ หัวใจ หลอดเลือด จนถึง ตับ ไต แม้แต่ต่อมเหงื่อ ย่อมได้รับผลจากการดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้ที่ดื่ม การควบคุมร่างกายจะเสียไป เมื่อดื่มสะสมเป็นเวลานานปีก็ก่อให้เกิดความเสื่อมของอวัยวะจนเป็นโรคร้ายแรงไม่ว่าจะ หลอดเลือด มะเร็ง ในแง่ของการเสริมฤทธิ์กับยาบางตัวในทางก่อให้เกิดโทษหรือในแง่ของการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทในลักษณะอาการมึนเมาซึ่งจะส่งผลออกมาในรูปของอุบัติเหตุการจราจรและอุบัติเหตุในรูปแบบอื่นๆตลอดจนมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่เปลี่ยนไปในขณะมึนเมาซึ่งอาจจะเป็นต้นเหตุหรือเหตุส่งเสริมการทะเลาะวิวาทอาชญากรรมหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อย่างอื่น

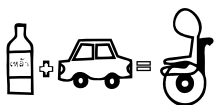
ผลของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับระบบต่างๆของร่างกาย (Systemic effect)

แอลกอฮอล์เมื่อดูดซึมสู่กระแสโลหิตแล้วจะแพร่กระจายไปยังอวัยวะต่างๆของร่างกายมีผลทำให้หน้าที่และการทำงานของระบบต่างๆในร่างกายเปลี่ยนแปลงไปดังนี้

ระบบประสาทกลาง (central nervous system)

ระบบประสาทกลางได้รับผลกระทบจากแอลกอฮอล์มากที่สุด ในร่างกาย คนที่ได้รับแอลกอฮอล์ปริมาณน้อยๆจะมีอาการตื่นเต้น กระชุ่มกระชวยเคยมีคนสงสัยว่าอาการดังกล่าวเกิดจากการกระตุ้นของแอลกอฮอล์ต่อสมองแต่ความจริงแอลกอฮอล์มีแต่ผลกดต่อระบบประสาทกลางการเลือกกดในบางส่วนของสมองโดยเฉพาะในส่วน Reticular activating system ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมและยับยั้งผลจะทำให้สมองบางส่วนที่อยู่ภายใต้การควบคุมเป็นอิสระเสมือนได้รับการกระตุ้น

การแสดงออกในระยะนี้ของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกันบางคนได้รับแอลกอฮอล์เพียงเล็กน้อยก็เกิดอาการดังกล่าวบางคนมีความซาชินต่อแอลกอฮอล์ก่อนต้องได้รับแอลกอฮอล์ในปริมาณที่มากกว่าจึงจะเกิดอาการได้ อาการตื่นเต้น กระชุ่มกระชวยและรู้สึกสบายจะเกิดในคนที่มีระดับแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๖๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์และจะเริ่มแสดงอาการพิษของแอลกอฮอล์เช่นขาดการยับยั้งซึ่งใจการทรงตัวเสียไปตลอดจนเสียความสามารถในการควบคุมยวดยานบนท้องถนนเมื่อระดับแอลกอฮอล์ในเลือดประมาณ ๘๐-๑๐๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์จากการทดลองในคนไทย (คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล) พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังนี้

มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์	ปฏิกิริยาที่เกิดกับร่างกาย
๑๐๐	ระยะเวลาโต้ตอบ (reaction time)
๘๐	สำหรับลานสายตา(visual field) และความสามารถในการมองแยกวัตถุ (visual identification activity)
๕๐	สำหรับการกะความลึก (dept perception) และการปรับสายตาหลังถูกแสงจ้า (accommodation after glare)

ต่อมาไร้ท่อมมีการทดลองที่สนับสนุนว่าแอลกอฮอล์ทำให้มีการขับ Epinephrine และ norepinephrine ออกทางปัสสาวะเพิ่มขึ้นนอกนั้นยังพบว่ามี การเพิ่มความเข้มข้นของcatecholaminesซึ่งเป็นผลที่ทำให้มีน้ำตาลในเลือด เพิ่มขึ้นชั่วคราวมา่นตาขยายความดันโลหิตเพิ่มซึ่งอาการต่างๆมักเกิดเฉพาะ ในระยะต้นๆของการได้รับแอลกอฮอล์เท่านั้น

ในระดับแอลกอฮอล์ที่มีความเข้มข้นสูงขึ้นอาการทางสมองที่ถูกกด จะยิ่งเด่นชัดขึ้นดังนี้คือ

มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์	ปฏิกิริยาที่เกิดกับร่างกาย
๓๐-๑๒๐	รู้สึกสบายมีความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้นเริ่มผิดปกติในการตรวจ finger performance test
๘๐-๒๕๐	การคาดคะเนความจำระยะอารมณ์เปลี่ยนแปลงเวลาการตอบโต้เสีย
๑๘๐-๓๐๐	สับสนก้าวร้าวโกรธกลัวพูดไม่ชัดการทรงตัวไม่ปกติ

๒๗๐-๔๐๐	ไม่ค่อยสนองต่อการกระตุ้นไม่ค่อยรู้สึกตัวหมดสติ
๓๕๐-๔๕๐	หมดสติร่างกายและผิวหนังเย็นการหายใจการเต้นของหัวใจผิดปกติอาจถึงแก่ความตาย
๔๕๐มิลลิกรัมขึ้นไป	ส่วนมากตาย

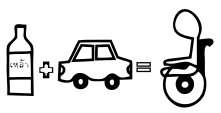
ผลต่อระบบอื่นๆ

อุณหภูมิร่างกาย แอลกอฮอล์มีฤทธิ์ขยายเส้นเลือดในระยะแรกผู้ที่ดื่ม แอลกอฮอล์จะรู้สึกอบอุ่นแต่ถ้าดื่มปริมาณมากจะทำให้ร่างกายสูญเสียความร้อนทางผิวหนัง (จากการขยายตัวของเส้นเลือดและการขยายตัวของต่อมเหงื่อ) และศูนย์การควบคุมความร้อนที่สมองจะถูกกดทำให้ปรับตัวไม่ได้จึง นับว่าอันตรายสำหรับการดื่มแอลกอฮอล์กันหนาวในปริมาณมากๆ

ทางเดินอาหาร แอลกอฮอล์ระคายเคืองต่อเยื่อบุทางเดินอาหารโดยตลอดผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำมักจะเกิดการอักเสบของเยื่อบุผนัง กระเพาะอาหารหรือมีเลือดออกในกระเพาะอาหารได้

ตับ แอลกอฮอล์เมื่อเข้าสู่ร่างกายจะมีการเผาผลาญที่ตับด้วยเอนไซม์ Alcohol dehydrogenase โดยมี nicotinic adenine dinucleotide (NAD) เป็นโคเอนไซม์ผลของการเผาผลาญ NAD จะรับ H เป็น NADH เมื่อมีการเผาผลาญแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นอัตราส่วนของ NADH : NAD จะเพิ่มขึ้นอันเป็นผลทำให้ไขมันคั่งในตับซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดภาวะตับแข็ง (cirrhosis) ได้

หัวใจ มีผลการทดลองในระยะหลังพบว่าแอลกอฮอล์ทำให้เพิ่มจังหวะการเต้นของหัวใจเพิ่มการใช้ออกซิเจนของหัวใจเพิ่มจำนวนเลือดที่หัวใจสูบฉีด

ไปเลี้ยงส่วนต่างๆของร่างกายใน ๑ นาทีแต่ไม่เพิ่มปริมาณเลือดที่หัวใจบีบตัว แต่ครั้งและไม่มีผลทำให้เส้นเลือดที่ไปเลี้ยงหัวใจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ก็ตามแอลกอฮอล์ที่มีความเข้มข้นสูงๆจะทำให้หัวใจได้รับอันตรายได้

กล้ามเนื้อและกระดูก แอลกอฮอล์ขนาดน้อยทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของกล้ามเนื้อดีขึ้นเพราะผลของแอลกอฮอล์กดส่วนควบคุมการทำงานที่สมองและทำให้เลือดมาเลี้ยงกล้ามเนื้อมากขึ้นกล้ามเนื้อไม่ค่อยล้า (Fatigue) แต่ถ้าดื่มเป็นจำนวนมากและดื่มเป็นประจำแล้วกล้ามเนื้อจะอ่อนแอและเสื่อมสภาพลง

ไต แอลกอฮอล์มีผลทำให้หลังปัสสาวะมากขึ้นส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากจำนวนน้ำที่คนนิยมดื่มรวมไปกับการดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งจะไปเพิ่มปริมาณน้ำที่ผ่านไตทำให้มีปัสสาวะเพิ่มขึ้นอีกสาเหตุหนึ่งก็คือแอลกอฮอล์จะออกฤทธิ์กดการหลังฮอร์โมน anti-diuretic (ADH) มีผลทำให้การดูดน้ำกลับที่ท่อไตลดลงการหลังปัสสาวะจึงเพิ่มขึ้น

หน้าที่ทางเพศ โดยทั่วไปมักเชื่อกันว่าแอลกอฮอล์กระตุ้นหน้าที่ทางเพศของผู้ดื่มซึ่งอาจเกิดจากการออกฤทธิ์กดระบบควบคุมการยับยั้งในส่วนนี้ แต่จากการทดลองในสุนัขพบว่าแอลกอฮอล์มีผลกระตุ้นหน้าที่ทางเพศของสุนัขที่มีความผิดปกติทางประสาทเท่านั้น

ปัญหาทางสุขภาพจิตกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ดื่มเหล้าเสี่ยงต่อสุขภาพจิต

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และปัญหาสุขภาพจิตมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันแบบซับซ้อนแยกกันไม่ออกในลักษณะของความสัมพันธ์แบบเป็นวงจรถ้วนคือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นตัวนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตในขณะเดียวกันผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตก็มักดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะการดื่มหนักและการดื่มเป็นประจำในขณะที่มีผู้ป่วยเพียงร้อยละ ๑.๕ เท่านั้นที่มีการเข้ารับการบริการและก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการรักษาผู้มีภาวะติดสุราสูงถึง ๔๓๐ ล้านบาทต่อปีหากมีจำนวนผู้ที่มีความเสี่ยงต่อภาวะติดสุราเช่นนี้มากขึ้นย่อมส่งผลให้ภาระของสังคมในแง่ต้นทุนการรักษาพยาบาลเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยจากการทบทวนเวชระเบียนผู้ป่วยระหว่างปี ๒๕๕๕-๒๕๕๖ ในการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจิตเวชพบว่ามากกว่าร้อยละ ๘๐ มีประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วก่อให้เกิดอาการทางจิตกำเริบ

คนไทย ๕ ล้านคนมีปัญหาสุขภาพจิตจากการดื่มเหล้า

ข้อมูลจากการสำรวจระดับชาติทางจิตเวชของประเทศไทยที่มีอายุระหว่าง ๑๕-๕๙ ปีในปี ๒๕๕๑ ประมาณการได้ว่าจากคนไทยจำนวน ๔๓ ล้านคนมีคนที่เข้าข่ายมีความผิดปกติในพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรามากถึง ๕ ล้านคนหรือร้อยละ ๑๑.๗ และในจำนวนนี้มีผู้ที่เข้าข่ายถูกวินิจฉัยได้ว่าใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในทางที่ผิด (alcohol abuse) ๒.๑๒ ล้านคนและเข้าข่ายมีภาวะติดสุรา (alcohol dependence) ๒.๙๔ ล้านคนและมี ๓.๕ แสนคนที่มีปัญหาทั้งจากการดื่มสุราและปัญหาสุขภาพจิตเช่นภาวะซึมเศร้าภาวะวิตก

กังวลโรคจิตเภทและอื่นๆอีกมาก(กรมสุขภาพจิต, ระบาดวิทยาโรคจิตเวชของ
คนไทย: การศึกษาระดับชาติปี ๒๕๕๑. พ.ศ. ๒๕๕๑.)

ดื่มเหล้านำไปสู่ภาวะซึมเศร้าและทำร้ายตนเอง

ภาวะโรคที่มีสัดส่วนสูงที่สุดจากการดื่มสุราคือปัญหาสุขภาพจิตซึ่ง
มีขนาดมากกว่าการบาดเจ็บและโรคตับแข็งและภาวะโรคด้านสุขภาพจิต
ยิ่งชัดเจนในประชากรเพศชาย โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างการดื่มสุรา
กับการเกิดภาวะซึมเศร้าซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่การทำร้ายตนเององค์การ
อนามัยโลกรายงานว่าหากไม่มีการดื่มแอลกอฮอล์แล้วการเสียชีวิตจากการ
ฆ่าตัวตายสำเร็จจะลดลงระหว่างร้อยละ ๑๖ ถึง ๔๑นอกจากนี้การดื่มสุรายัง
ทำให้เสียชีวิตถึง ๙๑๖ รายจากการฆ่าตัวตาย (suicides) ในปี ๒๕๕๒ หรือ
คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓ ของการเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายทั้งหมด ๕,๙๙๒ คน

ดื่มเหล้าแล้วไม่รู้ตัวว่ามีปัญหา

ถึงแม้ข้อมูลข้างต้นจะพบว่ามีคนดื่มสุราจำนวนมากที่มีปัญหาสุขภาพ
จิตแต่ข้อมูลการเข้ารับการรักษากลับพบว่าจำนวนผู้ป่วยประเภทผู้ป่วยสาร
เสพติดรวมถึงแอลกอฮอล์จากทุกโรงพยาบาลมีเพียง ๑.๒ แสนคนซึ่งมีความ
เป็นไปได้ว่าคนไทยที่มีปัญหาจากการดื่มสุรกว่าร้อยละ ๙๘ ไม่ได้เข้ารับ
บริการทางสุขภาพและมีเพียงร้อยละ ๑-๒ เท่านั้นที่มีโอกาสได้พบแพทย์เพื่อ
เข้ารับการรักษาปัญหาจากการดื่มสุราซึ่งข้อจำกัดของการเข้าถึงเพื่อรับ
การบำบัดรักษาปัญหาจากการดื่มสุราเป็นความเสี่ยงที่ทำให้ปัญหาสุขภาพ
ของกลุ่มคนเหล่านี้ลุกลามและรุนแรงมากขึ้น

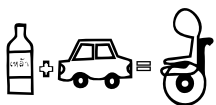
ความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic violence) มีความหมายก
ว้างไปกว่าเพียงแค่การลงไม้ลงมือทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายสมาชิกใน
ครอบครัวเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการทำร้ายทางจิตใจการไม่ใส่ใจดูแล
และการล่วงละเมิดทางเพศระหว่างสมาชิกที่มีความสัมพันธ์ฉันทครอบครัว
เดียวกันไม่ว่าจะเป็นสามีภรรยาบุตรหรือญาติด้วยโดยประเภทของความ
รุนแรงในครอบครัวแบ่งออกเป็น ๓ รูปแบบ

๑. การละเมิดทางกาย (Physical abuse) หมายถึงการเคาะต่อย
เขียนตีการใช้วัตถุต่างๆทำให้ได้รับบาดเจ็บ
๒. การละเมิดทางเพศหรือการข่มขืน (Sexual abuse) หมายถึง
รวมถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ต้องการเมื่อฝ่ายหนึ่งบังคับให้
อีกฝ่ายหนึ่งมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ต้องการถือว่าเป็นการข่มขืน
๓. การละเมิดทางวาจาและอารมณ์ (Verbal and emotional
abuse) การขู่ตะคอกการดูต่ำซึ่งอาจทำให้ได้รับความเสียหายมากกว่าการ
ละเมิดทางกายด้วย

อาชญากรรมและความรุนแรง

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลต่อปัญหาอาชญากรรมในแทบทุกสังคม
อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ของการดื่มสุราและการก่ออาชญากรรมนั้นมี
ลักษณะซับซ้อนและยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นๆอีกมากทั้งด้านผู้ก่อเหตุผู้ตก
เป็นเหยื่อและปัจจัยแวดล้อมที่มีส่วนสัมพันธ์กับการประกอบอาชญากรรมใน
ส่วนตัวผู้ก่อเหตุนั้นพบว่าผู้ที่มีปัจจัยพื้นฐานทางสังคมที่ผ่านกระบวนการเรียน
รู้และกระบวนการขัดเกลาทางสังคมจนทำให้มีบุคลิกภาพอ่อนแอต่อการ

ถูกกระตุ้นเมื่อดื่มสุราและถูกกระตุ้นจากปัจจัยอื่นๆที่เป็นปัจจัยรองก็จะถูกผลักดันไปสู่การกระทำผิดหรือนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมได้ง่ายในขณะเดียวกันการดื่มสุรายังทำให้ผู้ดื่มมีโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

การดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำจนติดเป็นนิสัยจะทำให้ต้องจ่ายเงินจำนวนหนึ่งจ่ายค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำสม่ำเสมอทำให้ต้องเบียดเบียนรายได้ที่ควรจะนำไปใช้ประโยชน์อื่นๆทางสร้างสรรค์ของครอบครัวจึงมีผลต่อภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวได้

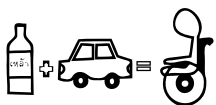
ทำไมแอลกอฮอล์ถึงเกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุจราจร

อุบัติเหตุทางจราจรสามารถเกิดได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมืองที่มีการจราจรหนาแน่นปัญหาเหล่านี้อาจเนื่องมาจากการเพิ่มปริมาณของยานพาหนะสภาพถนนสภาพของยานพาหนะแต่ปัญหาที่สำคัญของสาเหตุการเสียชีวิตและสัมพันธกับการเกิดอุบัติเหตุคือ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขณะขับซึ่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์จากข้อมูลการตรวจหลักฐานของภาควิชานิติเวชศาสตร์คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล พบว่าประมาณร้อยละ ๓๓ ของคนที่ตายจากอุบัติเหตุจราจรมีแอลกอฮอล์ในเลือด โดยพบว่า ฤทธิ์ของแอลกอฮอล์ต่อความสามารถในการขับรถยนต์มีดังนี้

๑. ทำให้เผลอตัวง่ายไม่มีสมาธิที่จะระมัดระวังในการขับรถยนต์ดื่มสุราที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดตั้งแต่ ๒๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์มักจะขาดความระมัดระวังในการขับรถเช่นคุยเพลินมองเพลินสำหรับคนที่มีแอลกอฮอล์ในเลือด ๘๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์จะมีผลต่อการสังเกตว่ารถยนต์ที่อยู่ข้างหน้านั้นจอดอยู่หรือกำลังแล่นเหล่านี้จะเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

๒. การตัดสินใจผิดพลาดตามธรรมดาการขับรถต้องการตัดสินใจรีบด่วนที่จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเช่นกรณีมีรถจอดขวางหน้าในระยะกระชั้นชิดก็ต้องตัดสินใจว่าถ้าหลบพนักก็หลบหรือถ้าห้ามล้อทันทีห้ามล้อคนที่เมาสุรานี้มันักตัดสินใจผิดพลาด

๓. มีผลต่อระยะเวลาการตัดสินใจซึ่งระยะเวลาการตัดสินใจ (reaction time) หมายถึงระยะเวลาสมองสั่งงานจนถึงเวลาที่ร่างกายทำตาม ที่สมองสั่งเช่นเวลาขับรถผ่านไฟเมื่อตาเห็นไฟแดงแล้วสมองสั่งงานให้เหยียบเบรกระยะเวลาที่สมองสั่งจนถึงเวลาที่เท้าแตะเบรคเป็นระยะเวลาตัดสินใจซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๐.๗๕ วินาทีสำหรับคนที่เมาสุราจะมีระยะเวลาการตัดสินใจนานกว่าคนปกติ

๔. การเคลื่อนไหวของร่างกายเป็นไปไม่ตีคนเมาที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดตั้งแต่ ๙๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์การควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนและขาเป็นไปไม่ได้ตามปกติ

๕. การได้ยินและการเห็นมีความผิดปกติดังนี้

๕.๑ การปรับม่านตาในความมืดจะกินเวลานานกว่าปกติ

๕.๒ การปรับภาพจากลูกตาทั้งสองถูกรบกวนเมื่อมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดตั้งแต่ ๕๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ขึ้นไปอาจทำให้เห็นภาพเป็นสองภาพหรือเป็นภาพเดียวแต่ไม่ชัด

๕.๓ การกะระยะความลึกผิดไปเมื่อมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดตั้งแต่ ๓๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ขึ้นไป

๕.๔ การเห็นแสงไฟที่เคลื่อนไหวน้อยลงพบได้เมื่อปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดตั้งแต่ ๒๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

๕.๕ ความรู้สึกสัมผัสของผิวหนังช้าเมื่อขับรถเร็วก็ไม่ค่อยรู้ถึงการเสียดสีของลมที่ผิวหนัง

๕.๖ หูอื้อ คนเมาจึงต้องพูดเสียงดังขณะขับรถการได้ยินเสียงรถคันอื่นจึงไม่ดี

ดื่มแล้วขับเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุมากกว่าปกติ

จากหน่วยจัดการความรู้เพื่อถนนปลอดภัยคณะแพทยศาสตร์ รามาธิบดี (จปร.) ยืนยันระดับความเสี่ยงจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนการขับรถว่าทำให้มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุมากกว่าปกติยิ่งถ้ามีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดเข้มข้นมากเท่าใดก็ยิ่งเพิ่มโอกาสเกิดอุบัติเหตุสูงขึ้นเท่านั้นดังนี้

๑. ระดับแอลกอฮอล์ ๒๐-๔๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ (ประมาณไม่เกิน ๑ ชั่วโมงหลังการดื่มเบียร์ ๑ ขวด) จะเสี่ยงต่อการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุมากกว่าคนที่ไม่ได้ดื่ม ๓-๕ เท่า

๒. ระดับแอลกอฮอล์ ๕๐-๗๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์เสี่ยงต่อการเสียชีวิตเพิ่มเป็น ๖-๑๗ เท่า

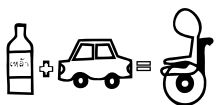
๓. ระดับแอลกอฮอล์ ๑๐๐-๑๔๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์เสี่ยงต่อการเสียชีวิตเพิ่มเป็น ๒๙-๒๔๐ เท่า ๒๖

๔. ระดับแอลกอฮอล์เกิน ๑๕๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์เสี่ยงต่อการเสียชีวิตเพิ่มสูงเป็น ๓๐๐ เท่า

ชุมชนกับงานด้านแอลกอฮอล์

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แทบจะเป็นส่วนหนึ่งของวิถีสังคมไทย และเป็นปัญหาที่ระดับจิตสำนึกและปัญหาเชิงโครงสร้างผลลัพธ์ดังกล่าวกำลังทำลายสังคมไทยในระยะยาวทำให้สังคมอ่อนแอขาดภูมิคุ้มกันก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ เป็นสาเหตุเกิดอุบัติเหตุส่งผลเกิดการทะเลาะวิวาทเกิดความสูญเสียในชีวิตทรัพย์สินความพิการเชื่อมโยงสู่ปัญหาความแตกแยกของครอบครัวการติดยาเสพติดของนักดื่มรุ่นใหม่ปัญหาด้านเศรษฐกิจส่วนบุคคล ครอบครัวและชุมชน

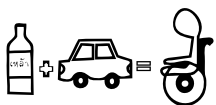
ดังนั้นชุมชนจึงต้องลุกขึ้นมาจัดการตนเอง เพื่อให้เกิด แรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญา และเกิดการจัดการปัญหาอย่างยั่งยืน ดังตัวอย่างในกรณีศึกษาที่มีประสบการณ์กับการจัดการพื้นที่ โดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการเรื่องการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่

บรรณานุกรม

1. บัณฑิต ศรไพศาลและคณะ. (๒๕๔๙) . รายงานสถานการณ์สุราประจำปีพ.ศ. ๒๕๔๙. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.
2. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(๒๕๕๖) .สถิติบัญชีประชาชาติของประเทศไทยพ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๕๓ อนุกรมใหม่แบบปริมาณลูกโซ่,
3. กรมควบคุมโรคสำนักกระบาดวิทยา,๒๕๕๓. รายงานการเฝ้าระวังการบาดเจ็บในประเทศไทย
4. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา,สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๕๔.รายงานข้อมูลคดีอุบัติเหตุจราจรจำแนกตามสาเหตุจากบุคคลปี ๒๕๕๔ (เดือนมกราคม-กันยายน ๒๕๕๔)
5. ทักษพล ธรรมรังสีและคณะ, ๒๕๕๖. สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบต่อในประเทศไทยปี ๒๕๕๖ กรุงเทพฯ: บริษัทเดอะกราฟิโกซิสเต็มส์จำกัด
6. กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุขสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์,๒๕๕๓. องค์ความรู้ชุดชุมชนต้นแบบในการควบคุมเพื่อลดละเลิกการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชุมชนบ้านตัวตำบลบ้านตัวอำเภอห่มสักจังหวัดเพชรบูรณ์.
7. กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุขศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด เชียงใหม่,๒๕๕๑.การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อลดการดื่มและการดูแลผู้มีปัญหาจากการดื่มสุรา. เชียงใหม่ ๒๕๕๑.
8. กรณีศึกษา.๒๕๕๔. ชวนคนศิลาแลงลดละเลิกการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์.

9. สำนักงานวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน (สพช.) .๒๕๕๕. เรียนรู้จากบทเรียน : ยุทธวิธีดำเนินงานของเครือข่ายเพื่อลดเหล้าบุหรี่อุบัติเหตุนครเสฟติด.เอกการประกอบการประชุม การประชุมมหกรรมสุขภาพชุมชนครั้งที่ ๒ กรุงเทพฯ : ๒๕๕๕.

บันทึก

บันทึก

